UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Mgr. Simona Gadasová

Řízení o pozůstalosti v České republice a v Rakousku

komparativní studie

Rigorózní práce

Pověřený akademický pracovník: prof. JUDr. Alena Macková, Ph.D.

Tematický okruh: Občanské právo procesní

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 23.10.2022

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorózní práci vypracovala samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 205 893 znaků včetně mezer.

Mgr. Simona Gadasová

V Brně dne 23.10.2022

Na tomto místě bych ráda vyjádřila poděkování paní profesorce JUDr. Aleně Mackové, Ph.D. za vedení této rigorózní práce. Dále bych ráda poděkovala svým rodičům a partnerovi za trpělivost a pochopení během zpracování práce.

Obsah

Úvod

I. Pozůstalostní řízení v České republice **3**

1. Historie notářství na českém území 3
   - 1.1.Notářství v letech 1848 – 1918 4
   - 1.2.Notářství v letech 1918 – 1948 5
   - 1.3.Notářství v letech 1948 – 1989 6
   - 1.4.Notářství po roce 1989 (odstátnění notářství) 7
2. Notář a notářský úřad 8
   - 2.1. Notářský úřad 10
   - 2.2. Notářské komory 11
   - 2.3. Pracovníci notáře 12
3. Obecně o pozůstalostním řízení 14
   - 3.1. Účel a zásady pozůstalostního řízení 16
   - 3.2. Postavení soudu a notáře (soudního komisaře) 20
   - 3.3. Účastnící řízení 22
     - 3.3.1. Účastníci při projednání pozůstalosti 22
     - 3.3.2. Účastníci při likvidaci pozůstalosti 26
     - 3.3.3. Opatrovnictví v řízení o pozůstalosti 27
     - 3.3.4. Procesní nástupnictví 29
4. Průběh pozůstalostního řízení 31
   - 4.1. Zahájení řízení 31
   - 4.2. Prvotní úkony v pozůstalostním řízení 33
     - 4.2.1. Lustrace v jednotlivých evidencích 33
     - 4.2.2. Předběžné šetření 36
   - 4.3. Zjišťování dědického práva 38
   - 4.4. Pozůstalost 40
     - 4.4.1. Aktiva a pasiva 40
     - 4.4.2. Soupis pozůstalosti a jeho výhrada 42
     - 4.4.3. Obvyklá cena pozůstalosti 44
   - 4.5. Projednání pozůstalosti 45
     - 4.5.1. Rozhodnutí o dědictví 45

4.5.2. Projednání dodatečně najevo vyšlého majetku 53
4.6. Jiné způsoby skončení řízení 56
4.6.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku nebo nepatrný majetek 56
4.6.2. Likvidace pozůstalosti 60

II. Pozůstalostní řízení v Rakousku 63
5. Historie notářství v Rakousku 63
5.1. Dobrovolná sdružení notářů 65
5.2. Notářské komory v 19. a 20. století 68
6. Notář v rakouském právním řádu 69
6.1. Postavení notáře 69
6.2. Notářský kandidát 71
6.3. Notářské komory 73
7. Pozůstalostní řízení v rakouském právním řádu 74
7.1. Prvotní úkony soudního komisaře (*der Gerichtskommissär*) 76
7.1.1. *Die Todesfallafnahme* 76
7.1.2. *Das Inventar* 77
7.2. Projednání pozůstalosti (*das Abhandlungsverfahren*) 79
7.2.1. Aktivní přijetí dědictví 80
7.2.2. Soudní odevzdání dědictví (*die Einantwortung*) 82
7.3. Jiné způsoby skončení řízení 84
7.3.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku 84
7.3.2. Insolvence pozůstalosti (*der Verlassenschaftsinsolvenz*) 86

III. Srovnání pozůstalostního řízení v České republice a v Rakousku 88
8. Stručné srovnání postavení notáře a notářských komor 88
9. Stručné srovnání pozůstalostního řízení 90
9.1. Projednání pozůstalosti 91
9.2. Jiné způsoby skončení řízení 92
10. Shrnutí doporuční a návrhů de lege ferenda pro českou právní úpravu 94

Závěr 96

Seznam zkratek **97**
Seznam použitých zdrojů **99**
1. Seznam použité literatury 99
2. Seznam použitých internetových zdrojů 100
3. Seznam použitých tuzemských právních předpisů (předpisů užívaných na českém území) 101
4. Seznam použitých zahraničních právních předpisů 102
5. Seznam použitých časopiseckých zdrojů 103
6. Seznam použité judikatury ČR 104
7. Seznam použité zahraniční judikatury 104
8. Seznam ostatních zdrojů 105

Abstrakt **106**
Klíčová slova **107**
Abstract **108**
Key words **109**

Úvod

Ústředním tématem této rigorózní práce je právní úprava pozůstalostního řízení v České republice a Rakousku, a dále problematika s touto oblastí civilního procesu související.

Úmrtí patří mezi přirozené součásti lidského života, které s sebou přináší také právní následky, jež mají být vyřešeny převážně v pozůstalostním řízení, jehož hlavním cílem je uspořádání majetkových poměrů zůstavitele po jeho úmrtí. Právě spojení blízkých rodinných vztahů a řešení otázek týkajících se budoucího vlastnictví jednotlivých součástí pozůstalosti v praxi často způsobuje rozpory (nejen) mezi příbuznými zůstavitele. Právní předpisy upravující pozůstalostní řízení ve spojení s činností jednotlivých soudních komisařů se snaží alespoň částečně přinést řád do těchto komplikovaných mezilidských vztahů. Právní úprava však nemůže pamatovat na veškeré situace, které mohou po úmrtí zůstavitele nastat, a to ani při pravidelné rekodifikaci, která reflektuje aktuální potřeby společnosti.

Právě z tohoto důvodu jsem se rozhodla analyzovat aktuální právní úpravu pozůstalostního řízení. Ačkoliv je jeho tuzemský primární zdroj, tedy ZŘS, účinný již od 1.1.2014, objevují se stále výkladové nejasnosti a mezery, které ovlivňují výraznou mírou životy všech účastníků řízení, a nejen jich.

Významný vliv na výsledek pozůstalostního řízení má činnost notářů, kteří v pozůstalostních řízení vystupují jako soudní komisaři a jejich úkony jsou činěny jménem soudu prvního stupně. Z tohoto důvodu je část této práce věnována také historii jejich činnosti, a to nejen v pozůstalostním řízení. Dále se v této práci také věnuji organizaci profesního sdružování notářů do notářských komor na našem území v minulosti a nyní.

V druhé části této rigorózní práce se zaměřuji na analýzu právní úpravy pozůstalostního řízení v Rakousku. Vzhledem ke skutečnosti, že do roku 1918 existovalo na našem území a území Rakouska společné státní řízení, tedy Rakousko-Uherská monarchie, spojuje nás společná historie, která úzce souvisí s právními předpisy, které byly logicky účinné na území obou zmiňovaných zemí. Právě tyto předpoklady způsobily, že aktuálně platná právní úprava pozůstalostního se často velice podobá české právní úpravě. Stejně jako v první části této rigorózní práce se i v této věnuji profesnímu sdružování notářů, notářské činnosti v minulosti a také nyní.

Třetí část této práce se zaměřuje na komparaci obou zmiňovaných právních úprav pozůstalostního řízení a notářské činnosti, kdy poukazuji na výrazné podobnosti a odlišnosti, které se mezi nimi objevují.

(Nejen) na základě této komparace je možné upozornit na aplikační problémy, které se v praxi projevují v pozůstalostních řízeních vedených na území České republiky. Ve vztahu k těmto těžkostem poukazuji na jejich možné příčiny a navrhuji možná legislativní řešení, která by mohla nastalé komplikace do budoucna řešit.

I. Pozůstalostní řízení v České republice

1. Historie notářství na českém území

„Ústav notářský jest starý. Stopy jeho vyskytují se již u Řeků, zejména však u Římanů.“[1] Tato slova, která jsou citována z Ottova naučného slovníku, odrážejí stálost existence notářských úřadů, a to bez ohledu na společenskou situaci či státní zřízení. Počátky notářské činnosti sahají až k písařům zvaným *tabelliones*, kteří měli oprávnění (dnes srovnatelné se živnostenským) k sepisování listin o právních jednáních.

Jejich obdobou na českém území ve středověku byli soudní písaři. Ti užívali označení *notarius terrae, protonotarius* či *vicenotarius*, na základě kterých vzniklo pozdější pojmenování „notář“.[2] Počátky veřejného notářství však datujeme až od 14. století, kdy Karel IV. nechal sepsat zákoník zemského práva zvaný Maiestas Carolina. Ačkoliv nebyl přijat jako právní předpis, ve skutečnosti se na činnost notářů uplatňoval. Podle něj byl notářem jmenován ten, kdo obdržel královské zmocnění, a to na základě zkoušky znalostí, prokázání své moudrosti a věrnosti, a dále složení slibu.

Ke změně došlo až v roce 1512, kdy Ferdinand I. vydal říšský notářský řád. Jeho důsledkem byl však celkový úpadek notářství, jelikož tuto činnost mohly vykovávat osoby bez právního vzdělání či praktických zkušeností. Reformu přinesl až Karel VI. v roce 1725, kdy došlo k přezkoušení notářů a následně odebírání některých úřadů. Dalším milníkem bylo přijetí listin za dob Josefa II. a Františka II., konkrétně patentu z 9. dubna 1782, dvorského dekretu z 29. února 1804 a dvorského dekretu z 9. června 1821. Tyto dokumenty se týkaly oprávnění zastupovat osoby před obchodními a směnečnými soudy, územních omezení ohledně výkonu činnosti či stanovení, které listiny je možno považovat za veřejné.[3]

---

[1] *Ottův Slovník naučný: ilustrovaná encyklopedie obecných vědomostí*: J. Otto, Praha: 1890, díl XVIII. Strana 438. Bez ISBN.
[2] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie.* Linde Praha a.s., 1997, s. 242-243. ISBN 80-7201-051-4.
[3] Tamtéž, s. 250-252.

1.1. Notářství v letech 1848 – 1918

Přelomový rok 1848, který přinesl politickou revoluci napříč Evropou, započal i změny v právní úpravě. Nové poměry vyžadovaly úpravu celého právního řádu, a to včetně úpravy notářské činnosti, jejíž kontrola spadala pod nově zřízené Ministerstvo spravedlnosti. Předpisem, který jednotlivé úkony a pravomoci upravoval, byl císařský patent č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850. Tento zákon stanovoval podmínky pro ustanovení notářem, způsoby dosazení do úřadů či náležitosti jednotlivých úkonů prováděných notářem (především sepisování veřejných listin, ověřování podpisů či vyhotovování osvědčení).

Ačkoliv byl tento notářský řád inspirovaný různými zahraničními předlohami (převážně francouzskou), objevily se v praxi podstatné nedostatky. Mezi hlavní problémy podle Šedivy[4] patřily absence vykonatelnosti notářských listin či povolení zápisů do veřejných listin pouze na základě notářského spisu. Proto byl císařským patentem č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855, vydán nový notářský řád. Ani tento však nezaznamenal přílišný úspěch, naopak byl považován za krok zpět oproti předchozí verzi[5]. Následně byl nahrazen notářským řádem vydaným na základě císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871, který byl užíván až do roku 1949.

Toto období přineslo nejen nové právní předpisy, ale dalo také za vznik dobrovolným sdružením notářů, která existovala vedle Notářské Komory. V roce 1867 vznikla Jednota notářů v království Českém, a to za účelem vzdělávání notářů, zlepšení jejich postavení ve společnosti a prosazení důstojnosti notářského stavu. Dalším nově vzniklým uskupením byl Spolek notářů pro Království české. Obě tato sdružení poukazovala na problémy vyskytující se v praxi a předkládala jejich legislativní řešení.[6]

---

[4] ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského, se stručnými dějinami notářství vůbec*. Turnov: Sluka a Jiránek, 1894. s. 53.
[5] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie.* Linde Praha a.s., 1997, s. 252-253. ISBN 80-7201-051-4.
[6] BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích*. Notářská komora České republiky, 2014, s. 77-78. ISBN 978-80-260-5768-0.

1.2. Notářství v letech 1918 – 1948

Na základě článku 2 tzv. recepční normy, tedy zákona č. 11/1918 Sb., ze dne 28. října 1918, o zřízení samostatného československého státu, zůstaly dosavadní zemské a říšské zákony v platnosti, a to včetně těch, které se týkaly notářské činnosti. Díky tomu vznikl dualismus původního rakousko-uherského práva. Pro české území totiž nadále platil notářský řád č. 75 ř.z., ze dne 25. července 1871, avšak na zbývajícím území, tedy na Slovensku a Podkarpatské Rusi, byl užíván zákonný článek č. XXXIV/1874.

Ohledně počtu notářů se, stejně jako dnes, uplatňoval princip *numerus clausus*. Do jednotlivých úřadů byli notáři jmenováni ministrem spravedlnosti, který také zajišťoval dozor nad jejich činností, a to jak nad běžnou agendou, tak při výkonu soudního komisariátu.

Po vzniku samostatného státu došlo k pokračování v tradici dobrovolného sdružování. Na existenci Spolku notářů pro Království české navázal Spolek notářů československých, který sdružoval nejenom samotné (aktivní) notáře, ale i notářské kandidáty a bývalé notáře. Notáři se dále sdružovali v odborech, jejichž úkolem bylo řešení stavovských i praktických otázek, jež souvisely s jejich činností. Na našem území existovala dvě taková uskupení, a to Odbor pražský (se sídlem v Praze) a Odbor moravskoslezský (se sídlem v Brně). Centrální vedení notářství v podobě jediné komory zatím neexistovalo. Notářská komora se sídlem v Praze působila na území Čech, Notářská komora se sídlem v Brně pak na území Moravy a Slezska.

1.3. Notářství v letech 1948 – 1989

Tzv. vítězný únor přinesl mnoho změn, a to nejenom politických. Došlo ke zlidovění soudnictví[7] a tlak byl vyvíjen také na notářství. Jeho výsledkem sice nebylo úplné zrušení notářství, jak bylo původně plánováno, úpravy však byly velice zásadního charakteru, a to hlavně v oblasti organizace. V důsledku přijetí zákona č. 201/1949 Sb., o notářství a nařízení ministra spravedlnosti č. 202/1949 Sb., kterým se provádějí některá ustanovení zákona č. 201/1949 Sb., notářské komory zanikly a namísto nich vznikly krajské notářské sbory. Notářství také přestalo být svobodným povoláním, jelikož došlo k jeho zestátnění a z notářů se stali zaměstnanci ve služebním poměru.

Další změny přinesla platnost a účinnost nových právních předpisů v roce 1951. Konkrétně se jedná o zákon č. 141/1950 Sb., občanský zákoník, zákon č. 142/1950 Sb., občanský soudní řád, zákon č. 116/1951 Sb., o státním notářství, nařízení č. 117/1951 Sb., kterým se provádí zákon o státním notářství, a nařízení č. 118/1951 Sb., o notářských poplatcích. Tyto předpisy společně nově vymezovaly tři oblasti působnosti, ve kterých vykonávaly svou činnost notářské úřady. Jednalo se za prvé činnost ve vlastním okruhu působnosti (například sepisování veřejných listin), za druhé činnost z pověření soudu (dědická agenda) a za třetí činnost na žádost stran (například sepsání kupní smlouvy).[8]

Tento model však nevydržel příliš dlouhou dobu. Dvojkolejnost ohlední vlastní činnosti a činnosti z pověření soudu byla zrušena zákonem č. 52/1954 Sb., kterým se rozšiřuje působnost státního notářství. Dědická agenda byla vložena přímo do rukou státních notářství s tím, že dozor nad nimi vykonávaly krajské soudy.

Další novelizace na sebe však nenechaly dlouho čekat, a to v podobě následujících zákonů: zákon č. 99/1963 Sb., Občanský soudní řád, zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, zákon č. 95/1963 Sb., o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád) a zákon č. 24/1964 Sb., o notářských poplatcích. V důsledku jejich přijetí došlo ke změnám v oblasti působnosti a organizace státního notářství. Nově bylo notářství považováno za státní orgán, který kromě dědické agendy zajišťoval osvědčování, poradenskou činnost či správu pozemkových a železničních knih.[9] Ačkoliv došlo následně k drobným novelizacím, tato právní úprava se užívala ve své téměř nezměněné podobě až do roku 1992.

---

[7] MOTEJL, Otakar. *Soudnictví a jeho správa.* In BOBEK, Michal, MOLEK, Pavel, ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009, str. 815. Dostupné také z: http://www.komunistickepravo.cz. [cit. 23. 11. 2021]. ISBN 978-80-210-4844-7.

[8] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie.* Linde Praha a.s., 1997, s. 253-254. ISBN 80-7201-051-4.

[9] Tamtéž, s. 255-257.

1.4. Notářství po roce 1989 (odstátnění notářství)

Nové poměry, které nastaly po sametové revoluci, vyžadovaly jejich reflektování i v oblasti notářství. Primární snahou bylo odstátnění (někdy označované jako privatizace[10]) notářství, tedy návrat k podobě, jakou mělo do roku 1948.

Celý proces přeměny vyžadoval celou řadu náročných dílčích kroků, a to například přijetí nového notářského řádu, úpravu dědického řízení ohledně soudního komisariátu či vyřešení praktických otázek ohledně fungování jednotlivých notářských úřadů. Nesmíme také zapomenout na rozsáhlou agendu, která se týkala restitucí a ve velké míře zatěžovala všechny notáře.[11]

Postupně však docházelo k vyřešení všech problémů. V roce 1992 byl přijat zákon č. 358/1992, Sb. o notářích a jejich činnosti (notářský řád), který byl do značné míry inspirován rakouskou předlohou[12] a v novelizované podobě platí doposud. Další významným bodem bylo zřízení Notářské komory České republiky, tedy prvního orgánu s působností na celém území.

V oblasti dědického práva musím podotknout přesun úpravy z původního notářského řádu[13] do občanského soudního řádu a vznik systému rozvrhu dědického nápadu na základě místa trvalého pobytu (případně data úmrtí) zůstavitele, který pomohl rovnoměrně rozdělit dědická řízení mezi jednotlivé notářské úřady.

Neposledním významným krokem, který pomohl současnému stavu notářství, bylo zřízení samostatných katastrálních úřadů. Ačkoliv je dnes můžeme považovat za automatickou součást státního aparátu, nemají na našem území příliš dlouhou historii. Jejich předchůdci byly knihovní (tedy okresní) soudy, které vedly pozemkové knihy, a později notáři, jež rozhodovali o povolení vkladu.[14] V souhrnu přinesl listopad 1989 nejenom politické změny, ale také revoluci celého notářství, počínaje jeho organizací a právní úpravou konče.

---

[10] WAWERKA, Karel. *Naše republika a notářství.* Ad Notam. 6/2008, s. 230.
[11] WAWERKA, Karel. *Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993.* Ad Notam. 3/2018, s. 37-40.
[12] Zákon č. 75 ř.z., ze dne 25. července 1871, notářský řád.
[13] Zákon č. 95/1963 Sb., ze dne 14.12.1963, o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád).
[14] WAWERKA, Karel. *Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993.* Ad Notam. 3/2018, s. 37-40.

2. Notář a notářský úřad

„Notář je fyzická osoba splňující předpoklady podle tohoto zákona, kterou stát pověřil notářským úřadem.“[15] Tuto strohou definici nalezneme § 1 odst. 1 NŘ. Ačkoliv je poměrně lakonická, vystihuje vše podstatné.

Na tomto místě je třeba zdůraznit (ačkoliv to může být naprosto jasné), že se notářem může stát pouze fyzická osoba (dále jako „FO“). Vyplývá to především z dalších požadavků, které může splnit pouze FO (viz níže). Bílek[16] poukazuje především na předpoklady jako kvalifikovanost a bezúhonnost, které jsou podle něj u FO konstantní a snadněji ověřitelné. S tímto názorem se však plně neztotožňuji. Ověření bezúhonnosti právnické osoby (dále jako „PO“) probíhá stejně jako u FO, ačkoliv se jedná o výpis z jiného rejstříku[17], není zde tedy žádného rozdílu. Kvalifikovanost PO můžeme hledat u schopností jejich statutárních (či jiných) orgánů, případně u zaměstnanců. Ačkoliv mám výtky k odůvodnění výlučnosti k obsazování úřadů fyzickými osobami, považuji toto řešení za správné. Výlučnost obsazení notářského úřadu FO však může být spatřována i v dalších předpokladech, jako jsou nestrannost a nezávislost, které ze své povahy v tomto odvětví nebudou PO přisuzovány. V poslední řadě s tím také souvisí princip *numerus clausus*[18], který se týká obsazování úřadů.

Konkrétní požadavky na osobu notáře nalezneme v ustanovení § 7 a násl. NŘ, podle kterého se jím může stát státní občan členského státu EU, jiného státu Evropského hospodářského prostoru nebo Švýcarska, který je plně svéprávný, bezúhonný, získal vysoškolské vzdělání v oboru právo, vykonal alespoň pětiletou notářskou praxi a složil notářskou zkoušku. První z těchto podmínek však byla poměrně nedávno změněna. Předchozí verze NŘ[19] totiž umožňovala, aby se notářem stal pouze státní občan České republiky. Nebyla to však výsada pouze našeho právního řádu, ale stejný předpoklad pro výkon funkce notáře se objevoval i v jiných státech[20] napříč Evropou. Dle názoru Evropské komise byla taková ustanovení v rozporu s právem unie, konkrétně článkem 49 SFEU, a proto podala proti všem těmto státům žalobu k Soudnímu dvoru EU. Ten však postupně vydal rozhodnutí[21], ve kterých vyjádřil stejnou myšlenku, tedy že podmínka

---

[15] § 1 odst. 1 NŘ.
[16] BÍLEK, Petr in BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1-15. ISBN 978-80-7400-689-0.
[17] U fyzických osob se jedná o výpis z Rejstříku trestů, u právnických osob jde o výpis z Rejstříku trestů právnických osob.
[18] Minister spravedlnosti stanovuje přesný počet notářských úřadů (a tedy i notářů).
[19] NŘ účinný do 31.3.2019.
[20] Belgie, Německo, Řecko, Francie, Lucembursko a Rakousko.
[21] Rozhodnutí SDEU ve věcech C-47/08, C-50/08, C-51/08, C-61-08 a C-52/08.

občanství je v rozporu s právem EU. Stejně vyznělo i rozhodnutí ve věci C-575/16[22], tedy ohledně žaloby Evropské komise proti České republice, která argumentovala tím, že výkon funkce notáře je veřejnou funkcí a dle článku 51 SFEU by měla být výjimkou ze svobody usazování. V důsledku zmiňovaného rozhodnutí SDEU však musela ČR reagovat novelou NŘ, která nabyla účinnosti 1. dubna 2019.

Pokud uchazeč o uvolněný notářský úřad splňuje výše uvedené požadavky, může se na základě své žádosti zúčastnit konkursu, který organizuje Notářská komora ČR. Ta následně (na základě výsledku konkursu) předloží návrh ministerstvu spravedlnosti se jménem nejvhodnějšího kandidáta, který musí splnit předpoklady stanovené v ustanovení § 9 odst. 1 NŘ pro zahájení činnosti notáře. Těmi jsou: jmenování notářem, složení slibu do rukou ministra spravedlnosti, pořízení úředního razítka a uzavření pojištění za újmu, která by mohla vzniknout při činnosti notáře.

Stejně jako pro jmenování notářem jsou dána i pravidla pro zánik jeho funkce. Notářský úřad spojený s konkrétním notářem lze dle ustanovení § 8 odst. 5 NŘ zrušit v případě, že notář zemřel či byl odvolán. Příslušností k odvolání notáře disponuje ministr spravedlnosti, a to v případech stanovených v ustanovení § 11 NŘ. Nejedná se však o možnost, kterou by mohl ministr zvažovat. Pokud jsou tedy naplněny podmínky stanovené tímto předpisy, má povinnost notáře odvolat.[23] Nejčastějšími důvody jsou v praxi dosažení sedmdesáti let věku a odvolání na vlastní žádost.

[22] Rozhodnutí SDEU ve věci C-575/16 ze dne 15. března 2018.
[23] BÍLEK, Petr in BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 1-15. ISBN 978-80-7400-689-0.

2.1. Notářský úřad

Definici notářského úřadu nalezneme v ustanovení § 1 odst. 2 NŘ. Podle něj se jím rozumí *soubor pravomocí k výkonu notářství a další činnosti stanovené zákonem (dále jen „činnost notáře“) trvale spojený s místem výkonu této činnosti.*

Vysvětlení tohoto pojmu můžeme tedy spatřovat ve dvou rovinách. V první řadě se jedná o oprávnění, kterými disponuje každý notář a jež jsou specifikována v ustanovení § 2 až 4 NŘ. Konkrétně se jedná o sepisování veřejných listin, osvědčování právně významných skutečností, přijímání peněz a listin do notářské úschovy, výkon soudního komisariátu, provádění zápisů do Rejstříku zástav či další činnosti uvedené v NŘ a zvláštních zákonech[24].

V druhé řadě se jedná o samotné sídlo notáře, kde obvykle provádí veškerou činnost. V tomto smyslu je notářský úřad stálou institucí, která je vždy pouze dočasně spojena se jménem konkrétního notáře a danou adresou. Nyní mají také notáři možnost otevření tzv. pobočky mimo okres, tedy místa, kde mohou ve stanovené úřadní dny provádět svou činnost.

Tuto změnu umožnila novela NŘ[25] účinná od 1.1.2005. Dřívější právní úprava sice umožňovala zavedení úředních dnů mimo sídlo notáře, musel být však dodržen obvod úřadu, do kterého byl jmenován. V praxi se často můžeme setkat s tím, že notáři otevřou tuto pobočku v jednom z našich největších měst, zpravidla v Praze. Z povahy věci zde ale nemohou vykonávat funkci soudního komisaře, jež je vázána na okresní soud, ve jehož obvodu byl notář jmenován. Pobočky jsou proto určeny spíše pro korporátní záležitosti, tedy zakládání, změny, likvidace a další úkony související s obchodními společnostmi.

---

[24] Např. OSŘ nebo zákon č. 182/2006 Sb, ze dne 09.05.2006, zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[25] Zákon č. 554/2004 Sb., ze dne 24. září 2004, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpis.

2.2. Notářské komory

Notařská samospráva je organizována na základě územního principu, a to ve dvou stupních. Základními články této profesní organizace jsou jednotlivé notářské komory, jejichž sídla kopírují obvody všech krajských soudů a Městského soudu v Praze. Na území našeho státu se tedy nachází osm notářských komor, jež jsou dále sdruženy v Notářské komoře České republiky. Jedná se o právnickou osobu, jejíž činnost spočívá ve stavovském zastupování vůči jiným organizacím, právnickým osobám a státním orgánům. Podílí se na legislativním procesu ohledně právní úpravy související s notářskou činností a přijímá vlastní předpisy notářské samosprávy. Jejím dalším významným úkolem je kontrola jednotlivých notářských komor.

Jako jiné právnické osoby mají i komory své orgány. Kolegium zastává roli nejvyššího orgánu, výkonným orgánem je prezidium a prezident komory a kontrolní činnost zajišťuje revizní komise. Úpravu jejich činnost a jednotlivé pravomoce těchto orgánů jsou upraveny v Organizačním řádu Notářské komory České republiky a notářských komor.[26]

Členy regionálních komor jsou všichni notáři, jež byli jmenováni v obvodu daného krajského soudu, a to na základě principu povinného (někdy označováno jako automatického[27]) členství, které vzniká v den jmenování a zaniká odvoláním notáře nebo jeho smrtí.

---

[26] Organizační řád Notářské komory České republiky a notářských komor. Předpis přijatý sněmem Notářské komory České republiky podle § 37 odst. 3 písm. l) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, úplné znění po novele, přijaté sněmem Notářské komory České republiky 19. 8. 2021. Dostupný také z: <https://www.nkcr.cz/data/predpisy/organizacni-rad.pdf>

[27] BÍLEK, Petr in BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 127-131. ISBN 978-80-7400-689-0.

2.3. Pracovníci notáře

Mezi pracovníky notáře zpravidla patří notářský kandidát, notářský koncipent a osoba s kvalifikační zkouškou. Není sice vyloučeno, aby byla u notáře zaměstnána osoba bez právního vzdělání či zmiňované zkoušky, ale vzhledem k úkonům, ke kterým notář své pracovníky pověřuje, považuji toto řešení za ne příliš praktické.

Notářským koncipientem je dle ustanovení § 17 NŘ osoba, která je zapsána v seznamu notářských koncipientů, což znamená, že zároveň musí splňovat podmínky pro takový zápis stanovené v ustanovení § 18 NŘ. Mezi ně patří státní občanství České republiky, plná svéprávnost, vysokoškolské vzdělání v oboru právo, trestní bezúhonost a pracovní poměr u notáře v rozsahu týdenní pracovní doby dle zákoníku práce[28,29]. K provádění úkonů koncipientem je zapotřebí, aby byl písemně pověřen notářem, u kterého je zaměstnán. Rozsah totoho pověření zahrnuje například provádění vidimace[30], legalizace[31], provádění konverze dokumentů či přípravné a dílčí úkony dle ustanovení § 2 a 3 odst. 2 NŘ.

Pro zápis do seznamu notářských kandidátu musí osoba splňovat stejné podmínky jako pro zápis do seznamu koncipientů, dále vykonat alespoň tříletou notářskou praxi a složit notářskou zkoušku. Stejně jako notářský koncipient musí být i notářský kandidát písemně pověřen k provádění úkonů notářské činnosti notářem, u kterého je zaměstnán. Rozsah pověření je samostatně vymezen v ustanovení § 23 NŘ. Ve svém obsahu se částečně prolíná s činnostmi, které smí vykonávat i koncipient, rozsah pověření kandidáta je však širší. Například je oprávněn k sepisování notářských zápisů podle ustanovení § 71b NŘ, dále může přijímat a vydávat úschovy či provádět legalizaci a vidimaci ve vztahu k cizině.

Dalšími zaměstnanci notáře mohou být notářský tajemník a kancelářský pracovník. Notářský tajemník musí pro své pověření vykonat alespoň roční praxi v notářském úřadu a složit kvalifikační zkoušku. Po splnění těchto podmínek smí například provádět legalizaci, vidimaci či úkony jmenované v ustanovení § 103 ZŘS ohledně pozůstalostního řízení. Pro výkon činnosti

---

[28] Zákon č. 262/2006 Sb., ze dne 07.06.2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů.

[29] *„Další podmínky pro obsah pracovního poměru notářský řád nestanoví, bylo by však možné analogicky použít § 37 odst. 1 písm. e) AZ* [Zákona č. 85/1996 Sb., o advokacii, ve znění pozdějších prědpisů] *, podle něhož by rozsah týdenní pracovní doby advokátního koncipienta měl být sjednán v rozsahu podle zákoníku práce (viz § 78 a násl. ZPr). Z uvedeného důvodu by mělo být přílohou žádosti o zápis do seznamu předloženo potvrzení notáře odpovídající těmto podmínkám, případně přímo pracovní smlouva.“* RYŠÁNEK, Zdeněk in BÍLEK, Petr in BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád. Komentář. 5. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2018, s. 105-108. ISBN: 978-80-7400-689-0.

[30] Ověřování shody opisu nebo kopie s listinou.

[31] Ověřování pravosti podpisu.

kancelářského pracovníka nejsou stanoveny žádné požadavky. I tato osoba však musí disponovat písemným pověření, jehož obsahem mohou dle § ustanovení § 26 NŘ být pouze přípravné a dílčí úkony.

3. Obecně o pozůstalostním řízení

Řízení o pozůstalosti je nesporným soudním řízením, mezi jehož hlavním cíle patří zjištění právních nástupců a zajištění přechodu pozůstalosti na tyto nástupce. Aktuální právní úprava pozůstalostního řízení a s ním spojená hmotněprávní úprava, tedy úprava dědického práva, platí na našem území sice již několik let, neustále však vyvstávají aplikační problémy, kterými se musí praxe zabývat. A to jak kvůli tomu, že některé situace nejsou legislativně jasně řešeny, tak proto, že aktuální vývoj v různých oborech má také vliv právě na pozůstalostní řízení. O konkrétních otázkách bude pojednáno níže.

Právní úpravu pozůstalostního řízení nalezneme převážně v zákoně o zvláštních řízeních soudních[32] (ZŘS) a dále v OSŘ. Mezi těmito dvěma předpisy se uplatňuje tzv. princip subsidiarity, podle kterého se na jmenovaná řízení užije právní úprava obsažená v ZŘS. Pokud tato speciální úprava absentuje, postupuje se dle ustanovení OSŘ. Úpravu obou předpisů je také možno použít vedle sebe v případě, že tuto možnost nevylučuje speciální ustanovení (§ 1 odst. 3 ZŘS).[33]

Na tomto místě je také třeba zmínit dva hlavní principy, na nichž spočívá pozůstalostní řízení. V první řadě je jím tzv. *princip obligatornosti dědického řízení,* podle nějž bude řízení v případě úmrtí (případně prohlášení za mrtvého) zahájeno vždy, bez ohledu na to, zda měl zůstavitel majetek či zda mají potenciální dědici o dědictví zájem. Druhým z nich je *princip ingerence státu do dědických právních vztahů*, na základě kterého ovlivňuje stát průběh řízení, potvrzení a rozdělení samotného dědictví pomocí aktuálně účinné právní úpravy.[34]

V pozůstalostním řízení se dále uplatňují dvě skupiny principů, a to principy fungování soudnictví a principy odvětvové.

Principy fungování soudnictví mají svůj původ v Ústavě, Listině základních práv a svobod a Evropské úmluvě o ochraně lidských práv a svobod. Tyto principy jsou základem práva na spravedlivý proces a uplatňují se v řízení u soudu obecně, nikoliv pouze v občanském soudním řízení.[35]

---

[32] Zákon č. 292/2013 Sb., ze dne 27.09.2013, o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů.
[33] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 360. ISBN: 978-80-7502-298-1.
[34] MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav *Dědické právo. Praktická příručka. 3.aktualizované vydání.* Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 123. ISBN: 978-80-7201-674-7.
[35] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 61-84. ISBN: 978-80-7502-298-1.

Odvětvové principy týkající se civilního procesu tvoří protikladné dvojice, přičemž každý princip z této dvojice se uplatňuje v závislosti na tom, jestli se jedná o řízení sporné či nesporné.[36]

Dále se proto budu zabývat promítnutím některých principů soudního řízení a také odvětvových principů civilního procesu do řízení o pozůstalosti.

[36] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 61-84. ISBN: 978-80-7502-298-1.

3.1. Účel a zásady pozůstalostního řízení

Mezi zásady fungování soudnictví patří zásada nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců, zásada zákonného soudu a soudce, zásada rovnosti, zásada veřejnosti, zásada ústnosti a zásada hospodárnosti.

Zásada nestrannosti a nezávislosti soudů a soudců představuje jeden ze základních kamenů soudního řízení, přičemž dále odlišujeme institucionální a funkční nezávislost. Institucionální nezávislost spočívá v oddělení od ostatních složek státní moci a dalších orgánů. Zatímco funkční nezávislost odvisí od zdroje, který ovlivňuje rozhodnutí v dané věci, jímž je pouze zákon, případně mezinárodní smlouva.[36] Nestrannost pak spatřujeme v absenci vztahu, ať negativního či pozitivního, mezi účastníky řízení a soudcem či soudem, který je v pozůstalostním řízení reprezentován zpravidla (nikoliv však výlučně) notářem jako soudním komisařem. V opačném případě je dána možnost namítnutí podjatosti.

Princip zákonného soudu a soudce, respektive notáře jako soudního komisaře, souvisí s tím, kdo konkrétně bude v dané věci rozhodovat. Tato zásada má zajistit, aby rozdělování nebylo nahodilé či účelové, ale aby byla jasně stanovena zákonná pravidla, dle kterých budou jednotlivé případy projednány. Pro projednání pozůstalostí jsou sestaveny jednotlivými notářskými komorami rozvrhy, které následně schvaluje předseda krajského soudu. Tyto rozvrhy se připravují vždy pro kalendářní rok a jsou veřejně dostupné, proto nečiní obtíže vyhledat konkrétního notáře, který bude v dané věci jako soudní komisař rozhodovat.

Podle zásady rovnosti, která vychází z čl. 96 Ústavy[37] a čl. 37 odst. 4 Listiny základních práv a svobod[38], mají všichni účastníci (nejenom) pozůstalostního řízení stejné procesní postavení, tedy disponují stejnými právy a povinnostmi. Toto pravidlo se uplatní pro všechny osoby, které považujeme za účastníky, a to bez výjimky. Bez ohledu na to, zda se jedná o osobu fyzickou, právnickou či zda v řízení vystupuje stát, který je pro účel řízení považován za zákonného dědice (§ 110 odst. 1 ZŘS).

Mezi další zásady uplatňované v soudních řízeních patří zásada veřejnosti. Tato se však v řízení o pozůstalosti neužije, jelikož je tak výslovně stanoveno v ustanovení § 182 odst. 1 ZŘS. Neveřejné je tak nejenom samotné jednání, ale také předběžné šetření či soupis pozůstalosti. Mikeš a Muzikář[39] toto ustanovení obhajují tím, že zde mohou být projednány velice citlivé až intimní

---

[37] Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 28.12.1992, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
[38] Usnesení č. 2/1993 Sb., ze dne 28.12.1992, Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů.
[39] MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo v teorii a praxi.* Praha: Leges, 2011, s. 140-142. ISBN: 978-80-97212-79-0.

informace, proto je třeba chránit ve zvýšené míře. Domnívám se však, že k takovým situacím může docházet i v jiných řízení (např. v řízení o rozvod manželství) a k ochraně účastníků při jejich průběhu mohou posloužit i jiné instituty, jako například vyloučení veřejnosti pro danou část jednání či řízení, nikoliv však pro jeho celek.

Stejně jako zásada veřejnosti, tak i zásada ústnosti se nevztahuje celé řízení, nýbrž pouze na jednání ve věci. Podle ní jsou podstatné především ty skutečnosti, které byly účastníky, respektive jejich zástupci, předneseny ústně před soudem (soudním komisařem). Nic na tom nemění ani fakt, že bývá většina důkazů předkládána obvykle v písemné podobě.[40] S touto zásadou také úzce souvisí princip přímosti, na základě kterého jsou účastníci (logicky) v přímém osobním styku se soudem (soudním komisařem). Výjimku tvoří případy jmenované v ustanovení § 183, kdy nedojde k nařízení jednání.

Princip hospodárnosti se také řadí mezi zásady soudního řízení. Podle něj by měla být poskytnuta ochrana práv rychle, účelně a bez zbytečných nákladů.[41] Právě zdlouhavost řízení může způsobit nárůst nákladů účastníků, proto je třeba brát na toto riziko ohled. Kvůli tomu stanovují jednotlivé právní předpisy procesní lhůty k činění určitých úkonů. K uplatnění této zásady tak často dochází v případech, kdy pozůstalostní řízení směřuje k zastavení z důvodu, že zůstavitel zanechal majetek nepatrné hodnoty (§ 154 ZŘS) a vypravitel pohřbu nesouhlasí s vydáním tohoto majetku. Vypravitelé pohřbu tak můžou činit z obavy ze zůstavitelových dluhů, která je však v případě zastavení řízení bezpředmětná[42]. V důsledku toho se soudní komisař dostane do pozice, kdy zvažuje, zda vůbec zjišťovat okruh potenciálních dědiců a pozůstalost projednat. S tím je totiž spojeno vynaložení nákladů, které jsou vzhledem k hodnotě zjištěného majetku obvykle v nepoměru. Pokud by tomu totiž bylo naopak, vypravitel pohřbu by jinak zřejmě vydání majetku neodmítl. Další možností, kterou má soudní komisař k dispozici, je zastavení řízení a vydání majetku nepatrné hodnoty státu. Hospodárnost právě této varianty potvrdil ve svém rozhodnutí také Nejvyšší soud[43], a to z důvodu finanční a časové náročnosti pokračování řízení.

Kromě výše zmíněných zásad soudního řízení se u pozůstalostního řízení uplatní také tzv. odvětvové principy. Jedná se o zásady, které jsou typické pro určitý druh řízení a mezi jejichž hlavní cíle patří určení poměru aktivity účastníků a soudu při jednotlivých

---

[40] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 72. ISBN: 978-80-7502-298-1.
[41] Tamtéž, . 73.
[42] Vypravitel pohřbu není zůstavitelovým dědicem, proto neodpovídá za jeho dluhy, a to ani v případě, kdy při zastavení řízení dojde k vydání majetku nepatrné hodnoty dle ust. § 154 ZŘS.
[43] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.08.2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020.

úkonech.[44] Dále se proto budu zabývat těmi, které jsou příznačné pro nesporná (tedy i pro pozůstalostní) řízení, a to zásadou oficiality, vyšetřovací, volného hodnocení důkazů, jednotnosti řízení a materiální pravdy.

Zásada oficiality patří mezi zásady, které jsou typické pro nesporná řízení, mezi která řadíme i řízení o pozůstalosti. Jejím protikladem je dispoziční zásada, na jejímž základě je zahájení řízení i jeho průběh plně v režii (dispozici) účastníků. Naproti tomu řízení o pozůstalosti zpravidla[45] zahajuje soud z úřední povinnosti. Předmět řízení také není závislý na účastnících řízení a oni sami nedisponují možností jej svou aktivitou ovlivnit.

V pozůstalostním řízení se dále uplatní zásada vyšetřovací, která se jeví poměrně problematická. Podle ní je za řádné objasnění skutkového stavu odpovědný soud, který provadí všechny potřebné důkazy, tedy nejen ty, které byly navržené účastníky řízení.[46] Spory v této souvislosti vznikají právě ohledně vyhledávání majetku, který vlastnil zůstavitel. Soudní komisař zpravidla prověřuje a následně projednává pouze majetek, který mu sdělí vypravitel pohřbu během předběžného šetře není nebo potenciální dědicové v průběhu řízení. Notáři tedy z vlastní iniciativy nečiní žádnou další činnost ohledně zjišťování rozsahu pozůstalosti (s výjimkou výpisu z katastru nemovitostí) a dle názoru Městského soudu v Praze tak ani činit nemají. Podle něj by naopak měli majetek, jenž má být předmětem projednání řízení, označit účastníci řízení.[47] Podle mě by však postup všech účastníků i soudu usnadnily lustrace majetku, které při své činnosti využívají soudní exekutoři. Na základě těchto lustrací dochází k vytvoření přehledu o majetku konkrétní osoby, který zahranuje seznam účtů vedených u bankovních institucí, výčet sjednaných pojištění, poskytované dávky státní sociální podpory či vozidla vlastněná a provozovaná touto osobou. Zjišťování těchto informací probíhá na základě automatické elektronické součinnosti, která eliminuje možné pochybení lidského faktoru. Požadovaná forma datových souborů je přesně specifikována[48] a výrazně urychluje celý postup[49]. Pokud by stejnou formu spolupráce (jako využívá Exekutorská komora a Česká bankovní asociace) zajistila i NKČR, mohlo by dojít ke zrychlení pozůstalostního řízení a předcházelo by se případným dodatečným projednáním pozůstalosti.

---

[44] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací*. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 75. ISBN: 978-80-7502-298-1.

[45] Řízení o pozůstalosti může být také zahájeno na návrh osoby, která si činí právo na pozůstalost jako dědic (§ 138 odst. 1 ZŘS).

[46] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013, s. 109.

[47] Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30.11.1999, sp. zn. 24 Co 279/99.

[48] Příloha č. 1 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ze dne 28.11.2001, ve znění pozdějších předpisů.

[49] Česká bankovní asociace. Elektronický exekuční příkaz. 31.10.2014. Dostupné z < https://cbaonline.cz/elektronicky-exekucni-prikaz> [citováno 20.03.2022].

Dále se v pozůstalostním řízení uplatňuje zásada volného hodnocení důkazů, která platí nejenom pro nesporná, ale také pro sporná řízení. Podle ní záleží na úvaze soudu (§ 132 OSŘ), v tomto případě soudního komisaře, jakou váhu bude přikládat každému z důkazů či zda jej jako přípustný vůbec označí. Český právní řád neurčuje pořadí či důležitost jednotlivých důkazních prostředků, ani to, jakým druhem má být určité tvrzení prokázáno. Opakem tohoto principu je zásada legální důkazní teorie, na základě které je dána hodnota jednotlivých důkazů. Její náznak můžeme nalézt v ustanovení § 134 OSŘ, které přisuzuje zvláštní vlastnosti pravosti veřejných listin.[50]

Zásada koncentrace, neboli zásada legálního pořádku, člení řízení do různých stádií, ve kterých mají být jednolivé procesní úkony prováděny. Pokud by k nim došlo později, nebude na ně brán zřetel. Opakem tohoto principu je zásada jednotnosti řízení, podle které se jedná o jeden celek, v jehož průběhu mohou být úkony činěny kdykoliv, a to i během odvolacího řízení.[51] V pozůstalostním řízení se (stejně jako u ostatních nesporných) tedy uplatní jednotnosti řízení.[52]

Zásada materiální pravdy, jež také souvisí s pozůstalostním řízení, spočívá v tom, že nejsou kladeny žádné formální překážky pro řádné zjištění skutkového stavu a pro následné vydání rozhodnutí. K uplatnění této zásady také napomáhají výše zmíněné principy. I v tomto případě se objevují výjimky. Jelikož mohou nastat situace, které by postup celého řízení nehospodárně komplikovaly či dokonce znemožnili, existují v českém právním řádu instituty, které takovou situaci formálně zjednodušší. Jedná se především o domněnky či fikce, které mohou být v rozporu se skutečným stavem.[53] V pozůstalostním řízení se takový postup užije například u doručování potenciálnímu dědici, u kterého není známo, kde se zdržuje. Taková osoba je následně vyrozuměna vyhláškou umístěnou na úřední desce soudu (§ 166 ZŘS), ačkoliv se o těchto informacích obvykle skutečně nikdy nedozví.

---

[50] WINTEROVÁ, Alena, MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 79. ISBN: 978-80-7502-298-1.
[51] Tamtéž, s. 79-80.
[52] MIKEŠ, Jiří, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo. Praktická příručka. 3.aktualizované vydání.* Praha: Linde Praha, a.s., 2007, s. 128-129. ISBN: 978-80-7201-674-7.
[53] Tamtéž, s. 129-131.

3.2. Postavení soudu a notáře (soudního komisaře)

Soudní komisariát představuje institut, který je již historicky spojený s notáři, kterým soudy tímto způsobem předávají část (nejen) rozhodovací činnosti v pozůstalostních řízeních. Notář v pozici soudního komisaře tedy vykonává všechny úkony jménem soudu, díky čemuž má v tomto postavení pozici soudu prvního stupně. Jeho úkony jsou proto považovány za úkony soudu. Některé z nich jsou však z činnosti soudního komisaře výslovně vyjmuty (§ 100 odst. 2 ZŘS), jako například zrušení rozhodnutí o pozůstalosti či zastavení likvidace pozůstalosti.

K přidělení konkrétního notáře k danému řízení dochází na základě usnesení okresního soudu, který je příslušný na základě ust. § 98 ZŘS. Pro dodržení principu zákonného soudce nesmí být přidělení notáře nahodilé či naopak účelové, ale řídí se jasně danými pravidly stanovenými v JŘSoud[54]. Rozvrhy pověřování notářů v jednotlivých obvodech připravuje každá z notářských komor a následně je schvalují předsedové příslušných krajských soudů. Ve velkých městech (Praha, Brno, etc.) dochází k rozdělení na základě pořadí dne v měsíci, kdy zůstavitel zemřel. Malé obce jsou naopak jako celek obvykle přiděleny k jednomu soudnímu komisaři.[55]

Jak je uvedeno výše, k pověření notáře dochází na základě usnesení soudu o pověření notáře jako soudního komisaře, které se následně stane součástí pozůstalostního spisu týkajícího se konkrétního zůstavitele. Na jeho základě provádí sám notář jednotlivé úkony, případně jimi může pověřit své zaměstnance. K zániku pověření dochází nabytím právní moci rozhodnutí o dědictví (§ 185 ZŘS).

Řízení o pozůstalosti je v prvním stupni sice osvobozeno od placení soudního poplatku[56], soudnímu komisaři však náleží určitá částka za jeho činnost, která představuje jeho odměnu a náhradu hotových výdajů. Získané prostředky však nejsou smluvní odměnou, nýbrž je stanoví notářský tarif[57]. Na tomto místě se projevují dva důležité aspekty. Za prvé se jedná o ust. § 5 NŘ, podle kterého může vykonávat pouze za úplatu, a za druhé zde dochází k limitaci právě notářským tarifem. Toto omezení je důsledkem přenesení části soudní moci do rukou fyzické osoby, která z takové pozice však nemůže těžit podnikatelským způsobem, proto se zde objevuje regulace, která nedovolí vznik tržního prostředí a soutěže mezi jednotlivými notáři.

---

[54] Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ze dne 23. prosince 1991, ve znění pozdějších předpisů.

[55] Viz například Rozvrh činnosti notářů v řízení o pozůstalosti pro obvod Okresního soudu v Přerově pro rok 2022 nebo Rozvrh činnosti notářů v řízení o pozůstalosti pro obvod Okresního soudu v Bruntále pro rok 2022.

[56] § 11 odst. 1 písm. e) Zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích, 30.12.1991, ve znění pozdějších předpisů.

[57] Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ze dne 29. května 2001, ve znění pozdějších předpisů.

V případě, kdy se pozůstalostní řízení zastaví proto, že zůstavitel nezanechal žádný majetek, případně zanechal majetek nepatrné hodnoty, hradí odměnu soudního komisaře a jeho hotové výdaje stát, přičemž paušální odměna činí 1.000,- Kč. K navýšení této částky došlo k 1.1.2020, kdy do tohoto data činila pouze 400,- Kč. Dle mého názoru se jedná o odměnu stále velice nízkou, pakliže zohledníme pouze čas notáře a jeho pracovníků, který stráví během seznamování se spisem, vyhledání potřebných informací, provedení předběžného šetření či vyhotovení následného usnesení o zastavení řízení. Ačkoliv je třeba k této částce připočíst i náhradu hotových výdajů, jedná se i v tomto případě o částku velice nízkou, která navíc musí být přesně vykázána. Soudní komisař v rozhodnutí totiž uvede, jaká částka pro který konkrétní hotový výdaj byla použita (poštovné, zpoplatněné lustrace v evidencích apod.).

Při projednání pozůstalosti se výpočet liší, jelikož k němu dochází na základě určení obvyklé ceny aktiv pozůstalosti, tedy součtu jednotlivých „plusových“ položek. Odměna je stanovena procentuálně z této sumy, kdy s narůstající obvyklou cenou dochází k snižování tohoto poměru. Přesný postup výpočtu stanoví ust. § 13 notářského tarifu. Stanovení hotových výdajů zůstává neměnné, stejně jako při likvidaci pozůstalosti. Stejně jako při projednání je částka vypočtena na základě poměru, a to ve vztahu k výtěžku zpěněžení majetku, který tvoří likvidační podstatu (§ 12 odst. 5 notářského tarifu). Odměna soudního komisaře se sníží pouze v případě, že dojde ke jmenování likvidačního správce.

3.3. Účastníci řízení

Specifikace osob, které považujeme za účastníky nesporných řízení, nalezneme v prvé řadě v ust. § 6 ZŘS, a dále v příslušných hlavách upravujících jednotlivá řízení.

Účastníky řízení jsou dle ust. § 6 odst. 2 ZŘS navrhovatel a osoby, které tak označuje přímo zákon. Jedná se o určení, jenž je speciální[58] k odst. 1 (podle kterého jsou účastníky navrhovatel a osoby, o jejichž právech a povinnostech má být v řízení jednáno), proto bude mít jeho uplatnění přednost. Na aplikaci druhého odstavce odkazuje také důvodová zpráva k ZŘS.[59]

Konkrétní zákonný výčet účastníků řízení o pozůstalosti nalezneme v ust. § 110 a násl. ZŘS, přičemž můžeme tyto osoby dále rozlišit na čtyři skupiny, a to účastníky při projednání pozůstalosti, účastníky při likvidaci pozůstalosti, a dále opatrovníky a procesní nástupce.[60]

3.3.1. Účastníci při projednání pozůstalosti

Určení, kdo je účastníkem při projednání pozůstalosti, odpovídá zákonnému výčtu v ust. § 110-116 ZŘS. Jedná se o dědice, vypravitele pohřbu, manžela zůstavitele, nepominutelného dědice, vykonavatele závěti, správce pozůstalosti a účastníky při závěře pozůstalosti.

Pro definování, kdo je dědicem, vycházíme z hmotného práva. Dle ust. § 1475 odst. 1 a 3 OZ jde o osobu, která má právo na pozůstalost nebo poměrný podíl z ní. Pro určení tohoto práva postupujeme dle dědických titulů obsažených v ust. § 1476 OZ. Jedná se o dědickou smlouvu, závěť a zákon, přičemž jejich právní síla, a tedy přednost mezi nimi navzájem, bývá dovozována z pořadí, ve kterém jsou v zákoně uvedeny.[61] Neznamená to však, že v případě, kdy by se soudní komisař dozvěděl o existenci dědické smlouvy či závěti, tak by nezjišťoval, zda připadají v úvahu další osoby, kterým by mohlo svědčit dědické právo dle zákonné dědické posloupnosti. Dědickou smlouvou totiž nelze dle § ust. 1585 odst. 1 OZ pořídit o celé pozůstalosti, takže musí dojít k vypořádání zbývající části pozůstalosti. Zůstavitel má dále možnost pořídit o celé své pozůstalosti prostřednictvím závěti.

---

[58] TALANDA, Adam. *Určení účastníků řízení o pozůstalosti na základě pořízení pro případ smrti.* Právní rozhledy. 21/2016, s. 753.
[59] Důvodová zpráva k zákonu š. 292/2013 Sb., ze dne 27. února 2013, o zvláštních řízeních soudních. Část 2.3.1.4.1: Účastníci při projednání pozůstalosti.
[60] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 253-258. ISBN: 978-80-7400-788-0.
[61] FIALA, Roman, BEEROVÁ, Kamila in FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 16-21. ISBN: 978-80-7400-570-1.

Jakmile se o této skutečnosti dozví soudní komisař, obvykle dále zjišťuje další osoby, které by připadaly v úvahu jako zákonní dědicové, aby se jich z opatrnosti dotázal, zda závěť, jež by eventuálně byla v jejich neprospěch, uznávají za pravou a platnou. Pokud zůstavitel pořídí o celé pozůstalosti prostřednictvím závěti, ve které neuvede jako osoby, které jsou nepominutelnými dědici, nemá tento fakt vliv na okruh účastníků řízení. Podle Horáka[62] se nejedná totiž o dědice pravém slova smyslu, ale spíše o „věřitele" pozůstalosti. Ust. § 113 ZŘS však nepominutelného dědice za účastníka označuje, pouze však v rozsahu soupisu pozůstalosti, určení obvyklé ceny pozůstalosti a vypořádání jeho povinného dílu.

V praxi však často dochází ke kumulaci dědických titulů, respektive kombinaci pořízení o části pozůstalosti prostřednictvím závěti, kdy ve zbývající části zůstavitel odkazuje na zákonnou posloupnost. Dědici se proto může stát několik osob, a to i na základě více dědických titulů.

Při předběžném šetření však může tak dojít soudní komisař k závěru, že pozůstalost tvoří pouze majetek bez hodnoty či nepatrné hodnoty a řízení zastaví dle ust. § 153 nebo 154 ZŘS. V takovém případě dojde k vydání případného majetku vypraviteli pohřbu, který je jediným účastníkem řízení, tedy za situace, kdy dojde k zastavení dle ust. § 154 ZŘS. Tímto se však vypravitel pohřbu nestává zůstavitelovým dědicem.

Při zjišťování potenciálních dědiců také může dojít k tomu, že nebude nalezena žádná osoba, která by připadala v úvahu. Pokud tvoří pozůstalost majek, který má (nikoliv nepatrnou) hodnotu, a nedojde tedy k zastavení řízení, připadne tento majetek státu dle ust. § 1634 OZ jako odúmrť. Stát má v takovém případě postavení dědice, jemuž svědčí výhrada soupisu. Na tomto základě se stane stát jediným účastníkem řízení, přičemž v takovém případě jedná prostřednictvím Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových.[63]

Účastenství manžela zůstavitele upravuje ust. § 111 ZŘS, přičemž není vyloučeno, že bude tatáž osoba zúčastněná na řízení jako dědic, a to na základě některého z dědických titulů. Naopak také může nastat situace, kdy v rámci pořízení pro případ smrti, respektive pouze závěti či dědické smlouvy, nezanechá zůstavitel svému manželovi ničeho, a jelikož není manžel nepominutelným dědicem, není tato možnost zákonem vyloučena. Zmiňované ustanovení pamatuje totiž na případy, kdy účastenství pozůstalého manžela odvisí pouze od vypořádání společného jmění, a to i v případě, že k zániku manželství rozvodem došlo již před úmrtím zůstavitele. Poté by byl manžel zůstavitele účastníkem řízení pouze v souvislosti s rozhodnutím o vypořádání společného

---

[62] HORÁK, O. *Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku.* Právní rozhledy. 11/2014, s. 381.
[63] Ust. § 10 zákona č. 219/2000 Sb., ze dne 21. července 2000, o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů.

jmění manželů (a s tím spojenými předcházejícími úkony), nikoliv s pozůstalostním řízením jako celkem.

Manžel zůstavitele disponuje také, společně s rodiči a nepominutelnými dědici zůstavitele, určitým privilegiem ohledně výhrady soupisu. Dle ust. § 175 odst. 2 ZŘS musí být vyrozuměn o výhradě soupisu vyhlášením, kdy je následně vyžadováno výslovné vyjádření ohledně uplatnění výhrady soupisu. U zbývajících dědiců přitom postačuje doručení (nikoliv vyhlášení) vyrozumění a skutečnost, že se nevyjádří, se považuje za neuplatnění této výhrady.

Pokud zaniklo manželství zůstavitele a jeho manžela až úmrtím zůstavitele, rozhodne o vypořádání společného jmění soudní komisař. Pokud došlo k zániku manželství před tímto datem, je pro vypořádání podstatné, jak dlouho před úmrtím manželství zaniklo. Pokud již uplynula tříletá lhůta, uplatní se domněnka obsažená v ust. § 741 OZ. Podle ní se veškerá aktiva i pasiva rozdělí rovným dílem mezi bývalé manžele s výjimkou hmotných movitých věcí, které každý z manžel vyžívá pro potřeby své, své rodiny či své domácnosti. Polovina všech aktiv a pasiv se tedy stane součástí pozůstalosti. Odlišná bude situace v případě, kdy do data úmrtí nedošlo k vypořádání společného jmění manželů a neuplynula tříletá lhůta od zániku manželství.

V takovém případě se součástí pozůstalosti stane pouze položka s názvem „podíl zůstavitele z dosud nevypořádaného SJM s rozvedeným manželem“[64], jelikož soudní komisař není oprávněn v takovém případě vypořádat společné jmění bývalých manželů. Pokud má bývalý manžel zůstavitele za to, že jsou jako součást nevypořádaného jmění uvedena aktiva či pasiva, která jsou v jeho výlučném vlastnictví, může se bránit určovací žalobou dle ust. § 740 OZ ve sporném řízení, tedy mimo řízení o pozůstalosti. Tento sporný majetek nebude v pozůstalosti projednán

Další osobou, která se může stát účastníkem pozůstalostního řízení, a to nejen při projednání pozůstalosti, ale také při její likvidaci, je věřitel zůstavitele. Participaci věřitele při samotném projednání zakládá ust. § 112 ZŘS, které specifikuje případy, za kterých se věřitel stává účastníkem řízení. Jedná se tedy o odloučení pozůstalosti a soupis pozůstalosti, obé na návrh právě zúčastněného věřitele. Odloučení pozůstalosti, tedy tzv. *separation bonurum*, cílí na situace, kdy pozůstalost obsahuje aktiva, která by do budoucna mohla zhojit pohledávku věřitele, a zároveň zde existuje obava z předlužení pozůstalosti, tedy stavu, kdy převažují pasiva nad aktivy. Věřitel se odloučení může domáhat na základě ust. § 1709 OZ, přičemž k vyhovění dojde pouze pokud bude spatřen odůvodněným. Nevýhodou tohoto institutu je však skutečnost, že v případě vyhovění

---

[64] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 258-260. ISBN: 978-80-7400-788-0.

návrhu může být věřitel uspokojen pouze z odloučeného majetku, nikoliv zbývající části pozůstalosti. Stejně tak může věřitel zůstavitele navrhnout soupis pozůstalosti nebo se připojit k návrhu jiného účastníka řízení.[65] Pokud věřitel nevyužije ani jeden z těchto možných institutů, nestává se účastníkem při projednání pozůstalosti.

Další osobou, která se dle ust. § 114 ZŘS účastní na řízení, je vykonavatel závěti. Může se jednat jak o fyzickou, tak o právnickou osobu, kterou zůstavitel povolal k tomu, aby zajistila řádné splnění zůstavitelovy vůle ohledně jeho pozůstalosti, přičemž musí postupovat s péčí řádného hospodáře.[66] Hlavní rozdíl mezi tímto institutem a správcem pozůstalosti, který je dle ust. § 115 ZŘS také účastníkem pozůstalostního řízení, tkví v období, po kterou vykonávají svojí funkci. Zatímco funkce správce zaniká dnem, kdy nabyde rozhodnutí o pozůstalosti, kterým se řízení končí, právní moci, funkce vykonavatele trvá po určenou dobu, kterou zůstavitel v závěti určil, případně po dobu, než dojde ke splnění povinností, které mu byly zůstavitelem uloženy.

Další skupinou osob, které zákon považuje za účastníky pozůstalostního řízení, jsou účastníci při závěře pozůstalosti. Těchto osob se určitým způsobem dotýkají provedená opatření a nepovažují se za účastníky z jiného důvodu. Samotaná závěra pozůstalosti je opatřením, které má za cíl zabránit znehodnocení samotné pozůstalosti, ale neupravuje žádným způsobem poměry jednotlivých účastníků. Demonstrativní výčet případů, při kterých soud učiní opatření směřující k závěře pozůstalosti, nalezneme v ust. § 1682 OZ. Jedná se například o situace, kdy byl některý z dědiců omezen ve svéprávnosti, existuje obava z předlužení pozůstalosti či pokud věřitel navrhl odloučení pozůstalosti. Zda jsou dány vážné důvody pro uplatnění tohoto institutu, posuzuje soud (tedy soudní komisař) dle okolností konkrétního případu. Může se totiž jednat o poměrně zásadní zásah do práv třetích osob, který nesmí být bezdůvodný.[67]

---

[65] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 208-209. ISBN 978-80-7400-266-3.

[66] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 266-269. ISBN: 978-80-7400-788-0.

[67] TLÁŠKOVÁ, ŠÁRKA in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 270-272. ISBN: 978-80-7400-788-0.

3.3.2. Účastníci při likvidaci pozůstalosti

O likvidaci pozůstalosti, tedy procesu, který nastává v případě existence předlužené pozůstalosti, bude pojednáno níže. Kdo je v tomto případě účastníkem řízení, určuje ust. § 117 ZŘS. Podle něj je jím likvidační správce, a dále věřitelé, kteří se přihlásili, a také nepřihlášení veřitelé, kteří však mají na přihlášení své pohledávky právo. Dle názoru Městského soudu v Praze[68] se účastníkem likvidace pozůstalosti[69] může stát také insolvenční správce, který se na základě ust. § 267 odst. 2 insolvenčního zákona stává oprávněným (tedy věřitelem) ve vztahu k zůstaviteli a jeho pozůstalosti. Ostatním osobám účastenství zaniká dnem, kdy nabyde právní moci usnesení o nařízení likvidace pozůstalosti.

Součástí předmětného usnesení[70] je také výzva dle ust. § 196 odst. 2 písm a) určená věřitelům zůstavitele, aby přihlásili své pohledávky ve stanovené lhůtě, která nesmí být kratší než tři měsíce, přičemž počíná běžet dnem právní moci usnesení. O samotné délce lhůty rozhodne soudní komisař v důsledku skutečností, které jsou mu známy z obsahu pozůstalostního spisu. Pohledávky, které veřitelé ve stanovené lhůte nepřihlásí, zaniknou dle ust. § 277 ZŘS dnem skončení řízení o pozůstalosti.

---

[68] Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27.4.2018, č.j. 29 Co 80/2018.

[69] Zmiňované rozhodnutí hovoří o „likvidaci dědictví“ v důsledku aplikace terminologie předchozí právní úpravy. Na aplikaci tohoto usnesení ohledně účastenství však novelizace dle mého názoru nemá vliv.

[70] PIRK, Tomáš in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 266-269. ISBN: 978-80-7400-788-0.

3.3.3. Opatrovnictví v řízení o pozůstalosti

Opatrovnictví je institutem, který umožňuje pokračovat v řízení v případě, že soudní komisař zjistí, že některý z potenciálních dědiců nemůže samostatně jednat před soudem a není tedy procesně způsobilý. Obecnou úpravu opatrovnictví nalezneme v ust. § 29 OSŘ a v ust. § 465 a násl. OZ, k níž existuje speciální úprava obsažená v ust. § 118-120 ZŘS. Právní úprava v souvislosti s pozůstalostním řízením přitom rozlišuje opatrovníka dědice, zvláštního opatrovníka a opatrovníka ve zvláštních případech.

Opatrovníka dědice (§ 118 ZŘS) jmenuje soudní komisař usnesením v případech, kdy je zřejmé, že osoba, která je potenciálním dědicem, není schopna samostatně jednat před soudem, a zároveň nebylo přijato opatření ve věci opatrovnictví v souvislosti s omezením ve svéprávnosti. Mezi osoby, na které se jmenování dle ust. § 118 vztahuje, patří také nezletilí, kteří nemají zákonného zástupce a nebyla jim přiznána svéprávnost dle ust. § 37 OZ.[71] Otázkou, zda je takto jmenovaný opatrovník oprávněn činit veškeré úkony za opatrovance, či zda část z nich musí konat opatrovník jmenovaný soudem v rámci přezkumu svéprávnosti, se zabýval Krajský soud v Brně[72], který dospěl k názoru, že *„opatrovník ustanovený dědici v rámci řízení o pozůstalosti je plnohodnotným opatrovníkem, který může za dědice jednat ve všech oblastech, v nichž přísluší jednat samotnému dědici“*. Ke stejnému závěru můžeme také dospět s ohledem na důvodovou zprávu k ZŘS[73] či názor Muzikáře publikovaný v komentáři k ZŘS[74].

Zvláštního opatrovníka (§ 119 ZŘS) jmenuje soudní komisař v případě, kdy má potenciální dědic zákonného zástupce, ale jejich zájmy jsou ve vzájemném rozporu a hrozí tedy střet zájmů v pozůstalostním řízení (nikoliv obecně). Jsou-li dány podmínky pro jeho jmenování, ust. § 29 OSŘ ohledně procesního opatrovníka se nepoužijí, a to včetně podmínky hrozícího nebezpečí z prodlení.[75] Typickým příkladem je situace, kdy jsou potenciálními dědici manžel zůstavitele a nezletilí potomci tohoto manžela a zůstavitele. Na základě toho musí dojít ke jmenování zvláštního (kolizního) opatrovníka nezletilých, kterým často bývá jiný příbuzný, který však není potenciálním dědicem zůstavitele. Musím však podotknout, že opatrovnický soud

---

[71] MUZIKÁŘ, Ladislav in MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář
s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, s. 233. ISBN: 978-80-7502-122-9.
[72] Usnesení Krajského soudu v Brně, pobočka v Jihlavě, ze dne 24.8.2016, čj. 56 Co 512/2016.
[73] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013.
[74] MUZIKÁŘ, Ladislav in MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář
s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, s. 234. ISBN: 978-80-7502-122-9.
[75] PLAŠIL, Filip. Aktuálně k opatrovníkům v řízení o pozůstalosti dle paragrafu 118 až 119 Zákona o zvláštních řízeních soudních. Ad Notam. 5/2016, s. 11-14.

následně schvaluje dle ust. § 466 písm. k)[76] jednání, která opatrovník činí za potenciálního dědice, a posuzuje, zda neodporují jeho zájmům.

Dále ZŘS upravuje taxativní výčet pro opatrovnictví ve zvláštních případech (§ 120 ZŘS), a to konkrétně v případech, kdy dědic není znám nebo kterému se nepodařilo doručit na adresu jeho bydliště, sídla či místa, kde se združuje. Aby se předešlo k průtahům řízení v důsledku procesních překážek v souvislosti s doručováním, a zároveň nebyla zasažena práva jmenovaných osob, jmenuje jim soudní komisař usnesením opatrovníka. Opatrovnictví ve zvláštních případech je institutem sui generis, který je výrazně odlišný od ostatních případů opatrovnictví hlavně omezením svého trvání, a to do doby zjištění pobytu potenciálního dědice, kdy následkem této skutečnosti opatrovnictví zaniká[77].

[76] MUZIKÁŘ, Martin, SVOBODA, Jiří. *Udělování souhlasu s právním jednání nezletilého v řízení o pozůstalosti.* Ad Notam. 3/2015, s. 7-13.
[77] Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8.11.2006, sp. zn. I.ÚS 264/06.

3.3.4. Procesní nástupnictví

Procesní nástupnictví je institutem, který řeší situace, kdy se na místo původního účastníka řízení, stane účastníkem osoba jiná. V praxi se jedná zpravidla o situace, kdy osoba ztratí v průběhu pozůstalostního řízení způsobilost být účastníkem. Ke ztrátě způsobilosti může dojít vlivem zániku právnické osoby nebo úmrtím fyzické osoby. Obecnou právní úpravu tohoto postupu nalezneme v ust. § 107 OSŘ, jejíž modifikací jsou ust. 121-122 ZŘS. Rozhodující pro určení nástupce je skutečnost, která osoba či osoby vstoupily do práv a povinností předchozího účastníka, a dále prokázání této skutečnosti před soudním komisařem. O tom, kdo nastoupí na místo původního účastníka, nemusí být vydáno rozhodnutí ve formě usnesení a řízení je dále vedeno procesním nástupcem bez dalšího.[78]

Problematická však může být otázka dodatečných pozůstalostních řízení, u který se nezřídka stává, že původní dědici zůstavitele již zemřeli. Dikce ust. § 121 ZŘS zní totiž takto: *„ztratí-li účastník v průběhu řízení o pozůstalosti…“*, přičemž nepočítá s tím, že by ke ztrátě způsobilosti došlo již před zahájením dodatečného projednání pozůstalosti. Neshody způsobuje skutečnost, že nepanuje shoda ohledně tvrzení, zda dodatečné projednání je navázáním na původní řízení či je řízením úplně novým. Pokud by se totiž skutečně jednalo o nové řízení a ust. § 121 ZŘS bychom vyložili ad absurdum, nebylo by možné je na takové případy uplatnit.[79]

Otázkou, jak by následně mělo po formální stránce vypadat rozhodnutí, kterým se potvrzuje dědictí právní nástupcům, se zabýval Nejvyšší soud. Ten ve svých rozhodnutích[80,81] jasně stanovil, že rozhodnutí nemůže obsahovat výrok o potvrzení dědictví dědici, který zemřel, nýbrž právním nástupcům zemřelého dědice. K nabytí dědictví sice dochází ex tunc ke dni úmrtí zůstavitele, ale na základě ingerence stát prostřednictvím soudního komisaře. Jednotlivé procesní kroky proto musí projednat soud, případně o nich rozhodně.

Zvláštní formou procesního nástupnictví je zcizení dědictví. Jedná se o institut, který umožňuje potenciálnímu dědici disponovat se svým právem na pozůstalost či její podíl již během pozůstalostního řízení. Ke zcizení dědictví může dojít pouze na základě smlouvy, u které zákon vyžaduje formu veřejné listiny, a to s ohledem na ochranu smluvních stran,

[78] PIRK, Tomáš in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 275. ISBN: 978-80-7400-788-0.
[79] SÁBLÍK, Michael. *Zamyšlení nad povahou procesního nástupnictví.* Ad Notam. 6/2016, s. 3.
[80] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.10.2015, sp. zn. 21 Cdo 4110/2014.
[81] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.05.2012, sp. zn. 21 Cdo 198/2010.

ale také třetích osob.[82] Skutečnost, že došlo k uzavření smlouvy o zcizení dědictví, nemůže soudní komisař zjistit jinak, než že mu ji zcizitel či nabyvatel sdělí. Bez jejich součinnosti (respektive sdělení) proto pokračuje tak, jako by žádná smlouva uzavřena nebyla.

[82] Důvodová zpráva k OZ, s. 427-428

4. Průběh pozůstalostního řízení

Jak již bylo zmíněné výše, pozůstalostní řízení řadíme mezi nesporná řízení. Právní úpravu, podle které se v v jednotlivých případech postupuje, nalezneme v ZŘS. Ačkoliv zákon počítá také s méně obvyklým zakončením řízení, a to ve formě zastavení řízení pro majetek bez hodnoty, nepatrné hodnoty či pro absenci majetku zůstavitele, nebo ve formě likvidace pozůstalosti, standartní průběh pozůstalostního řízení je však jiný. Běžný průběh totiž tvoří tyto fáze: zahájení řízení, předběžné šetření, zjišťování dědického práva a obvyklé ceny pozůstalosti, projednání dědictví a rozhodnutí o dědictví, přičemž jednotlivě budou popsány níže v této kapitole.

4.1. Zahájení řízení

K zahájení pozůstalostního řízení dochází na základě podání návrhu či bez návrhu, a to za splnění zákoných podmínek. V praxi však téměř vždy dochází k zahájení řízení bez návrhu.

Aktivně legitimována k podání návrhu za zahájení řízení je pouze osoba, která má za to, že jí přísluší právo na pozůstalost z pozice dědice. Podání musí splňovat formální náležitosti, které jsou stanoveny v ust. § 42 OSŘ. V případě, kdy by tomu tak nebylo, vyzve soud navrhovatele k doplnění. Vláčil[84] uvádí, že při posuzování takového návrhu nemohou být kladeny stejně vysoké formální nároky jako například na žalobu, a případné nedoplnění nemůže vést zastavení řízení dle ust. § 43 OSŘ, ledaže by z něj nebyla patrná identifikace zůstavitele či jiný údaj, na základě kterého by mohlo dojít k zahájení řízení. Stejný názor vyslovil ve svém rozhodnutí také Krajský soud v Brně[85].

Obrátit se na soud může i jiná osoba (kromě potenciálních dědiců), která má za to, že by mělo dojít k zahájení pozůstalostního řízení. V takovém případě by se však nejednalo o návrh, nýbrž podnět. Pokud by ho soud shledal důvodný, zahájí by řízení sám. Oproti dřívější právní úpravě[86] oprávněním k podání návrhu nedisponuje vypravitel pohřbu, který není zároveň potenciálním dědicem zůstavitele.[87]

---

[83] MACKOVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 400-401. ISBN: 978-80-7502-298-1.

[84] VLÁČIL, David in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 298-302. ISBN: 978-80-7400-788-0.

[85] Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15.05.1997, sp. zn. 18 Co 104/97.

[86] Ust. § 175a OSŘ ve znění účinném do 31.12.2013.

[87] VLÁČIL, David in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 298-302. ISBN: 978-80-7400-788-0.

Obvykle však dochází k zahájení řízení spíše bez návrhu, a to na základě oznámení úmrtí či prohlášení za mrtvého příslušnému soudu. Tuto oznamovací povinnost má matriční úřad, tedy obecní úřad příslušný dle místa úmrtí (nikoliv bydliště)[88] zůstavitele. Do úmrtního listu úřad zapíše (kromě jiných skutečností) také osobu, která vypravila pohřeb. Tento údaj je podstatný pro další postup soudního komisaře v řízení. Zaslání úmrtního listu však není podnětem či návrhem jak bylo popsáno výše. Kromě úmrtního listu je podkladem také rozsudek o prohlášení fyzické osoby za mrtvou.

O zahájení řízení vydá příslušný soud usnesení a pověří konkrétního soudního komisaře, tedy notáře, k vedení řízení, přičemž podmínky příslušnosti a rozvrhu mezi notáře byly specifikovány výše v podkapitole 3.2. Soudní komisariát.

[88] VLÁČIL, David in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 298-302. ISBN: 978-80-7400-788-0.

4.2. Prvotní úkony v pozůstalostním řízení

Jakmile příslušný soud pověří soudního komisaře, který následně převezme pozůstalostní spis, začnou notář a jeho pracovníci provádět úkony, které směřují ke zjištění zůstavitelových dědiců a rozsahu jejich dědického práva, a dále také ke zjištění jednotlivých aktiv a pasiv tvořících pozůstalost. Dle dikce ZŘS se jedná o tzv. předběžná šetření. V praxi se však tento pojem v jednotném čísle používá spíše jako název pro setkání s vypravitelem pohřbu či jinou blízkou osobou zůstavitele za účelem zjištění informací o zůstaviteli a jeho majetku.

4.2.1. Lustrace v jednotlivých evidencích

Mezi první úkony, které notář a jeho pracovníci provedou, patří lustrace v dostupných evidencích. Informace o zůstaviteli a jeho majetku jsou nejprve získávany z evidencí, které vede NKČR.

Jedním ze způsobů, jakým soudní komisař obecně zjišťuje potřebné informace, je jejich získání z pořízení pro případ smrti a jiných listin. Rozlišuje se veřejné a neveřejné zjištění, ačkoliv ZŘS pojem „neveřejné zjištění“ přímo nepoužívá.

Neveřejné zjištění se týká listin, které byly pořízeny formou notářského zápisu nebo byly v úschově u třetí osoby (advokáta, dědice, soudu, etc.).[89] Vždy je zůstavitel lustrován v Evidenci právních jednání pro případ smrti, a to na základě jeho identifikačních údajů. Do této evidence nejsou vkládána pouze pořízení pro případ smrti (tedy závěť, dědická smlouva a dovětek), ale také další listiny, kterými zůstavitel ovlivnil naložení s jeho majetkem po smrti, tedy např. listinu o vydědění či povolání správce pozůstalosti.

Systém poskytne pracovníkovi výčet možností na základě shody některého z údajů, jako je například datum narození či jméno a příjmení. Dle tohoto výstupu notář provede sám zjištění stavu a obsah listin, tedy tzv. neveřejné zjištění, a vyhotoví o tom protokol. Toto však může učinit pouze v případě, kdy listinu sepsal sám ve formě notářského zápisu nebo tento zápis sepsal jeho předchůdce v notářském úřadu, či touto listinou disponuje na základě jiné skutečnosti (např. předání od příbuzných zůstavitele). Pokud na základě provedené lustrace zjistí, že je listina uložena u jiného notáře či soudu, požádá je o vyhotovení protokolu, který je však zpoplatněný a stává se nákladem řízení, který patří mezi hotové výdaje. Pořízení pro případ smrti, které nemají

---

[89] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 316-318. ISBN: 978-80-7400-788-0.

charakter veřejné listiny, předá soudní komisař po vyhotovení protokolu příslušnému pozůstalostnímu soudu, aby jej založil do Sbírky prohlášených pořízení pro případ smrti.

Pokud notář zjistí ze systému pouze částečnou shodu a není jasné, zda evidovaná listina patří k zůstaviteli, požádá notáře či soud, u kterých je listina evidována, o vyvrácení nebo potvrzení této skutečnosti na základě identifikačních údajů zůstavitele.

Pro veřejnost zjištění ZŘS stanovuje dvě podmínky, které musí být kumulativně splněny (§ 143 odst. 1 ZŘS). Listina nesmí být pořízena ve formě notářského zápisu a zároveň je uložena v notářské úschově. „Veřejnost" zjištění by mohlo evokovat, že dochází k prolomení zásady neveřejnosti jednání. Zjištěné informace však nejsou poskytnuty komuliv či široké veřejnosti. Okruh osob, které mají být tohoto procesu účastny však není přesně definován. Důvodová zpráva říká[90], že *„může být přítomen každý, kdo o to projeví zájem"*, s ohledem na neuplatnění zásady veřejnosti v pozůstalostním řízení však pravděpodobně není zamýšlena široká veřejnost. Dle Svobody a Kličky[91] se jedná pouze o osoby, kterým svědčí zákonná dědická posloupnost či již uplatnily své právo na pozůstalost.[92] V návaznosti na zmiňovanou zásadu, které přiznává pozůstalostnímu řízení jisté privilegium, je logické, aby informace obsažené ve „veřejně" zjišťovaných listinách, byly známé pouze výše popsaným účastníkům řízení. S ohledem na uvedené však nepovažuji formulaci „veřejnost zjištění" za vhodnou. S ohledem na způsob, jakým probíhá neveřejné a veřejné zjištění, by se dle mého názoru nabízely termíny jako *písemné* a *ústní zjištění*.

O termínu veřejného zjištění vyrozumí soudní komisař osoby, kterým svědčí zákonná dědická posloupnost nebo již uplatnili své dědické právo písemně. Ostatní osoby, které nejsou soudnímu komisaři dosud známy, jsou vyrozuměny prostřednictvím úřední desky soudu. Samotné veřejné zjištění spočívá v tom, že soudní komisař konstatuje, zda se listina nachází v obalu, ve kterém byla do úschovy převzata, přečte její obsah a případně zaznamená stanoviska osob, které byly zjištění přítomny.[93]

Pokud byl zůstavitel ženatý, resp. zůstavitelka vdaná, provede notář lustraci v Evidenci listin o manželském majetkovém režimu. Díky tomu zjistí, zda měl zůstavitel se svým manželem modifikováno společné jmění manželů, či zda dokonce neměli jmění odděleno úplně. Tato informace má následně vliv na případné účastenství manžela zůstavitele (viz podkapitola 3.3. Účastníci řízení) a také na vypořádání společného jmění v rámci pozůstalostního řízení.

---

[90] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013.
[91] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2014, s. 219-221. ISBN 978-80-7400-266-3.
[92] HOLÍKOVÁ, Lenka. *Veřejné zjišťování stavu a obsahu listiny*. Ad Notam, 5/2015, s. 10.
[93] Tamtéž.

Dále notář zjišťuje informace, resp. práva, která zůstaviteli svědčí v katastru nemovitostí. Tyto údaje jsou mu poskytnuty ze sekce „evidence práv pro osobu“, kdy dojde ke zjištění nejen vlastnického práva, které měl zůstavitel k určité nemovitosti či nemovitostem, ale také k poskytnutí dalších údajů, jako jsou například věcná břemena ve prospěch zůstavitele. Pro pozůstalostní řízení má však význam pouze zjištění vlastnického práva.

Dále je notář oprávněn lustrovat zůstavitele v dalších dostupných evidencích či požádat o součinnost instituce, které příslušné systémy vedou, např. Centrální depozitář cenných papírů. Na takové úkony však notář většinou vyčká až po předběžném šetření s vypravitelem pohřbu, který bude mít pravděpodobně povědomí o majetku zůstavitele. V opačném případě by docházelo k vynakládání množství času, který by nemusel být účelně využit, a někdy i k navýšení nákladů, jelikož právě poskytnutí údajů z Centrálního depozitáře cenných papírů je zpoplatněno.

Dále soudní komisař provede lustraci v Centrální evidenci obyvatel, a to prostřednictvím systému Czechpoint. Ověří díky tomu nejen údaje o zůstaviteli, ale zjistí také nejbližší příbuzné, kteří by mohli připadat v úvahu jako dědici dle zákonnné dědické posloupnosti, tedy děti, rodiče, sourozence, apod.

4.2.2. Předběžné šetření

Jak již bylo uvedeno výše, pojem „předběžné šetření“ se v praxi zpravidla pojí se setkáním s vypravitelem pohřbu za účelem zjištění informací, i když ZŘS pod něj řadí veškerou činnost spojenou se zjišťováním zůstavitelova majetku, potenciálních dědiců a jejich dědického práva. Tento bod však bude zaměřen právě na zmiňované setkání.

Po provedení lustrací, které byly zmíněny výše, předvolá soudní komisař k předběžnému šetření vypravitele pohřbu, který je uveden v úmrtním listě. Zpravidla se jedná o manžela, blízké příbuzné či partnera. Pokud neexistuje žádná taková osoba, vypraví pohřeb zpravidla obec, ve které se zůstavitel v době úmrtí zdržoval. Pokud žádná osoba v úmrtím listě jako vypravitel pohřbu není uvedena, předvolá soudní komisař některého z blízkých příbuzných.

Během předběžného šetření ověří soudní komisař nebo jeho pracovník s předvolanou osobou údaje, které zjistil na základě provedených lustrací. Následně od této osoby zjišťuje další údaje o zůstaviteli a jeho majetku. Jedná se například o názvy institucí, u kterých měl zůstavitel vedené bankovní účty, zda vlastnil cenné papíry, zda měl vůči nějaké osobě pohledávku či zda měla jiná osoba pohledávku vůči zůstaviteli, zda vlastnil motorová vozidla atd. Veškeré poskytnuté informace jsou sepsány do protokolu o předběžném šetření.

Poskytnuté údaje jsou podkladem pro další postup v řízení. Na základě poskytnutých informací se soudní komisař dotáže institucí či osob, které mají souvislost s majetkem zůstavitele. Obrátí se na banky, u kterých měl mít dle sdělení zůstavitel vedené účty, aby ověřil tuto skutečnost a zjistil zůstatky na účtech ke dni úmrtí. Dále zjistí podrobnosti o sdělených pohledávkách v závislosti na jejich charakteru. Soudní exekutoři zjistí úmrtí povinného (případně oprávněného) v rámci své činnosti v exekučním řízení zpravidla rychle a obrátí se na základě sdělení pozůstalostního soudu na soudního komisaře sami. Ohledně ostatních pohledávek se soudní komisař musí obrátit na věřitele či dlužníky zůstavitele, případně další osoby, které by mohly disponovat potřebnými informacemi.

Osoby, které jsou soudním komisařem dotázány na skutečnosti ohledně zůstavitele a jeho majetku, mají povinnost je dle ust. § 141 ZŘS sdělit soudu, resp. soudnímu komisaři, a to ve stanovené lhůtě.

Sdělené informace o specifickém majetku však mohou zkomplikovat průběh pozůstalostního řízení. V současné době se totiž častěji objevují případy, kdy zůstavitel vlastnil určitý typ digitální měny. Komplikace ohledně jejich přechodu na dědice se objevují ve vícero rovinách, primárně však již při prvotních úkonech soudního komisaře. Jak jejiž uvedeno výše, soudní komisař není povinnen provádět „vyšetřovací“ činnost ohledně veškerého majetku

zůstavitele a dotazovat se na nejrůznější instituce, u kterých mohl mít zůstavitel vedený majetek. I kdyby měl povinností k provádění této činnosti, zjištění existence vlastnictví k takové měně automaticky neznamená možnost přechodu na dědice.

Kittel[94] považuje tyto měny za virtuální aktivum ve smyslu § 4 odst. 9 AML zákona[95]. Jedná se tedy o elektronické platební prostředky evidované na internetových platformách v tzv. peněženkách, přičemž za aktuálně nejznámější z nich lze považovat bitcoin. Stěžejním problémem těchto peněženek je však fakt, že bez přístupových údajů nelze s jejich obsahem jakkoliv nakládat[96]. V případě, že by tedy soudní komisař zjistil existenci této měny a potvrdil její nabytí dědici, neznamenalo by to, že dědic bude skutečně moct s těmito aktivy nakládat. Neexistuja navíc žádná centrální autorita, která bý vlastnictví zůstavitele potvrdila či vyvrátila[97]. Jedinou možností pro zůstavitele, resp. pro dědice, je předání přístupových údajů před úmrtím, případně určení třetí osoby, která následně určené osobě přístupové údaje předá.

Dle Kittela[98] je tedy možné potvrdit nabytí virtuálních měn pouze v případě souhlasného prohlášení dědiců. V opačném případě by sice dědici „nabyli“ virtuální měnu, bez přístupových údajů by však pro ně měla nulovou hodnotu.

Na základě veškerých provedených zjištění, které jsou obsahem pozůstalostního spisu, rozhodne soudní komisař o dalším postupu. Pokud dojde dle lustrací a předběžného šetření k závěru, že nebyl dohledán žádný majetek zůstavitele nebo že byl dohledán majetek bez hodnoty či nepatrné hodnoty, může rozhodnout o zastavení řízení bez toho, aniž by zjišťoval do podrobna potenciální dědice a jejich dědické právo.[99] Blíže bude zastavení řízení dle ust. § 153 a 154 popsáno v kapitole 4.4. Jiné způsoby skončení řízení.

---

[94] KITTEL, David. *Dědění bitcoinu.* Ad Notam, 22.06.2022. Dostupný pouze online: <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_963-dedeni-bitcoinu> [cit. 25.05.2022].
[95] Zákon č. 253/2008 Sb., ze dne 08.07.2008, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů.
[96] ŠETINA, Tomáš. *BITCOIN, další virtuální měny a dědění.* Právní prostor, 18.08.2021. Dostupný z: < https://www.pravniprostor.cz/clanky/obcanske-pravo/bitcoin-dalsi-virtualni-meny-dedeni> [cit. 25.08.2022].
[97] KITTEL, David. *Dědění bitcoinu.* Ad Notam, 22.06.2022. Dostupný pouze online: <https://www.nkcr.cz/casopis-ad-notam/detail/39_963-dedeni-bitcoinu> [cit. 25.05.2022].
[98] Tamtéž.
[99] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.2.2018, sp. zn. 21 Cdo 1887/2017.

4.3. Zjišťování dědického práva

Zjištění, kterým osobám svědčí dědické právo, tedy právo na pozůstalost nebo podíl z ní, a na základě kterého dědického titulu, považuji za stěžejní cíl pozůstalostního řízení, jehož role je v tomto směru nezastupitelná. Soudní komisař shromažďuje dostupné informace k tomu, aby zjistil, komu svědčí dědické právo, již od provádění prvotních lustrací a předběžného šetření, které jsou popsány výše. Zjišťuje tedy, zda zůstavitel sepsal dědickou smlouvu či závěť, či zda připadá v úvahu zákonná dědická posloupnost. V této fázi je také důležité rozhodnout, zda nedojde k zastavení řízení z důvodu absence majetku, majetku bez hodnoty či nepatrné hodnoty. V takovém případě se soudní komisař nezabývá tím, komu svědčí dědické právo.

Shromážděné skutečnosti mají významný vliv na další úkony, které činí soudní komisař. V první řadě se jedná o vyrozumění o dědickém právu, prostřednictvím kterého dojde k formálnímu sdělení potenciálnímu dědici, že mu svědčí dědický titul, a zároveň je poučen o možnosti odmítnutí dědictví a následcích tohoto úkonu. Poučení také výslovně obsahuje informace o tom, jaký způsobem a v jaké lhůtě má být odmítnutí učiněno a komu má být určeno. Právní úpravu lhůty k odmítnutí dědictví nalezneme jak v ust. § 164 odst. 1 ZŘS, tak v ust. § 1487 odst. 1 OZ, přičemž obě zmiňovaná ustanovení stavují lhůtu v délce jeden měsíc.

Otázkou však zůstává, zda se vzhledem k duplicitě úpravy jedná o lhůtu procesní nebo hmotněprávní. Posouzení této skutečnosti má vliv v případě, kdy je rozhodováno o tom, zda byl úkon učiněn ve lhůtě či nikoliv. U procesních lhůt postačuje, když dojde k předání podání k poštovní přepravě poslední den lhůty. Naopak u hmotněprávních lhůt musí být podání doručeno nejpozději poslední den lhůty. Svoboda a Klička[100] však jasně uvádějí, že lhůta pro odmítnutí dědictví je lhůtou hmotněprávní.

Vyrozumění o dědickém právu má formu usnesení a zpravidla se doručuje při jednání. Pokud se k jednání potenciální dědic nedostaví, doručuje se vyrozumění do datové schránky nebo na adresu trvalého pobytu. Pokud tato osoba nemá zřízenou datovou schránku a doručení na její adresu není úspěšné, považuje se za osobu neznámého pobytu a vyrozumění je doručováno prostřednictím vyvěšení na úřední desce soudu. Potenciální dědic je tímto způsoben poučen, že se ve stanovené lhůtě, která činí minimálně šest měsíců, musí přihlásit soudu, jinak se k němu v pozůstalostním řízení nebude vůbec přihlížet.

---

[100] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2014, s. 231-233. ISBN 978-80-7400-266-3.

V tomto směru došlo oproti předchozí právní úpravě k výrazné změně, jelikož před účinností ZŘS činila lhůta k přihlášení dle ust. § 175l OSŘ[101] jeden měsíc. Prodloužení této lhůty sice přináší širší časové možnosti osobám, které pravděpodobně nic netuší o svém dědickém právu, na druhou stranu však nadměrně prodlužuje pozůstalostní řízení, které se do uplnutí lhůty nemůže nijak dále posunout. Je však otázkou, zda osoby, u kterých absentuje snaha o spolupráci se soudy a jinými orgány ve formě převzetí doručované pošty, sledují pravidelně úřední desky soudů a hledají, zda jim nepřísluší dědické právo, a to bez ohledu na délku lhůty.

[101] OSŘ ve znění účinném do 31.12.2013.

4.4. Pozůstalost

Vymezení pozůstalosti, respektive toho, co můžeme považovat za její součást či nikoliv, má zásadní vliv na průběh pozůstalostního řízení. Je totiž třeba přesně stanovit, která majetková práva jsou způsobilá přejít na zůstavitelovy dědice.[102] Zuklínová uvádí, že *„pozůstalost tvoří soubor majetkových práv a povinností zůstavitele, kromě těch, o nichž platí něco jiného"*[103]. Mezi práva a povinnosti zůstavitele, které jsou z pozůstalosti vyloučena, patří ty, které byly vázány přímo na osobu zůstavitele (§ 1475 odst. 2 OZ). Jedná se například o osobní služebnosti, právo na výživné či povinnost toto výživné poskytovat. Výjimku dle zákonné definice tvoří práva a povinnosti, které byly jako dluh uznány či uplatněny u orgánu veřejné moci.

4.4.1. Aktiva a pasiva

Definování aktiv a pasiv pozůstalosti závisí na hmotném právu[104] (§ 1475 OZ), a to ve spojení s ust. § 171 ZŘS.

Mezi aktiva patří tedy dle ust § 171 odst. 2 ZŘS *majetek zůstavitele, který vlastnil v den své smrti, jakož i pohledávky a majetková práva, která sice vznikla teprve po jeho smrti, avšak mají původ v právních skutečnostech, jež nastaly za jeho života, a která by mu bez dalšího patřila, kdyby nezemřel, a právo na vypořádání společného jmění, které bylo zrušeno, zaniklo nebo bylo zúženo ještě za života zůstavitele a dosud nebylo vypořádáno.* Oproti předchozí právní úpravě[105] došlo k významnému posunu, přičemž nyní je postaveno na jisto, co patří mezi aktiva pozůstalosti a ke kterému dni se zjišťuje jejich stav. Problematickou oblastí byla v minulosti majetková práva, která vznikla po datu úmrtí, avšak měla původ ve skutečnostech nastalých za jeho života. Jednalo se například o přeplatky na daních či dodávkách energií, které však byly známy až s určitým časovým odstupem. Dříve však docházelo k odmítání těchto práv, a to z důvodu, že zůstaviteli nenáležela ke dni úmrtí.[106] Mezi nejčastější aktiva patří peníze na bankovních účtech (resp. pohledávky vůči bankám), motorová vozidla či nemovité věci. Některé movité věci povinného se často do aktiv ani neřadí, a to s ohledem na jejich minimální

---

[102] MACKOVÁ, Alena in WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena a kolektiv. *Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací.* 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018, s. 400. ISBN: 978-80-7502-298-1.
[103] ZUKLÍNOVÁ, Michaela in DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. Občanské právo hmotné. Svazek 4.. Díl čtvrtý: Dědické právo. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 26-27.
[104] Důvodová zpráva k ZŘS, K §168 AŽ 176.
[105] Ust. § 175m a 176o OSŘ účinného do 31.12.2013.
[106] MUZIKÁŘ, Ladislav in MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou.* Praha: Leges, 2016, 321-333. ISBN: 978-80-7502-122-9.

či nulovou hodnotu. Jde například o šatstvo zůstavitele či starší vybavení domácnosti.

Ke zjištění aktiv dochází v praxi zpravidla (nikoliv však výlučně) prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, které dědici učiní při jednání před soudním komisařem. Tato varianta je pro dědice výhodná v případě, že není sporu o jednotlivé položky tvořící pozůstalost a také pokud mají zájem na tom, aby bylo pozůstalostní řízení co nejdříve skončeno. Další možností je sestavení soupisu pozůstalosti, o němž bude pojednáno níže.

Pasiva pozůstalosti tvoří dle ust. § 171 odst. 2 ZŘS *dluhy zůstavitele, které měl v době smrti, jakož i dluhy, které mají původ v právních skutečnostech, z nichž by měl plnit zůstavitel, kdyby mu v tom nezabránila jeho smrt,* a dále *náklady pohřbu, náklady některých osob na zaopatření a další dluhy, které vznikly po smrti zůstavitele, o nichž zákon stanoví, že je hradí dědici zůstavitele nebo že se hradí z pozůstalosti, popřípadě že jsou pasivem pozůstalosti.* Stejně jako v případě aktiv tedy došlo k výraznému posunu ve vymezení, co lze označit za pasiva a co nikoliv. Kromě jiného tvoří pasiva i dluhy s původem v právních skutečnostech vzniklých za života zůstavitele. Oproti aktivům se jedná například o nedoplatky na daních či dodávkách energií. Mezi obvyklá pasiva patří například úvěry, náklady pohřbu či náklady na zaopatření hrobového místa.

Jevem, který se nezřídka v rozhodnutí o pozůstalosti objevuje, je „opomenutí“ či ignorace některých přihlášených pohledávek, ať již v případě, že byl zůstavitel věřitelem (oprávněným), nebo naopak dlužníkem (povinným). Tímto je poukazováno na pohledávky, které jsou vymáhány v exekučním řízení. V případě, kdy je zůstavitel oprávněným, jsou soudní komisaři „ochotnější“ zmínit pohledávku v aktivech pozůstalosti, není tomu tak vždy. Naopak v případě, kdy je zůstavitel povinným, projevuje se určitá averze či negativní postoj vůči těmto přihlášeným pasivům, a to ve formě pohledávky oprávněného a také ve formě přihlášených nákladů exekučního řízení.

Takový přístup pak způsobuje komplikace právě v exekučním řízení, kdy je následně problém určit, kdo je právním nástupcem zůstavitele, a to zvláště v případech, kdy není dědictví potvrzeno jedinému dědici. Pokud se dle rozhodnutí pozůstalostního soudu (prostřednictvím soudního komisaře) nepodaří určit právního nástupce, je třeba podat podnět či návrh na zahájení dodatečného pozůstalostního řízení.

4.4.2. Soupis pozůstalosti a jeho výhrada

Soupis pozůstalosti, tj. protokol čítající (mimojiné) seznam přesně definovaného majeteku zůstavitele ke dni jeho úmrtí, je jedním z často diskutovaných institutů dědického práva, a to právě v souvislosti s výhradou jeho soupisu.

V případě, že se v pozůstalostním řízení nevyskytují spory či neexistuje obava z velkého množství dluhů zůstavitele, dochází k jeho nahrazení společným prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku, případně seznamem pozůstalostního majetku, který vyhotoví správce pozůstalosti (§ 1685 odst. 1 a 2 OZ). K nepořízení soupisu pozůstalosti v nekomplikovaných pozůstalostních řízení obvykle dochází z finančních důvodů, jelikož náklady na jeho pořízení jdou k tíži dědických podílů nebo je hradí dědicové, k jejichž prospěchu byl proveden. Ust. § 1685 naopak stanovuje podmínky, za kterých soupis pozůstalosti proveden být musí. Jedná se o případy, kdy dědic uplatní výhradu soupisu, je to potřebné pro výpočet povinného dílu nebo je mezi dědici osoba neznámá, nepřítomná, ne plně svéprávná, veřejně prospěšná právnická osoba či právnická osoba zřízená státem ve veřejném zájmu.

Soupis pozůstalosti je nařízen také pokud existuje nejistota, zda je někdo dědicem nebo kdo je dědicem, požádá-li o to věřitel dle ust. § 1709 OZ nebo tento věřitel osvědčí jiný vážný důvod pro jeho provedení.

Náležitosti samotného soupisu pozůstalosti stanovuje ust. § 179 odst. ZŘS. Je třeba zdůraznit, že při provádění soupisu pozůstalosti se zjišťuje pouze majetek, nikoliv dluhy či jiná pasiva[107]. Zákon však nestanovuje, kde má k provedení dojít. Z povahy věci je však logické, že k němu pravděpodobně dojde na místě, kde se majetek nachází, obvykle tedy v místě zůstavitelova posledního bydliště. Tímto je však myšleno pouze na hmotný majetek, tedy např. elektronika, nábytek či jiné věci ve vlastnictví zůstavitele, přičemž tyto musí být přesně specifikovány v protolu o provedeném soupisu.

V dnešní době se však bude často jednat o pohledávky vůči bankám (tj. peníze na účtech zůstavitele). Soupis takového majetku soudní komisař pravděpodobně provede přímo ze svého úřadu na základě sdělení příslušných insitucí při projednání pozůstalosti.[108]

---

[107] MUZIKÁŘ, Ladislav in MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016, 334. ISBN: 978-80-7502-122-9.
[108] NÝVLOVÁ, Markéta. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam. 3/2018, s. 18.

Možnost uplatnění tzv. výhrady soupisu přineslo významnou změnu oproti předchozí právní úpravě. Do účinnosti OZ totiž dědicové odpovídali za dluhy zůstavitele vždy pouze do výše nabytého dědictví (ust. § 470 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník). Dle současné právní úpravy je tomu tak pouze v případě, že dědic uplatní zmiňovanou výhradu soupisu. Je také třeba poznamenat, že uplatnění se vztahuje na každého z dědiců zvlášť a neplatí tedy, že pokud ji uplatní pouze jeden z nich, odpovídali by všichni pouze do výše nabytého dědictví. Vzhledem k tomu, o jaké břímě by se pro dědice mohlo jednat, musí být o tomto svém právu řádně vyrozuměni.

Soud (soudní komisař) má povinnost všechny potenciální dědice, kteří byli o svém dědickém právu vyrozuměni, uplatnili své dědické právo nebo jejichž účast v řízení nebyla ukončena, usnesením poučit, že jsou oprávnění výhradu soupisu uplatnit ve lhůtě jednoho měsíce od doručení tohoto usnesení, jakým způsobem tak mají učinit, a také jaké následky uplatnění či neuplatnění přináší. Pokud ve stanovené lhůtě nedojde k uplatnění výhrady soupisu platí, že nebyla uplatněna.

Jak je již uvedeno výše (bod 3.3.1 Účastníci při projednání pozůstalosti), speciálním postavením však disponují manžel, děti a rodiče zůstavitele, od kterých je dle ust. § 176 odst. 2 ZŘS vyžadováno, aby výslovně sdělili, zda výhradu soupisu uplatňují či nikoliv.

Pokud všichni dědicové výhradu soupisu uplatní, odpovídají za dluhy zůstavitele pouze do výše nabytého dědictví. V případě, že tak neučiní, odpovídají společně a nerozdílně[109] v plném rozsahu, a věřitelé se následně mohou uspokojovat i na jejich majetku, který nebyl součástí dědictví. Právě z tohoto důvodu je výhrada soupisu pozůstalosti často kritizována[110,111], jelikož se věřitelům naskytne nová (druhá) možnost k uspokojení jejich pohledávek, a to nejenom z pozůstalosti, ale také z majetku samotných dědiců.

---

[109] WAWERKA, Karel in DVOŘÁK, Jan, ŠVESTKA, Jiří, ZUKLÍNOVÁ, Michaela a kol. *Občanské právo hmotné. Svazek 4. Díl čtvrtý: Dědické právo.* Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, s. 182.
[110] NÝVLOVÁ, Markéta. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam. 3/2018, s. 18.
[111] NÝVLTOVÁ, Markéta. *Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance insitutu*. Ad Notam. 1/2021, s. 8.

4.4.3. Obvyklá cena pozůstalosti

K určení obvyklé ceny pozůstalosti soudnímu komisaři slouží veškeré informace, které dosud během pozůstalostního řízení zjistil. Obvyklá cena pozůstalosti se určuje formou usnesení, ve kterém mají být zahrnuta veškerá aktiva i pasiva, která soudní komisař zjistil. Podkladem jsou mu soupis pozůstalosti, společné prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku, seznam pozůstalostního majetku, protokol o předběžném šetření, sdělení dědiců či institucí, případně další informace, které jsou součástí pozůstalostního spisu.

Určení obvyklé ceny pozůstalosti je možné zahrnout do rozhodnutí o dědictví a nemusí být vydáno ve formě samostatného usnesení (§ 184 odst. 2 ZŘS). Při určení dochází ke specifikaci jednotlivých položek a také k určení souhrnné výše aktiv a pasiv pozůstalosti. Kladný rozdíl mezi aktivy a pasivy se nazývá čistá hodnota pozůstalosti. Záporná hodnota naopak určuje výši předlužení pozůstalosti. Na tomto místě je však třeba zdůraznit, že k určení ceny dochází ke dni úmrtí, tj. ke dni, k němuž se potvrzuje nabytí dědictví, a to i v případě, že existuje rozdíl ve vztahu ke dni, kdy je vydáno rozhodnutí o dědictví.

4.5. Projednání pozůstalosti

Stěžejním bodem pozůstalostního řízení je jednání, které by mělo být připraveno takovým způsobem, aby bylo možné v jeho průběhu vydat takové rozhodnutí, aby nemuselo být nařizováno jednání další (§ 114a OSŘ). K nařízení jednání dochází zpravidla právě proto, aby bylo vydáno rozhodnutí ve věci samé. Může být však také nařízeno pro projednání dílčí otázky (vypořádání společného jmění zůstavitele a jeho manžela) nebo pro provedení dokazování.

Soudní komisař je povinen k jednání předvolat dědice zůstavitele, vykonavatele závěti, osoby, o jejichž právech má být rozhodováno, a dále případné zástupce těchto účastníků. Předvolání se účastníkovi doručuje v elektronické podobě do datové schránky a v případě, že ji nemá zřízenou, tak v listinné podobě. Samotné předvolání musí splňovat náležitosti dle ust. § 51 odst. 2 OSŘ a má mít formu dle části V. Sdělení Ministerstva spravedlnosti č. 1/2017 ze dne 29.12.2017, č. j. 12/2017-OJD-ORG/43 o vydání vzorů „tr.ř., o.s.ř., z.ř.s., k.ř., d.ř.“ doporučených pro použití v trestním a občanském soudním řízení.

Ust. § 183 ZŘS pamatuje na případy, kdy dochází k vydání rozhodnutí bez nařízení jednání. Jedná se o taková pozůstalostní řízení, u kterých dochází k zastavení pro absenci majetku, majetek bez hodnoty či nepatrné hodnoty (§ 153 a 154 ZŘS). Dále se jedná o případy, kdy pozůstalost nabývá jediný dědic, který nemá námitky proti soupisu pozůstalosti, seznamu pozůstalostního majetku nebo který předložil prohlášení o pozůstalostním majetku. Jednání není nařízeno ani v případě, že má dědictví připadnout státu jako odúmrť.

O průběhu samotného jednání sepíše soudní komisař protokol.

4.5.1. Rozhodnutí o dědictví

Rozhodnutí o dědictví má formu usnesení. Předpokladem pro jeho vydání je primárně zjištění dědického práva, k čemuž slouží výše zmiňované úkony soudního komisaře a jeho pracovníků. Dále musí dojít ke splnění nařízení zůstavitele, splnění povinností vůči odkazovníkům stanovené zákonem, a také nebyla-li nařízení likvidace pozůstalosti.

Ačkoliv ZŘS umožňuje, aby byla vydána samostatná usnesení o vypořádání majetku a určení obvyklé ceny pozůstalosti, zpravidla jsou však společně s rozhodnutím o dědictví spojena do jednoho usnesení.

V pozůstalostním řízení rozhodne soud (soudní komisař) dle ust. § 185 ZŘS o dědictví jedním z těchto osmi způsobů[112], a to tak, že:

a) *potvrdí nabytí dědictví jedinému dědici,*
b) *rozdělí pozůstalost mezi více dědiců podle nařízení zůstavitele a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici,*
c) *rozdělí pozůstalost mezi více dědiců podle určení třetí osoby, kterou tím zůstavitel pověřil, ledaže by k takovému určení nepřihlédl, a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici,*
d) *schválí dohodu dědiců o rozdělení pozůstalosti, která není v rozporu se zákonem, a potvrdí podle ní nabytí dědictví více dědici,*
e) *rozdělí pozůstalost mezi více dědiců na jejich žádost, jsou-li pro to splněny zákonem stanovené předpoklady, a potvrdí podle rozdělení nabytí dědictví více dědici,*
f) *potvrdí nabytí dědictví více dědicům podle dědických podílů, jejichž výše byla stanovena v souladu se zákonem dohodou dědiců, nedošlo-li k rozdělení pozůstalosti,*
g) *potvrdí nabytí dědictví více dědicům podle dědických podílů ze zákona, nedošlo-li k rozdělení pozůstalosti a ani k dohodě dědiců o výši dědických podílů, nebo*
h) *potvrdí, že dědictví připadlo státu, jestliže nedědí žádný dědic ani podle dědické smlouvy nebo závěti, ani podle zákonné dědické posloupnosti, a že se na stát hledí, jako by byl zákonný dědic.*

Samotné rozhonutí o dědictví má formu usnesení. Jakmile toto usnesení nabyde právní moci, dojde ke skončení pozůstalostního řízení. Soud (prostřednictvím soudního komisaře) tímto aktem deklaruje, kdo jsou zůstavitelovi dědici a jaký majetek z pozůstalosti nabývají, a to ke dni úmrtí zůstavitele. Z této konstrukce vyplývá, že aktuálně platné právní předpisy České republiky neznají institut ležící pozůstalosti tak, jak tomu bylo do 31.12.1950[113] či jak je tomu nyní v Rakousku (viz níže).

---

[112] V případě, že nedojde k zastavení řízení dle ust. § 153 a 154 ZŘS nebo pokud není nařízena likvidace pozůstalosti
[113] Ust. § 547 zákona č. 946/1811 Sb. zák. soud. ze dne 1.6.1811, obecný zákoník občanský, účinný do 31.12.1950 *„Před přijetím od dědice hledí se na pozůstalost tak, jako kdyby dosud byla državou zemřelého.“*

Ležící pozůstalost *představuje jako personifikované jmění osobu zůstavitele i po jeho smrti*[114]. Jedná se tedy o jmění zůstavitele, které existuje ode dne jeho smrti do vydání rozhodnutí o dědictví.

Jak je uvedeno výše, dle současné právní úpravy dochází k plynulému přechodu ke dni úmrtí zůstavitele, ačkoliv je samotné rozhodnutí vydáno později a v den úmrtí zůstavitele není známo, co přesně pozůstalosti tvoří či kdo je dědicem. Otázkou tedy zůstává, zda se jedná o opravdový stav či právní fikci. Tilsch uvádí[115], že osobní věcí zůstavitele byly vždy pohřbeny společně s jeho pozůstatky, případně zničeny, a majetku se pozůstalí fakticky chopili ihned po zůstavitelově úmrtí. Nejednalo se tedy o právní fikci, nýbrž o reálný sled událostí. Klein[116] sice uvádí, že nyní není tato problematika jednoznačná a záleží na tom, zda posuzujeme objektivní či subjektivní hledisko. S tímto závěrem se však nemohu ztotožnit, jelikož se dle mého názoru jedná o právní fikci, a to s ohledem na praktickou stránku věci. Dědictví je sice potvrzeno ke dni úmrtí zůstavitele, dědicům však není umožněno jakkoliv s ním reálně nakládat bez pravomocného rozhodnutí o dědictví.

Náležitosti samotného rozhodnutí upravuje ust. § 124 ZŘS. Musí obsahovat označení soudu, jehož jménem je rozhodnutí vydáno, označení soudního komisaře, který rozhodnutí vydává, označení zůstavitele a dané věci. Dalšími povinnými součástmi jsou výrok, odůvodnění, poučení o odvolání, lhůtě a místu k jeho podání, a dále místo a datum vydání usnesení. Rozhodnutí musí být opatřeno úředním razítkem soudního komisaře, případně elektronickým podpisem při jeho vyhotovení v elektronické podobě. Ve výroku je dle ust. § 185 odst. 2, 3, 4 ZŘS a ust. § 1692 OZ uvedeno kdo je dědicem, po kom dědictví nabývá, co je v daném případě dědickým titulem, zda uplatnil výhradu soupisu či nikoliv, určení odměny soudního komisaře a určení náhrady nákladů řízení. Výrok může dále obsahovat údaj o tom, že část pozůstalosti byla odloučena, potvrzení o existenci nebo neexistenci svěřenského nástupnictví, doložení času či jiné podmínky, případně potvrzení o tom, že přední dědic může s dědictvím volně nakládat.[117] Níže budou specifikovány jednotlivé způsoby rozhodnutí o dědictví.

---

[114] KORECKÁ, Věra in HENDRYCH, D. a kol. Právnický slovník. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-059-1.
[115] TILSCH, Emanuel. Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní. Část I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-713-3.
[116] KLEIN, Šimon. *Ještě jednou k tématu přechodu vlastnického práva k pozůstalosti.* Ad Notam, 6/2014, s. 22.
[117] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 426-434. ISBN: 978-80-7400-788-0.

Potvrzení nabytí dědictví jedinému dědici

Dle ust. § 185 odst. 1 písm. a) potvrdí soud nabytí dědictví jedinému dědici, a to v případě, že v pozůstalostním řízení nebyli zjištěni jiní dědicové nebo pokud ostatní dědicové dědictví odmítli. Jediný dědic nabývá pozůstalost v rozsahu, který je uveden v usnesení. V případě, že nebyla určitá věc v řízení projednána a nebyla tedy jeho předmětem, nedojde k přechodu vlastnictví k této věci.[118] Ačkoliv je takto určená osoba jediným zůstavitelovým právním nástupcem, nenabyde aktiva, která nebyla uvedena v usnesení a nemůže s nimi tedy nakládat.

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům a rozdělení pozůstalosti dle nařízení zůstavitele

Základní předpokladem pro rozdělení pozůstalosti dle zůstavitelovy vůle je logicky skutečnost, že zůstavitel zanechá pořízení pro případ smrti, a to nejčastěji ve formě závěti. Aby mohlo být pořízení pro případ smrti v rámci pozůstalostního řízení bráno v potaz, musí se jednat o platné právní jednání zůstavitele, které neodporuje zákonu, nenarušuje veřejný pořádek a neodporuje dobrým mravům (ust. § 588 OZ)[119]. Závěť i dovětek mohou mít formu jak soukromé, tak veřejné listiny, tedy notářského zápisu. Naproti tomu dědická smlouva má obligatorní formu veřejné listiny.

Pokud zůstavitel zanechá pořízení pro případ smrti, vyvstanou čtyři možné situace v závislosti na obsahu pořízení, tedy nejčastěji na obsahu závěti. První z možností je, že zůstavitel určí, kdo budou jeho dědici, jak přesně si pozůstalost rozdělí a nepřipustí žádnou změnu. Druhá varianta se odchyluje pouze tak, že zůstavitel umožní dědicům dohodnout se odchylně od jeho vůle. Dále může zůstavitel pouze určit třetí osobu, která po jeho smrti určí, jakým způsobem bude pozůstalost rozdělena. Poslední možností je, že zůstavitel určí, kdo má být jeho dědicem, ale nijak se nevyjádří ke konkrétnímu rozdělení pozůstalosti. Je třeba také podotknout, že vůle zůstavitele bude posuzována v kontextu platné právní úpravy, se kterou nemůže být pořízení pro případ smrti v rozporu. Tímto poukazuji především na případy, kdy zůstavitel „opomene“ ve své poslední vůli na své potomky, tedy nepominutelné dědice. Skutečnost, že nejsou (zpravidla v závěti) uvedeni či jim není určena část dědictví neznamená, že by zaniklo jejich právo na povinný díl dle ust. § 1492 a § 1642 OZ. Potomkům zůstavitele, případně jejich potomkům (pokud nedědí potomci zůstavitele), nevzniká právo na část

[118] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13.08.2009, sp. Zn. 28 Cdo 5013/2008.
[119] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 303-306. ISBN 978-80-7400-266-3.

pozůstalosti, nýbrž pohledávka vůči dědicům. Potomci se stanou na základě této skutečnosti věřitely pozůstalosti, nikoliv dědici.[120]

Co se týká samotného rozdělení dle pořízení pro případ smrti, došlo oproti dřívější právní úpravě[121] k výraznému posunu ohledně toho, v jaké míře je dbáno na dodržení zůstavitelovy vůle. Ust. § 1694 OZ výslovně upravuje rozdělení pozůstalosti dle vůle zůstavitele a zároveň umožňuje jiné rozdělení pouze v případě, že změnu zůstavitel připustil. Naproti tomu ust. § 481 - 484 zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (účinného do 31.12.2013), vůbec nedbalo na dříve projevenou vůli zůstavitele.

Soudní komisař potvrdí nabytí dědictví dle pořízení pro případ smrti, ve kterém zůstavitel určil, která část pozůstalosti má připadnout kterému z dědiců. Zůstavitel může pořídit o celé pozůstalosti nebo pouze o její části. Jestliže pořídí pouze o části pozůstalost, zbývající část se rozdělí dle dohody dědiců (pokud je dohoda možná) nebo podle zákonných podílů.

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům a rozdělení pozůstalosti dle určení třetí osoby, kterou zůstavitel pověřil

Zůstavitel je na základě ust. § 185 odst. 1 písm. c) ZŘS ve spojení s ust. § 1697 odst. 1 OZ oprávněn určit třetí osobu, která za něj pozůstalost po jeho smrti rozdělí. Předpokládá se, že jde o osobu zůstaviteli velmi blízkou a která má dostatečný přehled o jeho majetkových a osobních poměrech, aby mohla takové rozhodnutí učinit. Označení „třetí osoba“ také evokuje, že se nejedná o dědice, odkazovníka či jinou osobu, která by měla na rozdělení pozůstalosti vlastní právní zájem. Tato osoba rozhodne o rozdělení v rozsahu, v jakém by rozhodoval sám zůstavitel, tedy v rozsahu celé pozůstalosti nebo její části. K samotnému rozhodnutí určí soud lhůtu, která však nesmí být kratší než dva měsíce. Soud nepřihlédne k rozdělení, které bylo učiněno opožděně, které by bylo zjevně nespravedlivé nebo pokud není vůbec možné jeho realizování. Pokud ve stanovené lhůtě třetí osoba tento úkol nesplní, rozdělí se pozůstalost dle dědické dohody, případně dle zákonných podílů.[122]

---

[120] TALANDA, Adam, TALANDOVÁ, Iveta. *Postavení nepominutelného dědice.* Právní rozhledy, 7/2018, s. 229.
[121] Zákon č. 40/1964 Sb., ze dne 05.03.1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
[122] DRÁPAL, Ladislav in FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 559-672. ISBN: 978-80-7400-570-1.

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům dle dědické dohody

Další v úvahu připadající možností je rozdělení pozůstalosti dle dohody dědiců. Mezi předpoklady pro její schválení patří absence rozporu s vůlí zůstavitele, soulad se zákonem a absence rozporu se zájmy osob pod zvláštní ochranou . Tímto způsobem dojde k rozdělení celé pozůstalosti, případně části pozůstalosti, o které nepořídil sám zůstavitel.

V případě, že jsou mezi dědici nezletilí nebo osoby, za které jedná opatrovník z důvodu omezení svéprávnosti, zdravotního stavu či jiného důvodu, musí být právní jednání činěné za tyto osoby (tedy udělení souhlasu s dědickou dohodou) schváleno rozhodnutím soudu. Před tím, než tento rozsudek nabyde právní moci, není možné dohodu schválit.

Samotná dohoda musí být projevem vůle všech dědiců, a to bez ohledu na titul, na základě kterého mají dědit. Pokud by chyběl souhlas byť jednoho z nich, soud dohodu neschválí. Dohoda také pohlédá schválení jako celek a nemůže být schválena pouze částečně.[123] Jestliže dědická dohoda nesplňuje některý z výše uvedených předpokladů, vydá soud usnesení o neschválení dědické dohody a po jeho právní moci potvrdí usnesením nabytí dle zákonných dědických podílů.[124] Pokud naopak dojde ke schválení dohody, nevydává se samostatné usnesení, ale schválení je součástí rozhodnutí, kterým se nabytí dědictví potvrzuje.

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům dle jejich žádosti

Potvrzení nabytí dědictví dle žádosti dědiců není příliš obvyklým způsobem skončení pozůstalostního řízení. K potvrzení dojde, pokud tomu nebrání vůle zůstavitele a mezi dědici neexistuje spor o to, co tvoří pozůstalost. Dalším předpokladem je, že dědicové neuzavřou dohodu o rozdělení pozůstalosti a zároveň všichni požádají o rozdělení pozůstalosti a přidělení konkrétního majetku. V případě, že však panuje dostatečná shoda ohledně podání žádosti a určitého rozdělení pozůstalosti, bude spíše nakonec uzavřena dědická dohoda.

Pokud však všichni dědicové žádost opravdu podají, zpracuje soud na základě soupisu pozůstalosti, seznamu pozůstalostního majetku nebo společného prohlášení dědiců o pozůstalostním majetku dle ust. § 1700 OZ výkaz, který poslouží jako podklad pro rozdělení pozůstalosti na jednotlivé části. Pozůstalost je následně rozdělena v návaznosti na žádosti dědiců

---

[123] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16.06.2013, sp. zn. 21 Cdo 4136/2011.
[124] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 306-308. ISBN 978-80-7400-266-3.

dle jejich podílů vyjádřených v penězích. Pokud o některou část nepožádal žádný z dědiců, potvrdí se nabytí všem dle velikosti jejich podílů. Jestliže naopak některý z dědiců požádá o takovou část, která přesahuje velikost jeho podílu, určí soud výši úhrady, jejímž prostřednictvím nahradí rozdíl ostatním dědicům.[125]

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům dle podílů stanovených dědickou dohodou

Ust. § 185 odst. 1 písm. f) umožňuje schválení dohody dědiců ohledně výše jejich dědických podílů. Uzavření této dohody je možné, pokud zůstavitel nepořídil nijak pro případ smrti nebo umožnil dědickou dohodu odchylnou od jeho pořízení. Při schválení dohody bere soud v potaz práva osob pod zvláštní ochranou, která nesmí být krácena. V případě, že soud dohodu schválí, bude pozůstalost rozdělena dle zákonných dědických podílů.[126]

V případě této varianty je oproti ust. § 185 odst. 1 písm. d) pravděpodobnější, že na základě potvrzení nabytí vlastnictví k jednotlivím aktivům z pozůstalosti dojde ke vzniku spoluvlastnictví, což samo o sobě v praxi přináší praktické problémy, zvlášť pokud existuje velké množství vlastníků a také v případě nabytí nemovitostí. Proto je pro dědice s ohledem na další nakládání s nově nabytým majetkem výhodnější uzavření dědické dohody dle ust. § 185 odst. 1 písm. d), kdy se dohodnou na nabytí jednotlivých částí pozůstalosti a vyhnou se vzniku komplikovaného institutu spoluvlastnictví.

Potvrzení nabytí dědictví více dědicům dle zákona

Pokud během pozůstalostního řízení dojde ke zjištění dědiců, ale nedojde k potvrzení nabytí dědictví na základě ust. § 185 odst. 1 písm. a) až f), potvrdí soud nabytí dle dědických podílů (§ 1697 odst. 3 OZ). Výše jednotlivých dědický podílů odvisí od dědických tříd, do kterých patří dědicové zůstavitele dle zákonné posloupnosti (§ 1635 až § 1640 OZ). Soud tedy potvrdí nabytí veškerého dědictví dle zákonem určených podílů, což může způsobovat následné praktické problémy při dalším nakládání s jednotlivými položkami nově nabytého majetku. Z tohoto důvodu soudní komisaři mohou dědicům doporučit uzavření dědické dohody. Pozůstalostní řízení a projednávaný majetek však často způsobuje mezi dědici rozpory. Shoda

[125] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 306-308. ISBN 978-80-7400-266-3.
[126] Tamtéž, s. 309.

ve formě dědické dohody je proto vyloučena a jedinou možností je proto potvrzení nabytí dědictví dle zákonných podílů.

Potvrzení nabytí dědictví státu

Ust. § 185 odst. 1. písm. h) pamatuje na případy, kdy neexistují dědicové, kterým by mohlo být nabytí dědictví potvrzeno. Jde o situace, kdy

a) nebyly zjištěny žádné osoby, které by připadaly v úvahu dle zákonné dědické posloupnosti,
b) byly zjištěny osoby, které by připadaly v úvahu jako dědicové dle zákonné dědické posloupnosti, ale za života zůstavitele se zřekly svého dědického práva,
c) byly zjištěny osoby, které by připadaly v úvahu jako dědicové dle zákonné dědické posloupnosti, ale staly se dědicky nezpůsobilými, byly vyděděny, odmítly dědictví nebo
d) o nich zůstavitel prohlásil, že dědictví nenabydou.[127]

Na základě výše uvedeného tedy dojde potvrzení nabytí dědictví státu jako tzv. odúmrť. Tento instit je vnímán ve dvou různých rovinách. Ve Francii či Rakousku se považuje za vrchonostenské právo státu okupovat věc na jeho území, která nemá žádného vlastníka. V České republice se však považuje za nárok dědickoprávní. Stát má tedy (s určitými nuancemi) postavení jako jakýkoliv jiný dědic dle zákonné dědické posloupnosti, který uplatnil výhradu soupisu pozůstalosti. Případné dluhy zůstavitele tedy hradí pouze do výše nabytého dědictví.[128]

Stát může tímto způsobem nabýt celou pozůstalost bez ohledu na charakter jednotlivých položek, a to včetně podílu v obchodní korporaci[129] či družstevního podílu v bytovém družstvu[130].

Náklady pozůstalostního řízení hradí soud, který soudního komisaře v řízení pověřil. Výrok o povinnosti k hrazení nákladů je součástí usnesení, kterým se nabytí dědictví potvzuje.

---

[127] SVOBODA, Jiří in in FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. *Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2015, s. 378-385. ISBN: 978-80-7400-570-1.
[128] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi.* 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 149-150. ISBN 978-80-7400-266-3.
[129] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3525/2011.
[130] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2426/2008.

4.5.2. Projednání dodatečně najevo vyšlého majetku

Ačkoliv během pozůstalostního řízení provádějí dědicové a soudní komisař úkony vedoucí k tomu, aby byl zjištěn veškerý majetek, který zůstavitel vlastnil v den jeho úmrtí, může dojít k tomu, že některé věci zjištěny nebudou a nedojde tedy k jejich projednání v rámci řízení. Kvůli tomuto majetku je proto možné znovu zahájit pozůstalostní řízení.

K zahájení projednání dodatečně najevo vyšlého majetku může dojít buď na základě návrhu nebo na základě podnětu.

Návrh jsou oprávněni podat pouze účastníci původního řízení, a dále při zastavení řízení dle ust. § 153 a 154 ZŘS osoby, které si činí nárok na pozůstalost jako dědicové.

Podání podnětu je naopak umožněno mnohem širšímu okruhu osob, respektive všem, kteří mají za to, že existuje majetek zůstavitele, který nebyl v již skončeném pozůstalostním řízení projednán. Podnět k zahájení dodatečného projednání pozůstalosti má být adresován soudu, jehož jménem bylo vydáno rozhodnutí o pozůstalosti. Soud na základě návrhu či podnětu rozhodne o dalším postupu ve věci.

Pro rozhodnutí o dalším postupu je nejprve třeba určit, podle jaké právní úpravy bude řízení vedeno. Dle ust. § 3069 OZ se v otázce hmotného práva užije právo platné v den smrti zůstavitele. Co se týká otázky procesních předpisů, použije se ZŘS na dodatečná projednání majetku zůstavitelů, kteří zemřeli za jeho účinnost, tedy po 1.1.2014. Pokud zůstavitel zemřel do 31.12.2013, použije se na dodatečná projednání dle ust. čl. II. odst. 3. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, OSŘ ve znění účinném do 31.12.2013.

Pokud zůstavitel zemřel za účinnosti ZŘS, je pro další postup rozhodující, zda bylo původní pozůstalostní řízení zastaveno či zda došlo k projednání pozůstalosti. Pokud došlo k zastavení pozůstalostního řízení, záleží další postup na hodnotě nově zjištěného majetku. Pokud jeho hodnota stále odpovídá majetku nepatrné hodnoty, dojde znovu k potvrzení nabytí majetku vypraviteli pohřbu. Pokud má však vyšší hodnotu, proběhne nově celé pozůstalostní řízení, a to včetně zjišťování dědického práva.[131]

Kromě hodnoty najevo vyšlého majetku soud také zkoumá, zda se nejedná o majetek, který byl v pozůstalostním řízení znám, avšak nedošlo k jeho projednání z důvodu spornosti. K jeho dodatečnému projednání může dojít pouze v případě, že bylo prokázáno, že nepochybně patří do dědictví.[132] V opačném případě může být projednán pouze pokud došlo k zastavení

---

[131] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 439-443. ISBN: 978-80-7400-788-0.

[132] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1221/2011.

pozůstalostního řízení pro nepatrný majetek.[133]

Pokud soud shledá, že je najevo vyšlý majetek důvodem pro dodatečné projednání pozůstalosti, vydá vyhlášku, jejímž cílem je vyzvání dědiců k podání žádosti o projednání tohoto majetku ve stanovené lhůtě. Tuto vyhlášku umístí na úřední desce soudu. Pokud žádost podá alespoň jeden z dědiců, proběhne standartní pozůstalostní řízení.[134] Naopak v případě, kdy zahájení dodatečného projednání navrhne některý z dědiců, postrádá zveřejnění vyhlášky za účelem vyzvání jiného z dědiců smysl. V tomto případě není třeba vyhlášku zveřejnit a soud rovnou pověří soudního komisaře.[135]

Jestliže žádný z dědiců nepožádá o projednání najevo vyšlého majetku, uplatní se zákonná domněnka dle ust. § 193 odst. 2 ZŘS v tom smyslu, že tento majetek nabývají dědicové dle podílu, ve kterých jim bylo potvrzeno nabytí majetku v původním řízení. Pro to, aby soudní komisař mohl vydat usnesení o potvrzení tohoto majetku, musí soud znovu pověřit notáře k vedení tohoto řízení.[136]

Pokud vyjde najevo, že ve skutečnosti neexistuje majetek, který by měl být projednán, nebo že majetek, který měl být dodatečně projednán nevlastnil zůstavitel v den jeho úmrtí, dojde k zastavení řízení zahájeného bez návrhu, a to z důvodu odpadnutí předmětu řízení. Pokud bylo řízení zahájeno na návrh některého z dědiců, bude tento návrh zamítnut.

V praxi nejčastěji dochází k projednání peněžních prostředků na běžných účtech, respektive pohledávek vůči bankám, které nebyly zjištěny v pozůstalostním řízení. Dalším častým důvodem pro zahájení řízení je dodatečné projednání nemovitých věcí, jejíž vlastníci nejsou specifikováni tak určitě, jak to vyžaduje ust. § 4 odst. 2 katastrálního zákona[137]. Často se jedná o nemovitosti, k jejichž projednání nedošlo v pozůstalostních řízení po několik generací a současní dědicové o tomto majetku nemají žádné tušení. Pokud tedy Český úřad zeměměřičský a katastrální zjistí existenci nemovitosti, jejíž vlastník je chybně či nedostatečně specifikován, předá dostupné informace Úřadu pro zastupování státu ve věcech majetkových. Ten následně ve spolupráci s obcí, na jejímž území nemovitost nachází, zveřejní známé informace a provede šetření za účel zjištění

---

[133] Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19.1.2022, sp. zp. 102 Co 23/2021.
[134] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 439-443. ISBN: 978-80-7400-788-0.
[135] MUZIKÁŘ, Ladislav in MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou.* Praha: Leges, 2016, s. 360-363. ISBN: 978-80-7502-122-9.
[136] TLÁŠKOVÁ, Šárka in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 439-443. ISBN: 978-80-7400-788-0.
[137] Zákon č. 256/2013 Sb., ze dne 23.03.2013, o katastru nemovitostí (katastrální zákon).

skutečného vlastníka. Jakmile zjistí, že vlastník již zemřel a pozůstalostní řízení bylo skončeno, podá Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových podnět k dodatečnému projednání této nemovitosti. Nejasnosti bývají často způsobeny dřívější listinnou evidencí v pozemkových knihách.[138]

[138] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi*. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014, s. 319. ISBN 978-80-7400-266-3.

4.6. Jiné způsoby skončení řízení

Hlavním cílem pozůstalostního řízení je zjištění majetku zůstavitele a jeho přechod na dědice. V jeho průběhu však může dojít ke zjištění skutečností, které dosažení tohoto cíle znemožní. Mezi jiné způsoby skončení pozůstalostního řízení, které však nejsou ojedinělé, patří zastavení řízení pro absenci pozůstalostního majetku či existenci pouze nepatrného majetku, a dále likvidace pozůstalosti.

4.6.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku nebo nepatrný majetek

Pokud při prověřování rozsahu pozůstalosti vyjde najevo, že zůstavitel nezanechal žádný majetek nebo že zanechal majetek žádné či velmi nízké hodnoty, bylo by neekonomické zjišťovat případné dědice a projednávat pozůstalost. Na tyto případy pamatují ust. § 153 a 154 ZŘS.

Jakmile soudní komisař na základě přeběžného šetření, provedených lustrací a setkání s vypravitelem pohřbu zjistí, že zůstavitel nezanechal vůbec žádný majetek, pozůstalostní řízení dle ust. § 153 zastaví. Usnesení, kterým se řízení zastavuje se nikomu nedoručuje a nabývá právní moci v den vydání.

Pokud soudní komisař zjistí, že zůstavitel ke dni úmrtí vlastnil majetek, posuzuje hodnotu tohoto majetku. K zastavení pozůstalostního řízení dle ust. § 154 může dojít pouze tehdy, pokud zůstavitelův majetek nemá žádnou hodnotu nebo je jeho hodnota nepatrná. Tento majetek je na základě vydaného usnesení vydán vypraviteli pohřbu. Zmiňované ustanovení ani důvodová zpráva[139] však nehovoří o konkrétní peněžní částce či způsobu určení nepatrné hodnoty.

Proto zůstává toto posouzení na praxi, respektive na konkrétním soudním komisaři. Hodnota majetku, který je vypraviteli vydán, by měla kompenzovat vynaložené náklady spojené s pohřbem a uložením pozůstatků zůstavitele, Pokud by jeho hodnota byla výrazně vyšší, měl by být tento majetek projednán. Za majetek bez hodnoty se obvykle považují osobní věci zůstavitele či starší vybavení domácnosti. Majetek nepatrné hodonoty se posuzuje v širší souvislosti, a to s ohledem na aktuální ekonomickou situaci a povahu konkrétního majetku. Proto může existovat výrazný rozdíl mezi tím, co se považovalo za nepatrnou hodnotu dle ust. § 175h odst. 2 OSŘ do 31.12.2013, dle ust. § 154 ZŘS ihned po jeho účinnosti a tím, co je považováno za nepatrnou hodnotu nyní.

---

[139] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013.

Jirsa uvádí[140], že se jedná o hodnotu přibližně 15.000 – 20.000,- Kč. Shoduje se také s Pirkem[141], který uvádí hodnotu 10.000-20.000,- Kč, přičemž však musíme zohlednit, že jde o vyjádření ke stavu v roce 2019, resp. 2020. Vzhledem k tomu, že aktuálně činí cena za běžný pohřeb přibližně 30.000-40.000,- Kč, projeví se tato skutečnost i při zastavení pozůstalostního řízení[142]. Majetek, který by byl před několika lety projednán, se nyní vydává vypraviteli pohřbu. Soudní komisař by měl však při zvažování tohoto řešení zvažovat zájmy vypravitele oproti zájmům dědiců.

Mezi anomálie, které se mohou před zastavením řízení dle ust. § 154 ZŘS objevit, patří existence více vypravitelů pohřbu. Situace se může objevovat poměrně často, a to právě z důvodu finanční náročnosti a množství úkonů, které souvisí se zařízením pohřbu zůstavitele. O jednotlivé výdaje se tak mohou například postarat částečně manžel a potomci zůstavitele, případně jiné blízké osoby zůstavitele. Ust. § 154 však s tímto nepočítá. Pokud je tato skutečnosti soudnímu komisaři známá a vypravitelé souhlasí s vydáním majetku nepatrné hodnoty, může rozhodnout o jeho vydání rovným dílem, případně podle toho, v jaké míře se podíleli na nákladech pohřbu. Pokud však některý z nich nebude s převzetím majetku souhlasit, bude majetek projednán.[143] Ačkoliv k placení nákladů pohřbu více osobami dochází velmi často, v úmrtím listu je vždy jako vypravitele uvedena jedna osoba, které se majetek na základě usnesení vydá a s dalšími osobami, které se na nákladech podílely, se případně následně dohodnou na rozdělení mimo pozůstalostní řízení.

Kromě toho, že je při zvažování zastavení řízení brána v potaz finanční hodnota majetku, který zůstavitel zanechal, posuzuje se i jeho případný význam pro dědice. Samotná hodnota majetku nemusí být příliš vysoká, může mít však významné právní důsledky pro dědice.[144] Za takový majetek bude považován například podíl v bytovém družstvu, se kterým jsou spojena určitá práva, jako například možnost získání členství v družstvu či nabytí bytu do osobního vlastnictví.[145] V takovém případě je nutné majetek projednat, a to i s ohledem na skutečnost,

---

[140] JIRSA, Jaromír in JIRSA, Jaromír a kolektiv. *Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních)* - 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019, s. 399 – 404. ISBN: 978-80-7598-372-5.

[141] PIRK, Tomáš in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 330. ISBN: 978-80-7400-788-0.

[142] JANOŠTÍKOVÁ, Anna. *Kolik stojí pohřeb aneb velký přehled aktuálních cen (2022).* Goodbye. 01.02.2022. Dostupné také z: http: < https://goodbye.cz/poradna/prehled-cen-pohrbu/> [cit. 22.07.2022]

[143] HEJTMÁNEK, Jan. *Může být více vypravitelů pohřbu?* Ad Notam, 2/2009, s. 62.

[144] Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 1995, sp. zn. 24 Co 16/95.

[145] VOLNÝ, Karel. *Podíl zůstavitele ve společnosti s ručením omezeným a zastavení řízení o pozůstalosti.* Ad Notam, 1/2020, s. 11.

.

že vypravitel pohřbu není právním nástupcem zůstavitele a nevstupuje tedy do jeho práv a povinností (jako jsou právě práva spojená s členstvím v bytovém družstvu)[146].

Současně musím zdůraznit, že podmínkou pro vydání majetku vypraviteli pohřbu je dle ust. § 154 odst. 1 ZŘS udělení jeho souhlasu. Pokud souhlas neudělí, nemůže soudní komisař rozhodnout o tom, že je mu majetek vydán. Takové situace se objevují převážně u blízkých zůstavitele z toho důvodu, že má zůstavitel množství dluhů a vypravitelé pohřbu mají (i přes poučení a vysvětelní zákonných postupů) obavy, že by se věřitelé po převzetí majetku domáhali uhrazení těchto zůstavitelových dluhů. Kvůli této obavě už při předběžném šetření uvedou, že majetek zůstavitele nepřevezmou.

Obdobná komplikace nastává i v případě, kdy je vypravitelem pohřbu obec, na jejímž území se zůstavitel v době úmrtí zdržoval. Pokud tvoří majetek zůstavitele peníze, případně pohledávka na výplatu prostředků z banky či pohledávka z titulu nevyplaceného důchodu, obec souhlas s převzetím udělí. Pokud se však jedná o majetek, který by přinesl další náklady a nekompenzoval výdaje spojené s pohřebem zůstavitele, obec souhlas neudělí. Jedná se například o osobní věci zůstavitele či jiný majetek nízké hodnoty, jehož uskladnění a následný prodej by byl finančně nevýhodný oproti získanému výtěžku z prodeje.

V takových situacích zváží soudní komisař efektivitu případného projednání majetku nízké hodnoty. Pokud je však z provedeného šetření zřejmé, že měl zůstavitel velké množství dluhů a příbuzní by dědictví postupně odmítali, jednalo by se o ekonomicky a časově nevhodné řešení.[147]

V takovém případě rozhodne soudní komisař o tom, že se majetek zůstavitele vydá státu.[148] Nejedná se však o odúmrť, ale stát je analogicky v postavení vypravitele pohřbu s tím rozdílem, že není třeba udělení souhlasu s převzetím majetku zůstavitele.[149]

Vzhledem k tomu, že ZŘS nestanovuje konkrétní finanční částku či jiné důvody pro zastavení řízení, závisí posouzení konkrétní situace pouze na vůli soudního komisaře. V praxi se totiž objevují případy, kdy někteří soudní komisaři inklinují spíše k nařízení likvidace pozůstalosti (podmínky nařízení budou specifikovány níže), aby došlo alespoň k částečnému uspokojení věřitelů zůstavitele, ačkoliv hodnota aktiv v pozůstalosti činí přibližně tolik, kolik činily náklady pohřbu (30.000,- až 50.000,- Kč).[150] V takovém případě sice likvidace pozůstalosti úspěšně proběhne, obvykle však dojde pouze k uspokojení hotových výdajů a odměny

[146] Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004
[147] SÁBLÍKOVÁ, Věra. *Líní pavouci.* Ad Notam, 4/2019, s. 50.
[148] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.12.2020, sp. zn. 24 Cdo 3125/2020.
[149] Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.08.2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020.
[150] Viz usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 07.05.2019, č.j. 22 D 10/2018-142; usnesení Městského soudu v Brně ze dne 28.03.2022, č.j. 58 D 935/2021-131; usnesení Městského soudu v Brně ze dne 02.05.2022, č.j. 58 D 1865/2021-57 nebo usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 13.04.2022, č.j. 31 D 1641/2020-338.

soudního komisaře, případně (částečně) k uspokojení vypravitele pohřbu a nařízení likvidace pozůstalosti postrádá smysl.

Zatímco jiní soudní komisaři naopak řízení raději zastaví a majetek vydají vypraviteli pohřbu, navzdory skutečnosti, že majetek zůstavitele poměrně výrazně převyšuje náklady pohřbu nebo jsou jeho součástí nemovité věci[151].

Na základě výše uvedeného se domnívám, že k řešení těchto rozdílů mezi obdobnými případy by přineslo jasné stanovení, za jakých předpokladů má dojít k zastavení řízení, resp. k nařízení likvidace pozůstalosti.

Možným způsobem, který by tuto problematiku řešil, by mohlo být stanovení alternativních či kumulativních podmínek stanovených v ZŘS. V praxi by to následně vypadalo tak, že by existovala určitá maximální hodnota majetku zůstavitele, do které by bylo možné řízení zastavit, jinak by musela být pozůstalost projednána. Další podmínkou, ať již alternativní či kumulativní k předchozí, by mohla být absence nemovitého majetku. Stanovením těchto jasnějších podmínek by mohlo dojít k větší předvídatelnosti rozhodnutí soudů, resp. soudních komisařů, a také ke srovnatelnému způsobu rozhodování napříč našim územím.

[151] Usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 07.04.2022, sp. zn. 8 D 1512/2021-13.

4.6.2. Likvidace pozůstalosti

Likvidace pozůstalosti je institutem, který popírá primární význam pozůstalostního řízení, tedy zjištění dědiců zůstavitele a deklarování přechodu jeho majetku. Likvidace pozůstalosti cílí ne (alespoň částečné) uspokojení věřitelů zůstavitele v případě předlužení dědictví.

Podmínky pro nařízení likvidace pozůstalosti stanovuje ust. § 195 odst. 1 ZŘS, přičemž *soud nařídí likvidaci pozůstalosti, jestliže:*

a) *nejsou splněny předpoklady pro zastavení řízení o pozůstalosti podle § 153 nebo 154,*
b) *bylo provedeno vypořádání majetku patřícího do společného jmění zůstavitele a jeho manžela, zaniklo-li manželství zůstavitele jeho smrtí (§ 162),*
c) *bylo stanoveno předlužení majetku zůstavitele (§ 180),*
d) *dosud nebylo pravomocně rozhodnuto o dědictví (§ 184 až 187).*

K nařízení likvidace může dojít jak na základě návrhu, tak i bez návrhu. Legitimací k podání návrhu disponují věřitelé, kteří prokážou existenci pohledávky patřící do likvidační podstaty, dědici, kterým svědčí výhrada soupisu, a dále stát, jestliže mu měla pozůstalost připadnout jako odúmrť. O nařízení likvidace může být rozhodnuto i bez návrhu, tedy z moci úřední. Musí být však splněny výše uvedené podmínky a také musí existovat veřejný zájem na uplatnění tohoto institutu. Co je v tomto případě veřejným zájmem nehovoří ZŘS ani jeho důvodová zpráva.[152]

Zůstává však otázkou, zda a jaký může mít vliv veřejný zájem na oblast soukromého práva. Ustanovení § 195 odst. 2 tak pravděpodobně necílí na zájmy účastníků řízení, nýbrž spíše na úkony, které provádí soudní komisař. Jestliže je totiž pozůstalost předlužená, pravděpodobnost, že potenciální dědicové budou mít o dědictví zájem a neodmítnou je, bude velice nízká. Soudní komisař by pak pravděpodobně absolvoval dlouhý proces odmítání příbuzných v několika dědických třídách a následně by stejně potvrdil nabytí dědictví jako udúmrť státu, po kterém by věřitelé mohli požadovat uspokojení jejich pohledávek do výše nabytého dědictví, jelikož má takové postavení dědice, kterému svědčí výhrada soupisu. Pokud však dojde k nařízení likvidace pozůstalosti, soudní komisař rovnou provede takové úkony, aby alespoň částečně došlo k uspokojení věřitelů zůstavitele.[153]

---

[152] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013.
[153] HOLÍK, Luboš. *K nařízení likvidace pozůstalosti.* Ad Notam, 5/2017, s. 24.

K provádění úkonů při likvidaci pozůstalosti může být jmenován likvidační správce, jež disponuje právy a povinnostmi, které mu přiznává ust. § 206 – 208 ZŘS. Rozhodnutí o tom, zda jmenovat likvidační správce či nikoliv, zůstává v dikci soudního komisaře, který sám zváží pozitiva a negativa tohoto opatření. V praxi je častým důvodem pro (ne)jmenování likvidačního správce odměna, která následně náleží soudnímu komisaři. Jestliže jej soudní komisař jmenuje, obdrží v souvislosti s likvidací pozůstalosti pouze jednu čtvrtinu odměny, kterou by jinak obdržel, pokud by likvidačního správce nejmenoval a úkony by prováděl sám[154]. Otázkou však zůstává, zda se soudnímu komisaři finančně a časově vyplatí provádět všechny úkony samostatně.

Dále musí být zvažovány situace, za kterých musí obligatorně dojít ke jmenování likvidačního správce. Jedná se o případy, kdy existuje spor o majetek zůstavitele, který započal již před jeho úmrtím a v době probíhajícího pozůstalostního řízení nebyl rozhodnut.

Osoba v postavení likvidačního správce má v takové situaci postavení strany sporu a nemůže být zároveň (jako soudní komisař) v postavení osoby, která vede a vydává rozhodnutí v řízení. Likvidační správce musí být jmenován také pokud veřitel podá žalobu na určení existence pohledávky[155].

Likvidační správce, případně soudní komisař, pořizuje seznam majetku tvořící likvidační podstatu dle ust. § 212 ZŘS a vykonává jeho správu. Majetek tvořící likvidační podstatu zpeněžuje soudní komisař, případně likvidační správce, a to na základě předchozího souhlasu soudu. Tento souhlas nemá stanovenou obligatorní formu. Může se tedy jednat jak o usnesení, tak například i o přípis. Soud v rámci udělení souhlasu uvede, v jakém rozsahu souhlas uděluje, jakým způsobem má být majetek zpeněžen, způsob stanovení ceny, případně další podmínky.[156] Majetek tvořící likvidační podstatu se zpeněží způsobem, který umožňuje ZŘS, tedy buď dle ust. § 232 odst. 1 ZŘS prodejem v dražbě, na základě smlouvy mezi nabyvatelem a likvidačním správcem (notářem), ve veřejné dražbě či v dražbě provedené soudním exekutorem. Majetek může být také zpěněžen věřitelem zůstavitele, jestliže k tomu udělí souhlas soud.

Na základě dříve zjištěných skutečností, případně dle řádného přihlášení, dojde po zpeněžení k uspokojení pohledávek věřitelů, a to dle rozvrhového usnesení. Jednotlivé pohledávky jsou uspokojovány postupně a poměrně dle skupin stanovených ust. § 273 odst. 1 ZŘS.

---

[154] Ust. § 13a odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb. ze dne 29. května 2001, o odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ve znění pozdějších předpisů.
[155] FOLTAN, Drahomír. *Jmenovat likvidačního správce či nikoliv.* Ad Notam, 4/2018, s. 13.
[156] PIRK, Tomáš in SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání.* Praha: C. H. Beck, 2020, s. 489. ISBN: 978-80-7400-788-0.

V případě, že po rozdělení likvidační podstaty dojde k uspokojení všech věřitelů a vznikne také přeplatek (tzv. hyperocha), musí být rozhodnuto o jejím vydání osobě, které by jinak svědčilo dědické právo. V případě, že je takových osob více, rozdělí se hyperocha dle potenciálních dědických podílů. O rozdělení hyperochy je však vhodné rozhodnout až po právní moci rozvrhového usnesení, a to jako prevence před případnými nejasnostmi či spory.[157] Dnem, kdy rozvrhového usnesení nabyde právní moci, pozůstalostní řízení končí.

[157] FOLTAN, Drahomír. *Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti*. Ad Notam. 3/2017, s. 9-13.

II. Pozůstalostní řízení v Rakousku

5. Historie notářství v Rakousku

Společné státní zřízení (Rakousko-uherská monarchie) existující na území dnešní České republiky a Rakouska do roku 1918, se projevilo také ve vývoji v oblasti notářství.

Jak je uvedeno již v podkapitole *1.1. Notářství v letech 1848-1918*, výrazné změny přinesl revoluční rok 1848 také v oblasti právních předpisů upravující notářskou činnost. Notářský řád (*Die Notariatsordnung*) přijatý na základě císařského patentu č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850 byl však velice kritizován. Notáři disponovali velice úzkými pravomocemi a v některých částech Rakouska nedocházelo vůbec ke jmenování notářů. V rámci pozůstalostních řízení figurovali notáři pouze jako zmocněnci soudů a nevydávali rozhodnutí[158]. V ust. § 3 a 4 notářského řádu[159] byly sice vyjmenovány úkony, jejichž podkladem mohl být pouze notářský zápis, dle článku II. uvozovacího zákona k notářskému řádu byla účinnost těchto ustanovení odložena do doby vydání nařízení pro jednotlivé země tvořící Rakousko-Uhersko. Fakticky notářské zápisy sepisovány být nemohly, jelikož k přijetí těchto nařízení nedošlo.[160]

V reakci na výraznou kritiku proto došlo k přijetí nového notářského řádu, a to na základě císařského patentu č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855. Nový notářský řád byl vydán v souvislosti s tzv. nesporným patentem, tedy císařským patentem z 9. 8. 1854 č. 208 ř. z., kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech[161]. Nový notářský řád notářům umožňoval sepisování veřejných listin, vydávání osvědčení či zajištění úschov.

Dále byli notáři oprávněni sepisovat soukromé listiny či činit podání k soudům, čímž se stali konkurencí pro advokáty. Notářskou činnost však notáři směli vykonávat pouze v obvodu, ve kterém byli jmenování. V případě, že by sepsali notářský zápis mimo svůj obvod, pozbyla by tato listina charakter veřejné listiny.[162] Ani tato verze předpisu upravujícího notářskou činnost nezaznamenala úspěch. Množství pravomocí, kterými notáři disponovali, byly totiž stále

---

[158] NESCHWARA, Christian. *150 Jahre Notariatsordnung. Der Weg zur Notariatsordnung, wie wir sie kennen.* Österreiche Notariatskammer, 2021. Dostupné z <https://www.notar.at/150-jahre-notariatsordnung/> [cit. 10.08.2022].
[159] Notářský řád (Die Notariatsordnung) přijatý na základě Císařského patentu č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850.
[160] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 7-8.
[161] 1. Kaiserliche Patent vom 8. August 1854, Gesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen vom 9.8. 1854/ císařský patent ze dne 9. 8. 1854 č. 208 ř. z., kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech[149]
[162] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 7-8.

tak malé, že nepostačovaly notářům k jejich uživení a byli tedy nuceni vyhledávat výdělek i v jiných oborech, což obecně degradovalo notářskou profesi. Kvůli této skutečnosti nelákala tato pozice příliš mnoho zájemců a neucházeli se o ni proto adekvátně připravení kandidáti.[163]

Výrazným milníkem však bylo přijetí notářského řádu na základě císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871, který je účinný na území Rakouska dodnes. Společně s ním byly přijaty i další doprovodné předpisy, např. zákon č. 76/1871 ř. z., ze dne 25. července 1871, o požadavku notářského zřízení některých právních jednání, který stanovoval obligatorní formu veřejné listiny, resp. notářských zápisů, u některých forem právních jednání. Kromě sepisování notářských zápisů působili notáři jako soudní komisaři v pozůstalostních řízeních, byli oprávněni sepisovat soukromé listiny či zastupovali osoby jako obhájci v trestním řízení. Notářský řád stanovoval princip numerus clausus, tedy předem omezeného počtu notářů a notářských úřadů. Osoba, která se ucházela o notářský úřad musela být starší 24 let, právně způsobilá a trestně bezúhonná. Dále musel tento kandidát úspěšně dokončit studium právních věd, absolvovat alespoň čtyřletou právní praxi, která zahrnovala alespoň dva roky zaměstnání u notáře, a následně složit notářskou zkoušku.[164]

Jak je již uvedeno výše, notářský řád z roku 1871 je v novelizované podobě účinný dodnes. V rámci pozůstalostního řízení se jako procesní předpis uplatňoval výše zmiňovaný nesporný patent, který nahradil zákon č. 11/2003 Sb. ze dne 12. prosince 2003, o nesporném řízení[165] (*AußStrG*). K samostatné kodifikaci činnost notářů jako soudních komisařů došlo na základě zákona o soudním komisariátu (*Gerichtskommissärsgesetz*)[166].

---

[163] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 7-8.
[164] Tamtéž.
[165] Bundesgesetz vom 12. Dezember 2003 über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz)/ Zákon č. 11/2003 Sb. ze dne 12.12.2003, o nesporném řízení, ve znění pozdějších předpisů.
[166] Bundesgesetz vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen (*Gerichtskommissärsgesetz*)/ Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu, ve znění pozdějších předpisů.

5.1. Dobrovolná sdružení notářů

Ke sdružování notářů docházelo v Rakousku (stejně jako na českém území) jak ve formě notářských komor, tak ve formě dobrovolných spolků. Na základě notářského řádu z roku 1850[167] došlo ke sdružování notářů do notářských komor, které byly zřizovány dle sídel vrchního zemského soudu, v jehož okrese působili. Notářské komory hájily zájmy notářů a také disciplinárně trestaly prohřešky notářů spáchané během výkonu jejich činnosti.

Notářský řád z roku 1855[168] způsobil změny v notářské činnosti. Samosprávu vykonávaly notářské komory, které byly zřizovány v sídlech soudů prvního stupně pro správu věcí notářských. Činnost notářských komor spočívala v organizaci notářských úřadů, přípravě právních předpisů či vedení seznamů notářů a notářských kandidátů. Dohled nad notářskými komorami vykonávaly soudy prvního stupně a ministr práv.[169] Ačkoliv se ze strany Vídeňské notářské komory objevily snahy o vytvoření jedné notářské komory, která by sjednotila všechny notáře na území Rakouska, nebyl tento pokus úspěšný.

Z tohoto důvodu začalo docházet ke vzniku dobrovolných notářských sdružení v jednotlivých spolkových zemích.[170] Jako jeden z prvních vznikl roku 1863 *der Niederösterreichischer Notarenverein* (Spolek notářů v Dolních Rakousích). Spolek fungoval na základě dobrovolného členství notářů a notářských kandidátů převážně z Dolnorakouska. Nebylo však vyloučeno, aby se členy stali i notáři a kandidáti z jiných spolkových zemí. Úlohou těchto sdružení byla převážně vzdělávací a publikační činnost. V roce 1859 začal spolek vydávat vlastní soukromý časopis s názvem *„Zeitschrift für das österreichische Notariat“* (Časopis pro rakouské notářství), který byl určen všem rakouským notářům, nikoliv pouze členům spolku. Nejdůležitější aktivitou spolku však byla snaha o sjednocení a rozšíření spolku v celém obvodu Vrchního zemského soudu ve Vídni, k čemuž došlo v roce 1865.

Tento spolek nesl název *„Verein der Notare von Österreich ob und unter der Enns, dann Salzburg“* (Spolek rakouských notářů nad a pod Enží, později v Solnohradsku“. Organizace se soustředila na přípravu nového notářského řádu[171], jehož předlohu představila prostřednictvím

---

[167] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*) přijatý na základě Císařského patentu č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850.
[168] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*), přijatý na základě Císařského patentu č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855.
[169] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 7-8.
[170] DISTLBACHER, Bernhard. *Dissertation. Das österreichische Notariat in der Ersten Republik.* 2012, s. 175-176. Dostupné také z <https://core.ac.uk/download/pdf/11600162.pdf> [cit. 11.09.2022].
[171] Při založení spolku byl účinný notářský řád (Die Notariatsordnung) přijatý na základě Císařského patentu č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855.

Notářské komory ve Vídni Ministerstvu spravedlnosti. Později také od Spolku notářů v Dolních Rakousích převzala vydávání Časopisu pro Rakouské notáře, který v roce 1868 přejmenovala na *„Zeitschrift für Notariat und freiwillige Gerichtsbarkeit“*.

V souvislosti se založením *der Österreichische Notarenverein* (Rakouského svazu notářů) došlo v roce 1881 k rozpuštění spolku *Verein der Notare von Österreich ob und unter der Enns, dann Salzburg.* Jeho členové se proto mohli stát členy spolku, který působil na celém území Rakouska.

Kromě těchto zmiňovaných spolků, které byly významné svou činnosti, existoval také v obvodu Vrchního soudu v Grazu *der Notarenverein für die Steiermark, Kärnten und Krain* (Spolek notářů pro Štýrsko, Korutany a Krain).[172] Jak je uvedeno výše, v roce 1881 došlo k založení *der Österreichischer Notarenverein (Reichsverein)*, tedy prvního spolku na úrovni celého území Rakouska. Notáři usilovali o vytvoření profesní organizace, která by nebyla podřízena Ministerstvu spravedlnosti (jako existující notářské komory) již od počátku účinnosti notářského řádu z roku 1871[173], což jim však nebylo umožněno. Proto se snažili alespoň o vytvoření soukromého spolku, jehož založení bylo iniciováno na konferenci pořádané v roce 1872 v Praze pro všechny notáře na území Rakouska-Uherska.

Zásadní kroky pro vznik organizace byly však učiněny až v roce 1879 na sjezdu delegátů notářských komor. Následně došlo k vypracování stanov spolku a usazení jeho sídla do Vídně. Ačkoliv byla činnost spolku rozsáhlá a podstatná pro její členy, její orientace na celé rakousko-uherské území však přispěla k jejímu zániku. Společně s koncem 1. světové války a vznikem samostatných států se existence tohoto spolku stala neúnostou a došlo k jeho zániku.[174]

V roce 1918 vznikla nová organizace, a to *der Deutschösterreichischer Notarenverein* (Německorakouský notářský spolek). Na základě mírové smlouvy ze Saint Germain však došlo k určení nových státních hranic Rakouska, což se projevilo i v tomto sdružení. Na valné hromadě spolku proto bylo dne 25. října 1919 rozhodnuto o osamostatnění a vzniku *der Österreichischer Notarenverein* (Rakouského notářského spolku). Primárním problémem, který se spolek po svém vzniku zabýval, bylo umožnění členství notářských kandidátů. Notáři totiž požadovali jeho znemožnění, ačkoliv to byl jeden z principů, na kterých si dobrovolné spolky (na rozdíl

---

[172] DISTLBACHER, Bernhard. *Dissertation. Das österreichische Notariat in der Ersten Republik.* 2012, s. 177-178. Dostupné také z <https://core.ac.uk/download/pdf/11600162.pdf> [cit. 11.09.2022].
[173] Notářský řád (Die Notariatsordnung), přijatý na základě Císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871.
[174] DISTLBACHER, Bernhard. *Dissertation. Das österreichische Notariat in der Ersten Republik.* 2012, s. 182-193. Dostupné také z <https://core.ac.uk/download/pdf/11600162.pdf> [cit. 11.09.2022].

od notářských komor) zakládaly. Ačkoliv došlo k prosazení vyloučení kandidátů ze spolku, v roce 1922 bylo prosazeno (znovu) umožnění jejich členství. Organizace i v tomto období vykonávala publikační a vzdělávací činnost, a to až do roku 1938, kdy došlo v souvislosti s nastupujícím nacismem k jejímu nucenému zániku.[175]

[175] DISTLBACHER, Bernhard. *Dissertation. Das österreichische Notariat in der Ersten Republik.* 2012, s. 200-201. Dostupné také z <https://core.ac.uk/download/pdf/11600162.pdf> [cit. 11.09.2022].

5.2. Notářské komory v 19. a 20. století

Ke spravování notářských záležitostí byly zřízeny notářské komory, a to notářským řádem z roku 1850.[176] Jednalo se o orgány, které byly podřízeny Ministerstvu spravedlnosti a jejich činnost nespočívala v prosazování zájmu notářů, nýbrž v kontrole jejich činnosti a případném disciplinárním trestání. Při sídlech notářských komor byly také zřizovány notářské archivy. Vedením těchto institucí měli být jmenováni zasloužilí notáři, v praxi se jimi však obvykle stávali radové působící na soudech, v jejich obvodu byly komory zřízeny.[177]

Notářský řád z roku 1855[178] upravoval také činnost notářských komor, jež vykonávaly notářskou samosprávu. Komory byly zřízeny v sídlech soudů prvního stupně pro správu věcí notářských. Náplní jejich činnosti byla převážně příprava notářských právních předpisů a kontrola činnosti notářů. V případě zjištění pochybení uděloval sankce ministr práv, případně soud prvního stupně, a to dle závažnosti provinění.[179]

Notářské komory existovaly i nadále po přijetí notářského řádu z roku 1871[180]. Notáři vykonávali svou činnost v obvodu krajských soudů (tzv. soudů prvé stolice), kde byli jmenováni. Jestliže působilo v tomto obvodu alespoň 15 notářů, tvořili zde notářskou komoru. V opačném případě tvořili tzv. sbor notářů, přičemž několik území sousedících sborů notářů následně tvořilo notářskou komoru. Členství v komoře (případně ve sboru) bylo pro všechny notáře obligatorní. Mezi hlavní činnosti komor patřil dozor nad činností notářů, vedení seznamu notářů a notářských kandidátů či zastávání zájmů jejich členů. Kontrolu činnosti notářských komor vykonávaly soudy prvé stolice.

Po 1. světové válce zůstaly v platnosti právní předpisy upravující notářskou činnost a organizace notářských komor zůstala nezměněna. Jak je již uvedeno výše, jedinou významnou změnou bylo v roce 1922 rozhodnutí o umožnění členství v komoře nejen notářům, ale i notářským kandidátům. Tato právní úprava notářské činnosti je platná dodnes. O aktuální organizaci notářské činnosti bude pojednáno níže.

---

[176] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*) přijatý na základě Císařského patentu č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850.
[177] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 6-9.
[178] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*), přijatý na základě Císařského patentu č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855.
[179] FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003, s. 6-9.
[180] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*), přijatý na základě Císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871.

6. Notář v rakouském právním řádu

6.1. Postavení notáře

Postavení notáře v Rakousku je velmi obdobné postavení českých notářů, k čemuž zajisté přispěla společná (nejen) právní historie. Primárním právním předpisem, který upravuje notářskou činnost, je notářský řád (*die Notariatsordnung)* z roku 1871[181] (NO). Tento zákon vymezuje například podmínky pro vznik a zánik funkce notáře, náležitosti notářských zápisů, provádění vidimace, legalizace či náplň činnosti notářských komor.

Odměnu notáře stanovuje zákon č. 576/1973 ze dne 3.12.1973, notářský tarif (*Notariatstarifgesetz)*[182]. Činnost notáře jako soudního komisaře upravuje zvláštní zákon, a to zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu (*Gerichtskommissärsgesetz*)[183].

Podmínky kladené na uchazeče o funkci notáře upravuje ust. § 6 a násl. NO. Osoba ucházející se o notářský úřad musí být mladší 64 let, dále musí být státním příslušníkem některého ze států Evropské unie (případně Evropského hospodářského prostoru či Švýcarské konfederace), musí být plně právně způsobilá. Dále u uchazeče musí absentovat právní zastoupení dle ust. § 1034 ABGB[184]. Kandidát na notáře musí být absolventem vysokoškolského studia rakouského práva[185], musí úspěšně absolvovat dvě notářské zkoušky a minimálně sedmiletou praxi v oboru.

Jednotliví notáři jsou dle ust. § 10 NO jmenováni spolkovým ministrem spravedlnosti. Výběru kandidáta předchází postup stanovený ust. § 11 a násl. NO. Výběrové řízení do uvolněného úřadu vypisuje Rakouská notářská komora *(die Österreichischen Notariatskammer)* na svých internetových stránkách, která následně přijímá přihlášky uchazečů společně s doklady o splnění podmínek stanovených ust. 6 a 6a NO. Notářská komora následně předkládá seznam uchazečů, kteří splnili stanovené podmínky soudu prvního stupně, v jehož obvodu leží uvolněný notářský

---

[181] Notářský řád (*Die Notariatsordnung*) přijatý na základě císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871.

[182] *Bundesgesetz n. 576/1973 vom 8. November 1973 über den Notariatstarif (Notariatstarifgesetz – NTG)/* Zákon č. 576/1973, ze dne 3.12.1973, notářský tarif.

[183] Bundesgesetz n. 343/1970 vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen (Gerichtskommissärsgesetz)/ Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu.

[184] Zástupcem dle ust. § 1034 ABGB je zákonný zástupce nezletilého, osoba zmocněná k zastupování při poskytování zdravotní péče, zástupce určený soudem či vybraný z Centrálního rejstříku zástupců, a dále kurátor.

[185] Podrobnosti podmínky absolvování vysokoškolského studia rakouského práva stanovuje ust. § 6a NO: Musí jít o takové studium, jehož délka činí minimálně čtyři roky a jehož absolvent získá minimálně 240 kreditů ECTS (kredity stanovuje ust. § 54 odst. 2 zákona č. 120/2002 ze dne 9.8.2002, o vysokých školách). Během studia musí uchazeč absolvovat zkoušky z těchto oborů rakouského práva: občanské právo hmotné, občanské právo procesní, trestní právo hmotné, trestní právo procesní, ústavní právo, správní právo, právo obchodních korporací, pracovní právo, sociální právo, daňové právo, evropské právo a mezinárodní právo veřejné.

spravedlnosti ke jmenování. Při obsazování notářského úřadu a porovnávání jednotlivých kandidátů se zvažují jejich praktické zkušenosti, doba trvání praxe, dovednosti, znalosti, další studium (mimo právní vzdělání) či důveryhodnost.

Taxativní výčet důvodů zániku funkce notáře stanovuje ust. § 19 NO. Jedná se o případy, kdy se notář vzdá funkce a tutu skutečnost oznámí spolkovému ministerstvu spravedlnosti a Rakouské notářské komoře, začne vykonávat povolání či funkci, které nejsou slučitelné s výkonem funkce notáře, pozbyde státní občanství, jež je podmínkou pro výkon funkce notáře či pravomocným zahájením insolvenčního řízení. Dalšími důvody pro zánik funkce jsou dovršení 70 let věku, pravomocné odsouzení za spáchání úmyslného trestného činu s trestem odnětí svobody na dobu delší než jeden rok, trvalá neschopnost vykonávat funkci notáře v důsledku tělesného nebo duševního postižení, rozhodnutí o odvolání notáře z důvodu kárného provinění a smrt notáře.

6.2. Notářský kandidát

Sedmá část notářského řádu upravuje činnost a náležitosti notářských kandidátů (*die Notariatskandidaten*), zástupců notářů (*die Notarsubstituten*) a zastupujích notářů (*die Notariatssubstituten*).

Notářskými kandidáty jsou zaměstnanci notáře, které vede příslušná notářská komora v seznamu kandidátu, a to na základě předchozího oznámení notáře (jejich zaměstnavatele). Podmínky kladené na notářské kandidáty stanovuje ust. § 117a a násl. NO. Kandidáty (stejně jako notáři se mohou stát pouze státní příslušníci členského státu Evropské unie (případně Evropského hospodářského prostoru či Švýcarské konfederace). Ohledně vzdělání notářských kandidátu jsou stanoveny stejné podmínky jako pro notáře (viz výše – ust. § 6a NO). Další podmínkou je nedovršení 35 let věku před podáním žádosti o zápis do příslušné notářské komory. Žádosti kandidátů, kteří překročili tuto věkovou hranici, bude vyhověno pouze v případě, pokud již dříve vykonávali pozici notářského kandidáta, a to po dobu alespoň jednoho roku.

Kromě těchto požadavků je také vyžadováno, aby uchazeč absolvoval alespoň sedmiměsíční praxi na soudu či státním zastupitelství. O samotném zápisu do seznamu notářských kandidátů rozhoduje příslušná (regionální) komora, která není povinna žádosti vyhovět. K odepření zápisu může dojít z vážných důvodů, jako je například nedostatek důvěryhodnosti uchazeče (ust. § 117a odst. 3 NO). Proti tomuto rozhodnutí se mohou žadatel i oznamující notář (zaměstnavatel potenciálního kandidáta) odvolat ke krajskému soudu.

Notářský kandidát je povinnen se pravidelně účastnit vzdělávacích školení pořádaných příslušnou regionální komorou, a dále musí složit dvě notářské zkoušky. Ke složení první dílčí zkoušky se kandidát může přihlásit nejdříve po 18 měsících praxe, přičemž zkoušku musí úspěšně absolvovat nejpozději do pěti let od provedení zápisu do seznamu notářských kandidátu vedeného příslušnou notářskou komorou (ust. § 118a odst. 1 NO). Pro přihlášení ke druhé notářské zkoušce musí kandidát absolvovat alespoň jeden další rok praxe, přičemž ke složení této zkoušky musí dojít nejpozději do deseti let od zápisu do seznamu notářských kandidátů (ust. § 118a odst. 1 NO).[186] Vzdělávací akce pro kandidáty pořádá kromě Rakouské notářské komory také *der Kandidatenverein* (Spolek kandidátů), který sdružuje notářské kandidáty.[187]

---

[186] Ust. § 2 a násl. Notariatsprüfungsgesetz; Bundesgesetz n. 522/1987 vom 21. Oktober 1987, mit dem Bestimmungen über die Notariatsprüfung und über sonstige Erfordernisse zur Ausübung des Notariats getroffen werden/ Zákon č. 522/1987 ze dne 21.10.1987, kterým se upravuje notářská zkouška a další požadavky pro výkon notářské praxe.
[187] viz *Der Kandidatenverein.* Dostupné z: < https://www.notariatskandidatenverein.at> [cit. 14.08.2022].

K vyškrnutí ze seznamu notářských kandidátů dojde v případech stanovených ust. § 118a odst. 1 NO, a tedy: na žádost kandidáta, jestliže kandidát pozbyde státní občanství, které je podmínkou pro zápis do seznamu, dosáhne věku 70 let, notářská komora uloží kázeňský trest ve formě vyškrtnutí se seznamu kandidátů, nesloží notářské zkoušky ve stanovených lhůtách, není schopen činnost trvale vykonávat pro tělesné či duševní postižení, je odsouzen k trestu odnětí svobody na více než jeden rok pro spáchání úmyslného činu či dodatečně vyjde najevo, že nebyly splněny podmínky pro zápis do seznamu notářských kandidátů.

6.3. Notářské komory

Profesními organizacemi, které zastupují zájmy notářů a notářských kandidátů, jsou jednotlivé notářské komory. Hlavní náplň činnosti Rakouské notářské komory upravuje ust. § 134 a násl. NO, přičemž se jedná převážně o činnost, která přesahuje rozsah regionálních záležitostí (tedy rozsah působnosti regionálních notářských komor. Jde například o přípravu či posuzování zákonů týkajících se notářské činnosti, vedení některých rejstříků (např. Centrální evidence závětí) či pořádání vzdělávacích akcí pro členy komory.

Rakouská notářská komora *(Die Österreichische Notariatskammer)* je organizací s působností na celém území Rakouska, přičemž sestává ze šesti regionálních notářských komor, a to: *die Notariatskammer für Wien, Niederösterreich und Burgenland* (Notářská komora pro Vídeň, Dolní Rakousko a Burgenland)*, die Notariatskammer für Oberöstrreich* (Notářská komora pro Horní Rakousko)*, die Notariatskammer für Kärnten* (Notářská komora pro Korutany)*, die Notariatskammer für Steiermark* (Notářská komora pro Steiermark)*, die Notariatskammer für Salzburg* (Notářská komora pro Salzburg) *a die Notariatskammer für Tirol und Voralberg* (Notářská komora pro Tyrolsko a Voralberg).

Jednollivé notářské komory vykonávají činnosti regionálního významu, tedy dozor nad činností notářů a notářských kandidátů, rozhodování o zápisu uchazečů do seznamu notářských kandidátů. Vedením každé z notářských komor je pověřeno kolegium, které sestává z prezidenta kolegia, šesti notářů a tří notářských kandidátů.

7. Pozůstalostní řízení

Pozůstalostní řízení v Rakousku je (stejně jako v České republice) nesporným řízením[188]. Jeho primárním pramenem je *Außerstreitgesetz* (zákon č. 11/2003 Sb., ze dne 12. prosince 2003, o nesporném řízení[189], který s účinností od 1.1.2004 nahradil tzv. nesporný patent[190]. Dalším významným právním předpisem je *Gerichtskommissärsgesetz* (Zákon č. 343/1970 ze dne 11. listopadu 1970, o soudním komisariátu)[191], který upravuje činnost soudního komisaře. Další ustanovení týkající se pozůstalostního řízení nalezneme v *Jurisdiktionsnorm* (Zákon č. 11/1895 Sb. 1. srpna 1895 o organizaci soudnictví)[192]. Tuto procesní úpravu doplňuje hmotněprávní předpis, a to *Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch*, označovaný jako ABGB (Obecný zákoník občanský[193]).

Řízení se zahajuje pouze z úřední povinnosti (nikoliv na návrh)[194], přičemž podkladem pro zahájení mohou být dva dokumenty. Zpravidla se jedná o *die Sterbeurkunde* (úmrtní list) či méně formální *der Sterbemitteilung* (oznámení o úmrtí). Řízení zahajuje okresní soud *(das Bezirksgericht)* příslušný dle ust. § 105 *Jurisdiktionsnorm*, tedy určený dle místa bydliště zůstavitele (ust. § 105 odst. 1 *Jurisdiktionsnorm)*. Pokud takový soud nelze určit, je vybrán soud, v jehož obvodu se nachází většina zůstavitelova majetku (ust. § 105 odst. 2 *Jurisdiktionsnorm)*. Tento příslušný soud následně předá pozůstalostní spis předem určenému notáři, který v řízení vystupuje jako soudní komisař. Notář dle ust. § 2 odst. 1 *Gerichtskommissärsgesetz* (GKG) disponuje postavením soudu prvního stupně, přičemž jeho jménem vykonává úkony v pozůstalostním řízení.

Soudní komisaři jsou přiřazováni dle ust. § 2 odst. 2 GKG k jednotlivým řízením na základě dokumentu zvaného *der Verteilungsordnung*, který je obdobou českého rozvrhů řízení o pozůstalosti. Tento rozvrh vydává dle ust. § 5 GKG jménem krajského soudu *(das Landesgericht)* jeho předseda pro okresní soudu náležející do obvodu tohoto krajského soudu.

---

[188] KLICKA, Thomas, OBERHAMMER, Paul, DOMEJ, Tanja. *Außerstreitverfahren*. Wien: MANZ, 2014, s. 19. ISBN: 978-3-214-09024-1.
[189] Bundesgesetz n. 11/2003 vom 12.12.2003 über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz)/ Zákon č. 11/2003 Sb. ze dne 12.12.2003, o nesporném řízení.
[190] Císařský patent č. 75/1871 ř.z., ze dne 25.07.1871.
[191] Bundesgesetz n. 343/1970 vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen/ Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu.
[192] Gesetz n. 11/1895 vom 1. August 1895, über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm)/ Zákon č. 11/1895 Sb., ze dne 1.8.1895, o organizaci soudnictí.
[193] Gesetz n. 946/1811 vom 1.6.1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)/ Zákon č. 946/1811 ze dne 1.6.1811.
[194] GRÜN, Adam in: RECHBERGER, Walter (Hrsg.). *ZPO. Zivilprozessordnung. Kommentar*. 3. Auflage.Vídeň: Springer Wien, 2006, s. 536. ISBN: 978-3211838884.

Návrh rozvrhu předkládá Rakouská notářská komora, a to zvlášť pro každou ze spolkových zemí na období jednoho roku. Rozvrhy jsou připraveny tak, aby došlo k rovnoměrnému rozdělení množství řízení mezi jednotlivé soudní komisaře. Ke zvěřejnění rozvrhů dochází prostřednictvím úředních desek příslušných okresních a krajských soudů, a dále prostřednictvím internetových stránek Rakouské notářské komory[195].

Jak již bylo uvedeno výše, soudní komisař vykonává úkony jménem pozůstalostního soudu. Dle ust. § 9 GKG disponuje například oprávněním k zjišťování údajů o zůstaviteli a jeho majetku, včetně poskytování výpisů z registrů a seznamů (podrobněji bude pojednáno níže). Soudní komisař si také může vyžádat poskytnutí informací od třetích osob, které mají povinnost tyto údaje bezplatně poskytnout[196]. Stejně jako v České republice existují úkony, které nemůže činit jménem soudu soudní komisař, nýbrž je činí soud sám. Jedná se například o rozhodnutí v případě podání opravných prostředků či rozhodnutí o odloučení pozůstalosti.

[195] Viz internetové stránky Rakouské notářské komory, oddíl die Verteilungsordnungen: < https://www.notar.at/informationen/bekanntmachungen/verteilungsordnungen/> [cit. 16.08.2022].
[196] FUCIK, Robert. *Das neue Verlassenschaftsverfahren: die Rechtslage nach der Außerstreitreform – systematischer Überblick, Rechtslage nach dem neuen AußStrG, Vergleich altes und neues Recht, Schaubilder und Muster*. MANZ'sche Wien, 2005, s. 59, ISBN 978-3214003616.

7.1. Prvotní úkony soudního komisaře (*das Gerichtskommissär*)

Stejně jako v české, tak i v rakouské právní úpravě se uplatní vyšetřovací zásada[197]. Objasnění skutkového stavu, tedy zjištění relevantních skutečností, patří mezi úkoly soudu, tedy soudního komisaře.

7.1.1. Die Todesfallaufnahme

Po převzetí pozůstalostního spisu je jedním z prvních úkonů, které soudní komisař činí, vypracování tzv. die Todesfallaufnahme, tedy protokolu obsahujícího základní údaje o zůstaviteli a jeho majetku. Údaje, které musí tento dokument obsahovat, stanovuje ust. § 145 odst. 2 Außerstreitgesetz, přičemž jimi jsou:

- jméno, příjmení, rodinný stav, státní příslušnost, povolání, datum narození a úmrtí, poslední známé bydliště, případně místo trvalého pobytu zůstavitele,
- dosud známý majetek zůstavitele včetně práv a povinností s ním spojených,
- náklady pohřbu a údaje osoby, která jej vypravila,
- údaje o pořízení pro případ smrti (závěti či jiném pořízení), zřízení odkazu, dědických smlouvách, smlouvách o povinném dílu, smlouvách o zřeknutí se povinného dílu a informace o případných svědcích pořízení pro případ smrti,
- údaje o zákonných dědicích a o osobách zmíněných v pořízení pro případ smrti,
- údaje o osobách, kterým byl zůstavitel zákonným zástupcem.

Veškeré tyto informace jsou nezbytné pro další postup v řízení. Informace o majetku zůstavitele například slouží pro rozhodnutí, zda bude majetek zůstavitele projednán či dojde k zastavení řízení (viz níže). Potřebné údaje zjišťuje soudní komisař z katastru nemovitostí, obchodního rejstříku či jiných veřejných databází. Existenci pořízení pro případ smrti ověří soudní komisař v *das Österreichische Zentral Testamentsregister* (Rakouský centrální rejstřík závětí) a v *das Testamentsregister der österreichischen Rechtsanwälte* (Rejstřík závětí rakouské advokátní komory). Soudní komisař je také oprávněn vyzvat osoby, které mají přehled o majetku zůstavitele, aby tyto informace sdělily formou dotazníku[198]. Zpravidla budou vyzváni příbuzní

---

[197] RECHBERGER, Walter in: RECHBERGER, Walter (Hrsg.). *Außerstreitgesetz. Kommentar*. 3. Auflage. Wien: Springer Wien, 2021, s. 150. ISBN: 978-3-7046-8405-9.

[198] Österreichs digitales Amt. *Unterlagen für die Todesfallaufnahme*. 1.3.2022. Dostupné z : <https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/erben_und_vererben/4/Seite.793090.html> [cit. 26.08.2022.

zůstavitele, případně vypravitel pohřbu. V případě, že takové osoby neexistují, zpracuje soudní komisař záznam pouze na základě jím zjištěných informací, tedy dle obsahu spisu.

Soudní komisař disponuje dle ust. § 146 odst. 1 *Außerstreitgesetz* také oprávněním k provedení šetření v místě bydliště zůstavitele, a to za účelem ohledání jeho majetku. Během prohlídky obydlí musí být přítomny minimálně dvě další dospělé osoby, přičemž přednostně by měli být přizváni příbuzní zůstavitele, spolubydlící, sousedi či jiné osoby blízké.

Ust. § 147 *Außerstreitgesetz* upravuje opatření, která slouží k tzv. zabezpečení pozůstalosti. Jedná se o úkony, které činí soudní komisař za účelem ochrany majetku zůstavitele, respektive pozůstalosti. Ust. § 147 odst. 1 *Außerstreitgesetz* stanovuje případy, kdy je notář povinnen činit určité úkony. Jedná se o situace, kdy hrozí, že část pozůstalosti bude někým zcizena a příbuzní zůstavitele (případně spolubydlící) nemají možnosti zajistit tento majetek vhodným způsobem. Notář proto musí zajistit taková opatření, aby ke zcizení nedošlo. Ust. § 147 odst. 2 *Außerstreitgesetz* uvádí demonstrativní výčet těchto opatření, kdy zmiňuje notářskou úschovu, úschovu u jiného schovatele a zapečetění obydlí zůstavitele. Poslední ze zmiňovaných prostředků lze využít logicky pouze v případech, kdy zůstavitel žil sám[199]. Případně vzniklé náklady za provedení těchto úkonů jdou k tíži samotné pozůstalosti.

7.1.2. Das Inventar

Inventář (*das Inventar*) můžeme označit za obdobu soupisu pozůstalosti v českém právním řádu. Jedná se o seznam aktiv a pasiv, které tvoří pozůstalost, přičemž zpravidla se využívá pro rozhodnutí dědiců o podmíněném či nepodmíněném přijetí dědictví (viz níže). V takových případech je v zásadě sestávován ohledně celé pozůstalosti (ust. § 166 odst. 1 *Außerstreitgesetz*). Ve vybraných případech však může být inventář pořízen pouze o její části (např. v případě sveřenského nástupnictví[200]). Ust. § 165 *Außerstreitgesetz* taxativně stanovuje případy, za kterých inventář pořízen být musí. Jedná se například o situace, kdy mezi osoby s právem na povinný díl patří nezletilí a jiné osoby, které musí být zastoupeny, jestliže byla schválena insolvence pozůstalosti či pořízení inventáře požádá správce pozůstalosti. Samotný inventář má povahu veřejné listiny a uplatní se u něj proto domněnka správnosti. Pokud se tedy někdo domnívá,

---

[199] FUCIK, Robert. *Das neue Verlassenschaftsverfahren: die Rechtslage nach der Außerstreitreform – systematischer Überblick, Rechtslage nach dem neuen AußStrG, Vergleich altes und neues Recht, Schaubilder und Muster*. MANZ'sche Wien, 2005, s. 128, ISBN 978-3214003616.

[200] DOBROVOLNÁ Eva. Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem). Ad Notam. 3/2020, s. 9-14.

že jsou v inventáři uvedeny chybné údaje, musí se svými tvrzeními obrátit na soud prostřednictvím sporného řízení. Důkazní břemeno leží na této osobě, která ma za to, že uvedené údaje jsou nesprávné.[201]

Při vypracování inventáře disponuje soudní komisař stejnými pravomocemi jako při zpracování *die Todesfallaufnahme*. Má tedy pravomoc zjišťovat údaje z veřejných rejstříků, od třetích osob, případně provést prohlídku zůstavitelova bydliště. Inventář se pořizuje ke dni úmrtí zůstavitele, tedy i ocenění majetku se stanovuje k tomuto dni. Náklady na pořízení jdou k tíži samotné pozůstalosti.

V případě, že nejsou dány důvody k pořízení inventáře, může být nahrazen prostřednictvím *die Vermögenserklärung* (prohlášením o majetku). Toto prohlášení činí dědicové zůstavitele, přičemž jeho správnost potvrzují svými podpisy.

[201] SPRUZINA, Claus in GITSCHTHALER, Edwin, HÖLLWERTH, Johann. *Außerstreitgesetz*. 2. vydání. Wien: Manz, 2017, s. 623. ISBN: ISBN 978-3-214-16229-0.

7.2. Projednání pozůstalosti (*das Abhandlungsverfahren)*

Cílem projednání pozůstalosti (*das Abhandlungsverfahren*) v Rakousku je zjištění, komu svědčí nejsilnější dědický titul a odevzdání dědictví dědici, případně dědicům. Právě dědicové disponují jako jediní (se svými právními zájmy) postavením účastníků pozůstalostního řízení, přičemž jejich účastenství je odvozeno z materiálního pojetí účastenství, tedy z jejich hmotněprávního postavení. Ačkoliv je sice dle ust. § 2 odst. 1 *Außerstreitgesetz* možné podat návrh na zahájení pozůstalostního řízení, bude navrhovatel pouze formálním účastníkem, a to do chvíle, kdy dojde k zamítnutí jeho návrhu (pokud nebude zároveň dědicem)[202]. Mezi účastníky pozůstalostního řízení jako celku v Rakousku tedy nepatří například věřitelé zůstavitele, jelikož nemají postavení dědiců.[203] Věřitelé zůstavitele, resp. pozůstalosti, se považují za účastníky pouze pro určitou část řízení, a to například pro odloučení pozůstalosti či konvokaci věřitelů[204]

Jakmile soudní komisař zjistí všechny potřebné skutečnosti a vypracuje *die Todesfallaufnahme*, zváží, zda existují důvody pro zastavení řízení (viz podkapitola 7.3.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku) nebo pro zahájení insolvence pozůstalosti (viz podkapitola 7.3.2. Insolvence pozůstalosti.

---

[202] GRÜN, Adam in: RECHBERGER, Walter (Hrsg.). *ZPO. Zivilprozessordnung. Kommentar*. 3. Auflage.Vídeň: Springer Wien, 2006, s. 538. ISBN: 978-3211838884.
[203] Rozhodnutí GZ ze dne 25.03.2021, sp. zn. 2 Ob 14/21d
[204] KLICKA, Thomas, OBERHAMMER, Paul, DOMEJ, Tanja. *Außerstreitverfahren*. 5. Auflage. Wien: MANZ, 2014, s. 106. ISBN: 978-3-214-09024-1.

7.2.1. Aktivní přijetí dědictví

Jestliže tyto důvody absentují, vyzve soudní komisař osoby, o kterých má za to, že jsou zůstavitelovými dědici k prohlášení (*die Erbantrittserklärung*), zda dědictví přijímají[205] či odmítají. V případě, že dědici dědictví příjmou, musí uvést, zda dědictví přijímají podmíněně či nepodmíněně. Dědici musí být také dle ust. § 157 odst. 2 *Außerstreitgesetz* poučení o následcích podmíněného a nepodmíněného přijetí dědictví, přičemž k podání prohlášení je stanovena lhůta, která nesmí být kratší než čtyři týdny. V případě, že se dědic ve stanovené lhůtě nepřihlásí, končí jeho účastenství v řízení.

V případě, že se však nevyjádří zákonný zástupce dědice, dojde k ustanovení opatrovníka, aby byla zachována ochrana práv tohoto dědice. V případě, že nejsou známí žádní potenciální dědicové zůstavitele, vyzve soudní komisař možné dědice veřejnou vyhláškou k uplatnění jejich práv, a to ve lhůtě šesti měsíců.

Náležitosti, které má *die Erbantrittserklärung* obsahovat, uvádí ust. § 159 *Außerstreitgesetz* a ust. § 799 a 800 ABGB, přičemž jimi jsou údaje o žadateli, tedy potenciálním dědici (jméno, příjmení, datum narození a adresa), dědický titul, kterého se dovolává, výslovné prohlášení

o přijetí dědictví, sdělení, zda dědictví přijímá podmíněně nebo nepodmíněně a pokud je to možné, uvede žadatel i velikost dědického podílu. Toto prohlášení musí být podepsáno dědicem, případně jeho zástupcem. Prohlášení může žadatel učinit jak písemně (v řádné formě), tak ústně do protokolu. Prohlášení učiněné prostřednictvím e-mailu je však neúčinné.[206]

Jakmile dědic jednou prohlásí, že dědictví přijímá nepodmíněně, nelze toto rozhodnutí změnit. Rozhodujícím okamžikem pro případnou změnu je okamžik, kdy prohlášení obdrží soudní komisař. Podmíněné prohlášení na nepodmíněné lze změnit do sestavení inventáře pozůstalosti.[207]

Nepodmíněné přijetí dědictví spočívá v tom, že dědic odpovídá za dluhy zůstavitele v plném rozsahu. Věřitelé tedy mohou být uspokojeni nejen z majetku tvořící pozůstalost, ale i z majetku dědice.

---

[205] Dle rakouské právní úpravy (ust. § 799 ABGB) musí dědici dědictví aktivně příjmout a nepostačuje, že jej neodmítnou.
[206] WELSER, Rudolf. *Der Erbrechts-Kommentar*. Wien: MANZ Verlag Wien, 2019, s. 433. ISBN: 978-3-214-02483-3.
[207] KLETEČKA, Andreas, SCHAUER, Martin. *ABGB-ON: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch.* Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010, 1308-1315. ISBN 978-3-214-09080-7.
[209] NEUMAYR, Matthias in SCHWIMANN, Michael, NEUMAYR, Matthias. ABGB Taschenkommentar *mit EheG, EPG, KSchG, ASVG und EKHG.* Wien: LexisNexis ARD ORAC, 2017, s. 792. ISBN: 978-3-700-76872-2.

Podmíněné přijetí dědictví lze přirovnat k uplatnění výhrady soupisu v českém právním řádu. Dědic, který přijme dědictví podmíněně, odpovídá pouze za dluhy uvedené v inventáři pozůstalosti, a to pouze do výše nabytých aktiv. Pokud tato aktiva nepostačují k uspokojení věřitelů v plném rozsahu, budou uspokojeni podle zásad, které stanovuje insolvenční právo.[208] Pokud existuje více dědiců, kteří učinili nepodmíněné prohlášení, odpovídají za dluhy dědiců společně a nerozdílně. Pokud se jejich dědické podíly odlišují, vznikne jim mezi sebou právo na regres.[209]

[209] KLETEČKA, Andreas, SCHAUER, Martin. *ABGB-ON: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch.* Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2017, s. 1308-315. ISBN 978-3-214-09080-7.

7.2.2. Soudní odevzdání dědictví (*die Einantwortung*)

K nabytí pozůstalosti dochází na základě *die Einantwortung* (soudního odevzdání dědictví). Toto rozhodnutí má konstitutivní povahu, která souvisí s existencí institutu tzv. ležící pozůstalosti[210]. Dle ust. §547 ABGB se ležící pozůstalost považuje za právnickou osobu, jejímž jménem jedná její zákonný zástupce (*gesetzlicher Vertreter der Verlassenschaft*), tedy dědic. Tato skutečnost má význam například pro věřitele zůstavitele, kteří se mohou v době ode dne úmrtí zůstavitele do nabytí právní moci rozhodnutí o odevzdání pozůstalosti domáhat uspokojení svých pohledávek přímo na pozůstalosti.

Náležitosti samotného rozhodnutí o odevzdání dědictví stanovuje ust. § 178 *Außerstreitgesetz*, přičemž musí obsahovat: identifikaci zůstavitele (jméno, příjmení, datum narození a bydliště), identifikaci dědiců včetně dědických titulů (dědická smlouva, závěť, zákonná dědická posloupnost) a určení, zda dědictví přijímají podmíněně nebo nepodmíněně, případně dědickou dohodu (pokud byla uzavřena).

Ohledně pozůstalosti jsou dědicové oprávněni uzavřít *das Erbteilungsübereinkommen* (dědickou dohodu), která bude obsahovat odlišné dědické podíly od těch, které stanovují dědické tituly. V případě, že se dědicové na dohodě neshodnou, bude dědictví odevzdáno dle dědických podílů.[211]

Rozhodnutím o odevzdání dědictví se pozůstalostní řízení končí. Samotné rozhodnutí má čtyři hlavní následky, a to: *die Übertragungswirkung* (efekt přenosu), *die Legitimationswirkung* (efekt legitimace), *die Konsumtionswirkung* (efekt konzumace) a *die Präklusionswirkung* (efekt prekluze). Efekt přenosu spočívá v tom, že na dědice přechází práva a povinnosti zůstavitele, a to na základě univerzální sukcese[212]. Na základě efektu legitimace dochází k potvrzení, kdo je zůstavitelovým dědicem. Efekt konzumace způsobuje vyloučení zahájení nového pozůstalostního řízení, když již došlo k jeho skončení (nevylučuje však možnost dodatečného projednání). Kvůli prekluzivnímu efektu již nelze projednat pozůstalost, o které již bylo rozhodnuto[213].

---

[210] Ležící pozůstalost je soubor majetku zůstavitele existující od dne jeho úmrtí do právní moci rozhodnutí o odevzdání dědictví.

[211] KLETEČKA, Andreas, SCHAUER, Martin. *ABGB-ON: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch.* Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2017, s. 1422-1435. ISBN 978-3-214-09080-7.

[212] Na základě principu univerzální sukcese vstupuje dědic do všech práv a povinností zůstavitele.

[213] KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI Peter, BOLLENBERGER Raimund. *Kurzkommentar zum ABGB: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 5. überarbeitete Auflage. Wien: Verlag Österreich, 2017, s. 816-819. ISBN 978-3-7046-7664-1.

Ohledně nákladů pozůstalostního řízení je třeba rozlišovat dvě hlavní položky, a to odměnu soudního komisaře a soudní poplatek. Odměna soudního komisaře se odvíjí od hodnoty aktiv pozůstalosti, přičemž konkrétní výši určuje *das Gerichtskommissionstarifgesetz* (zákon o poplatcích soudních komisařů[214]). Soudní poplatek stanovuje *das Gerichtsgebührengesetz* (zákon o soudních poplatcích[215]) a činí pět promile z hodnoty aktiv v pozůstalosti, minimálně však 77 euro.[216]

[214] Bundesgesetz nr. 108/1971 vom 3. März 1971, über die Gebühren der Notare als Gerichtskommissäre (Gerichtskommissionstarifgesetz - GKTG)/ zákon č. 108/1971 Sb., ze dne 3.3.1971, o poplatcích notářů jako soudních komisařů (notářský tarif).

[215] Bundesgesetz nr. 501/984 vom 27. November 1984 über die Gerichts- und Justizverwaltungsgebühren (Gerichtsgebührengesetz – GGG)/ zákon č. 501/1984 Sb., ze dne 27.11.2984, o soudních a justičních poplatcích (zákon o soudních poplatcích).

[216] Österreichs digitales Amt. *Kosten eines Verlassenschaftsverfahrens*. 1.3.2022. Dostupné z: <https://www.oesterreich.gv.at/themen/dokumente_und_recht/erben_und_vererben/4/Seite.793080.html>. [cit. 27.08.2022]

7.3. Jiné způsoby skončení řízení

Během provádění prvotních úkonů může soudní komisař dojít k závěru, že nejsou dány podmínky pro projednání pozůstalosti, resp. že existují okolnosti, na základě kterých má být pozůstalostní řízení skončeno jiným způsobem. Mezi tyto okolnosti patří absence majetku zůstavitele, nízká hodnota majetku zůstavitele a předlužení pozůstalosti.

7.3.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku

Ust. § 153 Außerstreitgesetz upravuje důvody, za kterých má dojít k tzv. vynechání projednání pozůstalosti (*das Unterbleiben der Abhandlung*). Jedná se o situace, kdy zůstavitel nevlastnil žádný majetek nebo vlastnil majetek nepřevyšující hodnotu 5.000,- euro, který však není evidován ve veřejných rejstřících (např. katastr nemovitostí nebo obchodní rejstřík)[217]. V případě, že mají dědicové zájem na pokračování řízení, resp. na projednání pozůstalosti, mohou podat návrh na pokračování řízení.

Na základě zjištěných skutečností a vypracování protokolu (*die Todesfallaufnahme*) dojde k vydání rozhodnutí, které opravňuje určené osoby k převzetí majetku. Na rozdíl od české právní úpravy se nevydává majetek automaticky vypraviteli pohřbu, nýbrž určení osob odvisí od výsledku předchozího šetření. Můžou jimi být tedy jak potenciální dědicové, k potvrzení jejichž postavení však nedošlo, nebo věřitelé zůstavitele, resp. pozůstalosti.[218]

Pokud tvoří pozůstalost také pasiva ve formě pohledávek věřitelů zůstavitele, mají věřitelé oprávnění podat návrh na přenechání pozůstalosti k uspokojení jejich pohledávek (*Überlassung an Zahlungs statt*).[119] Pro uplatnění tohoto institutu však musí být splněny dvě podmínky, a to že potenciální dědic neučiní nepodmíněné prohlášení o přijetí dědictví a zároveň není zahájena insolvence pozůstalosti.

---

[217] Notar Schwarz & Partner. *Unterbleiben einer Abhandlung im Verlassenschaftsverfahren.* 21.04.2019. Dostupné z: <https://www.notar-schwarz.at/kolumne/unterbleiben-einer-abhandlung-im-verlassenschaftsverfahren>. [cit. 25.08.2022].

[218] KLICKA, Thomas, OBERHAMMER, Paul, DOMEJ, Tanja. *Außerstreitverfahren*. 5. Auflage. Wien: MANZ, 2014, s. 108. ISBN: 978-3-214-09024-1.

[219] Müller & Partner. *Ein Wegweiser durch das Verlasssenschaftsverfahren*. Newsletter Private Clients Issue. 6/2016. Dostupné z: <https://www.mplaw.at/media/dokumente/newsletter-private-clients-issue-6_2016_mit-hyperlinks_1678.pdf>. [cit. 20.08.2022]

Náležitosti rozhodnutí o přenechání majetku stanovuje ust. § 155 odst. 3 *Außerstreitgesetz*, kdy musí obsahovat určení majetku, který se tímto rozhodnutím přenechává, identifikace věřitelů, kterým je majetek přenechán, identifikace pohledávek, které mají být tímto úkonem uspokojeny a případně další potřebné informace.

7.3.2. Insolvence pozůstalosti (*der Verlassenschaftsinsolvenz*)

Insolvence pozůstalosti (*der Verlassenschaftsinsolvenz*) je řízením, na základě kterého má dojít alespoň k částečnému uspokojení věřitelů zůstavitele, resp. pozůstalosti, v případě, že je pozůstalost předlužená. S ohledem na jeho cíl jej můžeme přirovnat k likvidaci pozůstalosti, která se uplatňuje v českém právním řádu, systematika insolvence pozůstalosti je však odlišná. Právní úpravu insolvence pozůstalosti nenalezneme v *Außerstreitgesetz*, nýbrž v insolvenčním zákoně (IO)[220].

Hlavní podmínkou pro zahájení insolvence pozůstalosti je, že samotná pozůstalost bude předlužená. Definici *die überschuldete Verlassenschaft* (předlužené pozůstalosti) však absentuje v *Außerstreitgesetz*, ABGB i insolvenčním zákoně (IO)[221]. Zmínku o tom, co znamená tzv. předlužená pozůstalost, nalezneme pouze v důvodové zprávě k novele *Außerstreitgesetz*[222]. Tento dokument uvádí, že k předlužení pozůstalosti dochází ve chvíli, kdy dojde k matematickému předlužení, tedy kdy hodnota pasiv převažuje hodnotu aktiv.

Insolvenční řízení se dle ust. § 1 ve spojení s ust. § 67 IO zahajuje na návrh, k jehož podání jsou oprávněni dlužník a věřitel. O tom, kdo je věřitelem zůstavitele, resp. pozůstalosti pravděpodobně nebude obvykle pochyb. Otázkou však zůstává, kdo bude považován za dlužníka v případě insolvence pozůstalosti. Ust. § 69 odst. 3 a 4 ve výčtu osob, které jsou aktivně legitimovány k podání insolvenčního návrhu, výslovně neuvádí samotnou pozůstalost. S ohledem na již zmíněné skutečenosti, tedy existenci ležící pozůstalosti, která je považována za specifickou formu právnické osoby, za kterou jedná její zákonný zástupce, můžeme považovat za dlužníka právě samotnou pozůstalost. Tento názor zastává ve své publikaci také Sauper[223]

Návrh na zahájení řízení musí být podán k věcně a místně příslušnému soudu. V tomto případě je věcně příslušný insolvenční soud (ust. § 64 IO). Místní příslušnost soudu se odvozuje od místa, kde se nachází většina aktiv tvořících pozůstalost[224]. Aby mohlo být řízení zahájeno, musí navrhovatel dle ust. § 71 IO prokázat, že pozůstalost tvoří dostatečné množství aktiv, které pokryjí alespoň náklady řízení (*das Kostendeckendes Vermögen*). Pokud toto prokázání není

---

[220] Bundesgesetz nr. 337/1914 vom 10. Dezember 1914 über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung – IO)/ zákon č. 337/1914 Sb., ze dne 10.12.1914, o insolvenčním řízení (insolvenční řád), ve znění pozdějších předpisů.
[221] Tamtéž.
[222] Důvodová zpráva novele *Außerstreitgesetz* 224 BlgNR 22. GP 100. Dostupná také z: <https://www.parlament.gv.at/PAKT/VHG/XXII/I/I_00224/index.shtml strana 99> [cit. 01.07.2022]
[223] SAUPER, Valentina. Dissertation. *Verlassenschaftsinsolvenz. Eine Untersuchung über das Zusammenspiel von Insolvenz- und Erbrecht*. 2013, s. 147-165.
[224] Tamtéž, s. 131-138.

možné, musí navrhovatel dle ust. § 71a IO složit odpovídající zálohu za účelem pokrytí nákladů řízení. Jestliže záloha nebude složena, dojde k odmítnutí návrhu na zahájení insolvenčního řízení.

Informace o zahájení insolvenčního řízení musí být obligatorně zvěřejněna v insolvenčním rejstříku, přičemž následkem zahájení insolvenčního řízení je dle ust. § 8a IO přerušení pozůstalostního řízení. K provedení jednotlivých úkonů v insolvenčním řízení musí insolvenční soud z úřední povinnosti jmenovat insolvenčního správce, jehož hlavním úkolem je dle ust. § 96 IO sestavení inventáře, tedy seznamu aktiv a pasiv tvořících pozůstalost, a také vyzvání věřitelů k uplatnění jejich pohledávek v rámci insolvenčního řízení. Insolvenční řízení může dále pokračovat ve formě *das Sanierungsverfahren* (reorganizace) nebo *das Konkursverfahren* (konkurzu).

Podmínkou pro to, aby mohla proběhnout reorganizace je, že dlužník, tedy ležící pozůstalost prostřednictvím svého zákonného zástupce (dědice) předloží *das Sanierungsplan*, tedy návrh uspokojení pohledávek věřitelů. Minimální hranice pro uspokojení, kterou stanovuje IO, činí 20 % hodnoty pohledávek. V případě, že existuje více potenciálních dědiců zůstavitele, tedy více zákonných zástupců ležící pozůstalosti, musí s tímto návrhem souhlasit všichni tito dědicové. Jejich souhlas se vyžaduje s ohledem na riziko, které tímto rozhodnutím přijmou. Dle Valentiny Sauper[225] je toto řešení možné pouze v případě nepodmíněného přijetí dědictví, tedy za situace, kdy jsou dědicové ochotni hradit dluhy zůstavitele ze svého vlastního majetku. Po schválení dědici zůstavitele je návrh na uspokojení pohledávek předložen všem věřitelům k udělení souhlasu. Jestliže tento souhlas udělí, předloží se tento návrh insolvenčnímu soudu ke schválení. Pokud soud návrh schválí, dojde ke skončení insolvenčního řízení a dlužník (ležící pozůstalost) je povinnen věřitele dle schváleného návrhu uspokojit. V případě, že nedojde k jeho splnění, mají věřitelé možnost uplatnit své pohledávky v rámci vykonávacího řízení, protože schválený návrh se stane exekučním titulem[226].

V případě, že nedojde k předložení návrhu na uspokojení pohledávek věřitelů, ale insolvenční řízení již bylo zahájeno, proběhne formou konkurzu. V jeho průběhu dojde ke zpeněžení aktiv tvořících pozůstalost a pohledávky jsou následně uspokojeny dle ust. § 46 a 47 IO.

Jakmile insolvenční řízení skončí, dojde k pokračování pozůstalostního řízení. Pokud po proběhlém konkurzu vznikla hyperocha, bude v tomto řízení projednána a odevzdána dědicům zůstavitele.

---

[225] SAUPER, Valentina. Dissertation. *Verlassenschaftsinsolvenz. Eine Untersuchung über das Zusammenspiel von Insolvenz- und Erbrecht.* 2013, s. 220-222.
[226] Tamtéž, s. 232-233.

III. Srovnání pozůstalostního řízení v České republice a v Rakousku

Jak již bylo v této práci několikrát zmíněno, aktuální právní úprava pozůstalostního řízení a notářství v České republice a v Rakousku má společné kořeny. Tento stav byl logicky způsobem tím, že v minulosti tyto země tvořily jeden stát. Ačkoliv po rozpadu Rakouska-Uherska, tedy před více než sto lety, vznikaly nové právní předpisy odpovídající potřebám ve zmiňovaných státech, jejich základ zůstal stejný.

8. Stručné srovnání postavení notáře a notářských komor

Notáři v České republice a v Rakousku disponují velice obdobným postavením. Náplň jejich činnosti je v obou zemích obdobná, přičemž spočívá hlavně v úkonech týkajících se pozůstalostních řízení, kdy notáři vystupující v pozici soudu prvních stupně. Dále notáři vyhovují notářské zápisy týkající se zakládání, změn a zániku obchodních společností, pořízení pro případ smrti nebo provádějí vidimaci a legalizaci.

Podmínky pro to, aby se uchazeč mohl stát notářem, se odlišují v některých požadavcích[227]. V obou zemích se může o post notáře ucházet plně svéprávná fyzická osoba, která je příslušníkem státu Evropské unie, případně Evropského hospodářského prostoru a úspěšně ukončila požadované vysokoškolské právní vzdělání. V České republice musí uchazeč nejprve vykonat alespoň tříletou praxi jako notářský koncipient (či jinou obdobnou započitatelnou praxi) a složit notářskou zkoušku. Maximální lhůta, do které se musí notářský koncipient přihlásit ke složení notářských zkoušek však není stanovena. Za splnění zmiňovaných podmínek se stane notářským kandidátem, který se následně po absolvování alespoň pětileté notářské praxe může ucházet o funkci notáře.

V Rakousku je v tomto směru situace odlišná. Uchazeč se stává kandidátem na základě zápisu do seznamu kandidátů, nikoliv až po složení zkoušky. Nejprve má tedy kandidát v Rakousku stejné postavení, jako notářský koncipient v České republice. Dále je kandidát povinen vykonat dvě notářské zkoušky. První z nich může být vykonána nejdřív po 18 měsících od provedení zápisu do seznamu kandidátů, nepozději však do pěti let. Druhá zkouška může být vykonána nejdříve jeden rok od absolvování první ze zkoušek, nejpozději však deset let od provedení zápisu.

---

[227] Viz kapitoly 2. Notář a jeho pracovníci a 6. Notář.

Notáři se v obou zemích sdružují do regionálních notářských komor, které následně tvoří centrální komory (Notářská komora České republiky a die Österreichischen Notariatskammer).

9. Stručné srovnání pozůstalostního řízení

Pozůstalostní řízení se v obou posuzovaných zemích považuje za nesporné řízení. V České republice je převážně upravuje ZŘS. V Rakousku jeho právní úpravu nalezneme v *Außerstreitgesetz*[228] (zákoně o nesporných řízeních) a *Gerichtskommissärsgesetz*[229] (zákoně o soudním komisariátu). Jeho cílem je zjištění dědiců zůstavitele a rozhodnutí o tom, jak má být s majetkem zůstavitele naloženo.

Pozůstalostní řízení se v obou zemích zahajuje zpravidla bez návrhu, tedy z úřední povinnosti. Jakmile je příslušný soud vyrozuměn o úmrtí zůstavitele (obvykle na základě úmrtního listu zaslaného matričním úřadem), pověří konkrétního soudního komisaře. K přiřazení soudních komisařů dochází na základě předem stanovených pravidel (rozvrhů řízení o pozůstalosti a *der Verteilungsordnung*).

Po předání pozůstalostního spisu začnou soudní komisaři provádět prvotní úkony týkající se zjištění majetku zůstavitele. Jak v Rakousku, tak v České republice se nejprve provedou lustrace v dostupných evidencích a následně jsou na další informace dotázání vypravitel pohřbu a další příbuzní zůstavitele. Na základě zjištěných informací je následně vypracován protokol o předběžném šetření (ČR) či *die Todesfallaufnahme* (Rakousko).

Na základě zjištěných informací soudní komisař posoudí, zda má být řízení zastaveno pro nedostatek majetku, má být nařízena likvidace pozůstalosti (resp. insolvence pozůstalosti) či zda má být pozůstalost projednána.

---

[228] Bundesgesetz n. 11/2003 vom 12.12.2003 über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz)/ Zákon č. 11/2003 Sb., ze dne 12.12.2003, o nesporném řízení.
[229] Bundesgesetz n. 343/1970 vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen/ Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu.

9.1. Projednání pozůstalosti

Podstatným podkladem pro rozhodnutí o pozůstalosti je zjištění jejího obsahu, respektive jednotlivých položek, které ji tvoří a určení jejich hodnoty. Dle české právní úpravy zastupuje roli tohoto seznamu majetku soupis pozůstalosti, jeho součástí je právě určení konkrétního majetku zůstavitele a jeho ocenění ke dni jeho úmrtí. V některých případech může být tento soupis nahrazen prohlášením dědiců o pozůstalostním majetku. Soupis pozůstalosti má nezastupitelný význam převážně v případech, ke se v pozůstalosti objevují pasiva ve formě pohledávek vůči zůstaviteli.

Jakmile totiž dědicové uplatní tzv. výhradu soupisu, odpovídají za dluhy zůstavitele pouze do výše hodnoty nabytého dědictví. Obdobnou konstrukci nalezneme také v rakouské právní úpravě, kdy se jedná o tzv. podmíněné přijetí dědictví. Jakmile se dědicové rozhodnou, že dědictví přijímají podmíněně, mohou se věřitelé domáhat uspokojení svých pohledávek pouze do výše hodnoty nabytého dědictví, tedy stejně jako v případě uplatnění výhrady soupisu.

V této oblasti existují dva hlavní rozdíly mezi českou a rakouskou právní úpravou, a to (ne)existence ležící pozůstalosti a potvrzování nabytí/odevzdávání dědictví.

Institut ležící pozůstalosti v aktuálně platné české právní úpravě nenajdeme. Tento rozdíl se projevuje hlavně v případě rozhodnutí o pozůstalosti, kdy dědicové dle konstrukce právní fikce nabývají dědictví ke dni úmrtí zůstavitele, ačkoliv s ním v období od úmrtí do vydání rozhodnutí nemohli nijak nakládat. Rozhodnutí soudu, resp. soudního komisaře pouze deklaruje, že k nabytí dědictví a přechodu práv a povinností došlo.

V rakouské právní úpravě se naopak ležící pozůstalost objevuje. Existuje zde totiž konstrukce, podle které se ležící pozůstalost považuje za specifický typ právnické osoby[230] existující ode dne úmrtí zůstavitele do vydání rozhodnutí[231]. Nabytí pozůstalosti se nepotvrzuje, nýbrž dochází k jejímu formálnímu odevzdání dědiců, a to ke dni rozhodnutí, nikoliv ke dni úmrtí.

[230] Rozhodnutí OGH ze dne 27.07.1978, sp. zn. 3 Ob 85/78.
[231] Viz podkapitola 5.2. Projednání pozůstalosti (*das Abhandlungsverfahren*).

9.2. Jiné způsoby skončení řízení

K projednání pozůstalosti však nedochází u každého zůstavitele. V některých případech neexistuje žádný majetek, který by mohl být projednán, nebo je jeho hodnota je tak nízká, že by jeho projednání bylo neekonomické. Specifický způsob skončení řízení nastává také v případě, kdy je pozůstalost předlužena.

Česká právní úprava reguluje postup v případě absence majetku, resp. existence majetku nepatrné hodnoty v některých ohledech poměrně jasně. Jakmile soudní komisař zjistí, že zůstavitel nezanechal majetek, který by měl být v pozůstalostním řízení projednán, řízení zastaví. Případně zanechaný majetek je vydán vypraviteli pohřbu, a to jako forma kompenzace za vynaložené náklady spojené s pohřem zůstavitele. Nejasné je pouze určení, co je majetkem nepatrné hodnoty, jelikož ZŘS ani důvodová zpráva k ZŘS[232] o konkrétní částce či postupu nehovoří.

Rakouská právní úprava stanovuje pro obdobné případy odlišný postup. Ust. § 153 *Außerstreitgesetz* říká, že k vynechání projednání pozůstalosti dojde v případě, že hodnota majetku zůstavitele nepřesáhne 5.000,- euro a zároveň zůstavitel nezanechal majetek evidovaný ve veřejných rejstřících. Oproti tomu, co je v České republice považováno za „majetek nepatrné hodnoty“, je finanční rozdíl poměrně markantní. V Rakousku však nedochází k přenechání majetku vypraviteli pohřbu, ale zájemci z řad potenciálních dědiců a věřitelů zůstavitele se o něj musí přihlásit formou návrhu[233]. Věřitelé zůstavitele, resp. pozůstalosti, mají také možnost požádat o přenechání majetku zůstavitele k uspokojení svých pohledávek, avšak za předpokladu, že nebyly splněny podmínky pro zahájení insolvence pozůstalosti.

Dalším možným způsobem skončení pozůstalostního řízení je nařízení likvidace pozůstalosti, resp. zahájení insolvence pozůstalosti. Jak v České republice, tak v Rakousku se toto řešení užívá v případě předlužení pozůstalosti, tedy ve stavu, kdy pasiva pozůstalosti převyšují aktiva, a zároveň nedošlo k neuplatnění výhrady soupisu, resp. k prohlášení o nepodmíněném přijetí dědictví. Pomocí tohoto postupu má dojít alespoň k částečnému uspojení věřitelů zůstavitele.

V české právní úpravě nalezneme likvidaci pozůstalosti v ZŘS, který upravuje celý průběh likvidace a následného uspokojení věřitelů. V Rakousku se tento postup nazývá insolvence pozůstalosti (*der Verlassenschaftsinsolvenz*) a jeho úpravu nalezneme v insolvenčním zákoně[234].

---

[232] Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27. února 2013.
[233] KLICKA, Thomas, OBERHAMMER, Paul, DOMEJ, Tanja. *Außerstreitverfahren*. 5. Auflage. Wien: MANZ, 2014, s. 108. ISBN: 978-3-214-09024-1.
[234] Bundesgesetz nr. 337/1914 vom 10. Dezember 1914 über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung – IO)/ zákon č. 337/1914 Sb., ze dne 10.12.1914, o insolvenčním řízení (insolvenční řád), ve znění pozdějších předpisů.

Při insolvenci pozůstalosti dochází k přerušení pozůstalostního řízení. Insolvence pozůstalosti proběhne dle pravidel běžného insolvenčního řízení, přičemž dlužníkem je v tomto případě samotná pozůstalost. Jakmile je insolvence skončena, pokračuje pozůstalostní řízení, které může být zastaveno z důvodu, že již neexistuje majetek, který by měl být projednán, případně může dojít k projednání hyperochy vzniklé při insolvenci.

10. Shrnutí doporuční a návrhů de lege ferenda pro českou právní úpravu

Ačkoliv je aktuální česká právní úprava pozůstalostního řízení účinná již několik let, vyvstávají při její aplikaci nejrůznější komplikace, na něž bylo poukazováno na několika místech v této práci.

Některé z nich mají však takový charakter, že je nelze spolehlivně vyřešit změnou právní úpravy. Jedná se například o zmiňované digitální měny, které jsou ve společnosti v posledních letech velice populární. Změna ZŘS by však přínos ohledně projednání tohoto majetku nepřinesla, jelikož problém tkví v získání přístupových údajů a možnosti nakládání s těmito měnami, nikoliv v právní úpravě pozůstalostního řízení.

Na tomto místě bych tedy zmínila tři oblasti, které již byly popisovány a které mají legislativní řešení.

V první řadě se jedná o pojmenování způsobu, jakými dochází ke zjištění stavu a obsahu pořízení pro případ smrti a dalších listin. ZŘS hovoří o tzv. veřejném zjištění, přičemž tento pojem může evokovat proces, při kterém jsou s obsahem listin seznámeny všechny osoby, které o to projeví zájem, resp. široká veřejnost. Dle Svobody a Kličky[235] by se mělo jednat pouze o osoby, které již uplatnili své právo na pozůstalost nebo kterým svědčí zákonná dědická posloupnost. Vedle toho může proběhnout zjištění, které se považuje za neveřejné (ZŘS tento pojem výslovně nepoužívá). Při tomto zjištění vyhotoví prokokol o potřebné listině jiný notář, který o ní sepsal notářský zápis, nebo jiná osoba či instituce, která měla toto listinu v úschově (např. soud). Vzhlem k průběhům obou zjištění považuji pojmy za matoucí. Vhodnou alternativou by mohlo být označení *ústní a písemné zjištění*.

Významným problémem pozůstalostních řízení je dle mého názoru nedostatečné upřesnění, za jakých podmínek má dojít k zastavení řízení dle ust. § 154 ZŘS. Podle aktuální právní úpravy se řízení zastaví, pokud pozůstalost tvoří majetek bez hodnoty či nepatrné hodnoty. Názor na to, kolik tato hodnota činí, se však mezi soudními komisaři velice liší (viz podkapitola 4.6.1. Zastavení řízení pro nedostatek majetku nebo nepatrný majetek). Někteří soudní komisaři totiž projednávají pozůstalost, případně nařizují likvidace pozůstalosti, v případě, kdy hodnota majetku činí například 20.000,- Kč, ačkoliv je dle mého názoru tato varianta s ohledem na nutnost uhrazení nákladů soudního komisaře a vypravitele pohřbu neekonomická. Jiní soudní komisař naopak řízení zastaví i v situaci, kdy tvoří pozůstalost i nemovité věci, které mají za současné

[235] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. *Dědické právo v praxi. 1. vydání.* Praha : C. H. Beck, 2014, s. 219-221. ISBN 978-80-7400-266-3.

ekonomické situace téměř vždy hodnotu, která je více než nepatrná.

Tento problém by mohlo vyřešit přesné stanovení, kdy musí dojít k projednání pozůstalosti. A to buď ve formě konkrétní částky, která by však musela být pravidelně novelizována s ohledem na aktuální situaci, nebo splnění jiné podmínky. V takovém případě by inspirací mohla být právě rakouská právní úprava. Podle ní nemůže dojít k zastavení řízení v případě, kdy je součástí pozůstalosti nemovitá věc, a to bez ohledu na její hodnotu.

Posledním významným problémem, které je dle mého názoru možné legislativně řešit, je zrušení soupisu pozůstalosti, respektive možnosti, že dědicové zůstavitele odpovídají za dluhy zůstavitele ve větším rozsahu, než je hodnota nabytého dědictví. Věřitelům se totiž naskytne nová (druhá) možnost uspokojení jejich pohledávek. Úmrtí zůstavitele by však dle mého názoru nemělo být určitou výhodou, nýbrž jejich postavení by mělo zůstat stejné. Ačkoliv se objevuje v našem právním řádu institut výhrady soupisu pozůstalosti, který chrání dědice zůstavitele, stále považuji za nesprávné, aby úmrtí zůstavitele představoval pro jeho věřitele lepší postavení.

Závěr

Cílem této rigorózní práce s názvem „Pozůstalostní řízení v České republice a v Rakousku“ bylo analyzování současné právní úpravy obou zmiňovaných států a jejich vzájemná komparace.

První část této práce se dělí na čtyři kapitoly, a to Historie notářství na českém území, Notář a jeho pracovníci, Obecně o pozůstalostním řízení a Průběh pozůstalostního řízení. Nejprve je popsán vývoj notářství na našem území s důrazem na právní předpisy, které upravovaly notářskou činnost. Dále také uvádím, jakým způsobem se měnilo postavení a oprávnění tehdejších notářů. V druhé kapitole popisuji aktuální stav českého notářství, zejména profesní organizaci ve formě notářských komor a také fungování notářských úřadů. Třetí kapitola představuje úvod do pozůstalostního řízení, a to ve formě uvedení uplatňovaných zásad, představení institutu soudního komisariátu a také specifikování účastníků řízení. Čtvrtá kapitola se věnuje již samotnému pozůstalostnímu řízení. Deskriptivní metodou analyzuji aktuální právní úpravu, přičemž není cílem této práce zkoumat všechna ustanovení do nejmenších detailů, ale přinést ucelený přehled průběhu pozůstalostního řízení. Dále se také zaměřuji na problémy aktuální právní úpravy, které způsobují jak v některých ohledech nejasná právní úprava, tak obecně vývoj společnosti, který se projevuje také v pozůstalostním řízení. Příkladem můžu uvést problematiku přechodu digitálních měn. Při poukazování na konkrétní problémy také nabízím možná legislativní řešení.

Druhá část této práce se zaměřuje na historii notářství v Rakousku, která je částečně spojena také s českou minulostí. Dále popisuji aktuální stav notářské činnosti v Rakousku včetně sdružování notářů a notářských kandidátů na různých úrovních. Stěžejní pasáží této části je 7. kapitola, jež je zaměřena na aktuální právní úpravu pozůstalostního řízení v Rakousku. Popisuji zde jeho průběh, činnost soudního komisaře a také možná vyústění řízení ve formě projednání pozůstalosti, zastavení řízení či insolvenci pozůstalosti.

Třetí část této práce se zaměřuje na komparaci dříve popsaných právních úprav a institutů. Zdůrazňuji zde, ve kterých částech má řízení totožný průběh, a v jakých ohledech se naopak objevují odlišnosti. V průběhu celé práce a také v této části poukazuji na jisté výhody, kterými disponuje rakouská právní úprava a které by dle mého názoru bylo vhodné přenést do tuzemských právních předpisů.

Seznam použitých zkratek

FO	Fyzická osoba
PO	Právnická osoba
A násl.	A následující(ch)
EU	Evropská unie
ČR	Česká republika
čl.	článek
odst.	odstavec
NKČR	Notářská komora České republiky
NŘ	Zákon č. 358/1992 Sb., ze dne 07.07.1992, o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů
ZŘS	Zákon č. 292/2013 Sb., ze dne 27.09.2013, o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
JŘSoud	Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., ze dne 23.12.1991, o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ve znění pozdějších předpisů
OZ	Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 22.03.2012, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
OSŘ	Zákon č. 99/1963 Sb., ze dne 17.12.1963, občanský soudní řád
AußStrG	Bundesgesetz nr. 11/2003 vom 12.12.2003 über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (*Außerstreitgesetz*)/ Zákon č. 11/2003 Sb. ze dne 12.12.2003, o nesporném řízení.
NO	Notářský řád (*Die Notariatsordnung*), přijatý na základě císařského patentu č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871
ABGB	Bundesgesetz nr. 946/1811 vom 1.6.1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)/ Zákon č. 946/1811 Sb., ze dne 1.6.1811, všeobecný zákoník občanský, ve znění pozdějších předpisů
GKG	Bundesgesetz nr. 343/1970 vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen *(Gerichtskomissargesetz)* / Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu.

IO	Bundesgesetz nr. 337/1914 vom 10. Dezember 1914 über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung – IO)/ zákon č. 337/1914 Sb., ze dne 10.12.1914, o insolvenčním řízení (insolvenční řád), ve znění pozdějších předpisů
SFEU	Smlouva o fungování Evropské unie

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

[1] OTTO, J. *Slovník naučný: illustrovaná encyklopedie obecných vědomostí.* Praha: 1890, díl XVIII.

[2] ŠEDIVA, Václav. *Notářství dle práva rakouského, se stručnými dějinami notářství vůbec.* Turnov: Sluka a Jiránek, 1894.

[3] SCHELLEOVÁ, Ilona. *Organizace notářství, soudnictví a advokacie.* Linde Praha a.s., 1997. ISBN 80-7201-051-4.

[4] FUCIK, Robert. *Das neue Verlassenschaftsverfahren: die Rechtslage nach der Außerstreitreform – systematischer Überblick, Rechtslage nach dem neuen AußStrG, Vergleich altes und neues Recht, Schaubilder und Muster*. MANZ'sche Wien, 2005. ISBN 978-3214003616.

[5] MIKEŠ, JIŘÍ, MUZIKÁŘ, Ladislav. *Dědické právo. Praktická příručka.* 3.aktualizované vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2007. ISBN: 978-80-7201-674-7.

[6] RECHBERGER, Walter (Hrsg.). *ZPO. Zivilprozessordnung. Kommentar*. 3. Auflage.Vídeň: Springer Wien, 2006. ISBN 978-3211838884.

[7] BOBEK, Michal, MOLEK, Pavel, ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Komunistické právo v Československu. Kapitoly z dějin bezpráví.* Mezinárodní politologický ústav, Masarykova univerzita: Brno, 2009. 978-80-210-4844-7.

[8] HENDRYCH, D. a kol. *Právnický slovník*. Praha: C. H. Beck, 2009. ISBN: 978-80-7400-059-1.

[9] KLETEČKA, Andreas, SCHAUER, Martin. *ABGB-ON: Kommentar zum Allgemeinen bürgerlichen Gesetzbuch*. Wien: Manzsche Verlags- und Universitätsbuchhandlung, 2010. ISBN 978-3-214-09080-7.

[10] MIKEŠ, JIŘÍ, MUZIKÁŘ, LADISLAV *Dědické právo v teorii a praxi.* Praha: Leges, 2011, s. 140-142. ISBN: 978-80-97212-79-0

[11] BALÍK, Stanislav a kolektiv. *Dějiny notářství v českých zemích.* Notářská komora České republiky, 2014. ISBN 978-80-260-5768-0.

[12] KLICKA, Thomas, OBERHAMMER, Paul, DOMEJ, Tanja. *Außerstreitverfahren*. 5. Auflage. Wien: MANZ, 2014. ISBN 978-3-214-09024-1.

[13] SVOBODA, Jiří, KLIČKA, Ondřej. Dědické právo v praxi. 1. vydání. Praha : C. H. Beck, 2014. ISBN 978-80-7400-266-3.

[14] TILSCH, Emanuel. Dědické právo rakouské se stanoviska srovnávací vědy právní. Část I. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2014. ISBN 978-80-7478-713-3.

[15] FIALA, Roman, DRÁPAL, Ljubomír a kol. Občanský zákoník IV. Dědické právo (§ 1475-1720). Komentář. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015. ISBN: 978-80-7400-570-1.

[16] MACKOVÁ, Alena, MUZIKÁŘ, Ladislav a kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář s důvodovou zprávou a judikaturou. Praha: Leges, 2016. ISBN: 978-80-7502-122-9.

[17] GITSCHTHALER, Edwin, HÖLLWERTH, Johann. *Außerstreitgesetz*. 2. vydání. Wien: Manz, 2017. ISBN 978-3-214-16229-0.

[18] SCHWIMANN, Michael, NEUMAYR, Matthias. *ABGB Taschenkommentar mit EheG, EPG, KSchG, ASVG und EKHG*. Wien: LexisNexis ARD ORAC, 2017. ISBN 978-3-700-76872-2.

[19] KOZIOL, Helmut, BYDLINSKI Peter, BOLLENBERGER Raimund. *Kurzkommentar zum ABGB: Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch, Ehegesetz, Konsumentenschutzgesetz, IPR-Gesetz und Europäisches Vertragsstatutübereinkommen*. 5. überarbeitete Auflage. Wien: Verlag Österreich, 2017. ISBN 978-3-7046-7664-1.

[20] BÍLEK, Petr, JINDŘICH, Miloslav, RYŠÁNEK, Zdeněk, BERNARD, Pavel a kol. *Notářský řád. Komentář*. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018. ISBN 978-80-7400-689-0.

[21] WINTEROVÁ, Alena., MACKOVÁ, Alena a kolektiv. Civilní právo procesní. Díl první: řízení nalézací. 9. aktualizované vydání. Praha: Leges, 2018. ISBN 978-80-7502-298-1.

[22] JIRSA, Jaromír a kolektiv. Občanské soudní řízení. Soudcovský komentář. Kniha III (zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních) - 3. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2019. ISBN: 978-80-7598-372-5.

[23] WELSER, Rudolf. *Der Erbrechts-Kommentar*. Wien: MANZ Verlag Wien, 2019. ISBN 978-3-214-02483-3.

[24] SVOBODA, Karel, TLÁŠKOVÁ, Šárka, VLÁČIL, David, LEVÝ, Jiří, HROMADA, Miroslava kol. Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2020. ISBN: 978-80-7400-788-0.

[25] RECHBERGER, Walter (Hrsg.). *Außerstreitgesetz*. Kommentar. 3. Auflage. Wien: Springer Wien, 2021. ISBN: 978-3-7046-8405-9.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

Česká bankovní asociace. Elektronický exekuční příkaz. 31.10.2014.

Müller & Partner. *Ein Wegweiser durch das Verlasssenschaftsverfahren. Newsletter Private Clients Issue.* 6/2016.

Notar Schwarz & Partner. *Unterbleiben einer Abhandlung im Verlassenschaftsverfahren.* 21.04.2019.

ŠETINA, Tomáš. *BITCOIN, další virtuální měny a dědění.* Právní prostor, 18.08.2021.

NESCHWARA, Christian. *150 Jahre Notariatsordnung. Der Weg zur Notariatsordnung, wie wir sie kennen.* Österreiche Notariatskammer, 2021.

ANOŠTÍKOVÁ, Anna. *Kolik stojí pohřeb aneb velký přehled aktuálních cen (2022).* Goodbye. 01.02.2022.

Österreichs digitales Amt. *Unterlagen für die Todesfallaufnahme*. 1.3.2022.

Österreichs digitales Amt. *Kosten eines Verlassenschaftsverfahrens*. 1.3.2022.

KITTEL, David. *Dědění bitcoinu.* Ad Notam., 22.06.2022.

Der Kandidatenverein. Der Verein der Notariatskandidaten. Internetové stránky Spolku rakouských notářských kandidátů.

Internetové stránky Rakouské notářské komory, oddíl die Verteilungsordnungen

3. Seznam použitých tuzemských právních předpisů (předpisů užívaných na českém území)

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., ze dne 28.12.1992, Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Usnesení č. 2/1993 Sb., ze dne 28.12.1992, Usnesení předsednictva České národní rady o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součástí ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Císařský patent č. 366/1850 ř.z., ze dne 29. září 1850

Císařský patent č. 94/1855 ř.z., ze dne 21. května 1855

Císařský patent č. 75/1871 ř.z., ze dne 25. července 1871

Zákon č. 946/1811 Sb. zák. soud., ze dne 1.6.1811, obecný zákoník občanský, účinný do 31.12.1950

Zákon č. 11/1918 Sb., ze dne 28. října 1918, o zřízení samostatného československého státu

Zákon č. 95/1963 Sb., ze dne 14.12.1963, o státním notářství a o řízení před státním notářstvím (notářský řád)

Zákon č. 99/1963 Sb., ze dne 17.12.1963, občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., ze dne 05.03.1964, občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákona č. 549/1991 Sb., ze dne 30.12.1991, o soudních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 358/1992 Sb., ze dne 07.07.1992, o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 85/1996 Sb., ze dne 22.04.1996, advokacii, ve znění pozdějších prědpisů

Zákon č. 219/2000 Sb., ze dne 21.07.2000, o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 554/2004 Sb., ze dne 24. září 2004, kterým se mění zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpis

Zákon č. 262/2006 Sb., ze dne 07.06.2006, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 182/2006 Sb, ze dne 09.05.2006, zákon o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 253/2008 Sb., ze dne 08.07.2008, o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 89/2012 Sb., ze dne 22.03.3012, občanský zákoník , ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2013 Sb., ze dne 23.03.2013, o katastru nemovitostí (katastrální zákon), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., ze dne 27.09.2013, o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 293/2013 Sb., ze dne 27.09.2013, kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy, ze dne 23. prosince 1991, ve znění pozdějších předpisů

Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 196/2001 Sb., odměnách a náhradách notářů, správců pozůstalosti a Notářské komory České republiky (notářský tarif), ze dne 29. května 2001, ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva k ZŘS, ze dne 27.02.2013

Důvodová zpráva k OZ ze dne 03.03.2012

Organizační řád Notářské komory České republiky a notářských komor. Předpis přijatý sněmem Notářské komory České republiky podle § 37 odst. 3 písm. l) zákona č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů, úplné znění po novele, přijaté sněmem Notářské komory České republiky 19. 8. 2021

Příloha č. 1 Vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 418/2001 Sb., o postupech při výkonu exekuční a další činnosti, ze dne 28.11.2001, ve znění pozdějších předpisů

4. Seznam použitých zahraničních právních předpisů

Císařský patent č. 366/1850 ř.z., ze dne 29.09.1850

Císařský patent č. 94/1855 ř.z., ze dne 21.05.1855

Císařský patent č. 75/1871 ř.z., ze dne 25.07.1871

Císařský patent č. 208 ř. z. ze dne 9.8.1854, kterým se zavádí nový zákon o soudním řízení v nesporných právních věcech (1. Kaiserliche Patent vom 8. August 1854, Gesetz über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen z 9.8. 1854)

Bundesgesetz nr. 11/2003 vom 12.12.2003 über das gerichtliche Verfahren in Rechtsangelegenheiten außer Streitsachen (Außerstreitgesetz)/ Zákon č. 11/2003 Sb. ze dne 12.12.2003, o nesporném řízení.

Bundesgesetz nr. 343/1970 vom 11. November 1970 über die Tätigkeit der Notare als Beauftragte des Gerichtes im Verfahren außer Streitsachen (Gerichtskomissargesetz) / Zákon č. 343/1970 ze dne 11.11.1970, o soudním komisariátu.

Bundesgesetz nr. 576/1973 vom 8. November 1973 über den Notariatstarif (Notariatstarifgesetz – NTG)/ Zákon č. 576/1973, ze dne 3.12.1973, notářský tarif

Bundesgesetz nr. 946/1811 vom 1.6.1811, Allgemeines bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)/ Zákon č. 946/1811 Sb., ze dne 1.6.1811, všeobecný zákoník občanský.

Bundesgesetz nr. 522/1987 vom 21. Oktober 1987, mit dem Bestimmungen über die Notariatsprüfung und über sonstige Erfordernisse zur Ausübung des Notariats getroffen werden/ Zákon č. 522/1987 ze dne 21.10.1987, kterým se upravuje notářská zkouška a další požadavky pro výkon notářské praxe.

Bundesesetz nr. 11/1895 vom 1. August 1895, über die Ausübung der Gerichtsbarkeit und die Zuständigkeit der ordentlichen Gerichte in bürgerlichen Rechtssachen (Jurisdiktionsnorm)/ Zákon č. 11/1895 Sb., ze dne 1.8.1895, o organizaci soudnictí.

Bundesgesetz nr. 108/1971 vom 3. März 1971, über die Gebühren der Notare als Gerichtskommissäre (Gerichtskommissionstarifgesetz - GKTG)/ zákon č. 108/1971 Sb., ze dne 3.3.1971, o poplatcích notářů jako soudních komisařů (notářský tarif)

Bundesgesetz nr. 501/984 vom 27. November 1984 über die Gerichts- und Justizverwaltungsgebühren (Gerichtsgebührengesetz – GGG)/ zákon č. 501/1984 Sb., ze dne 27.11.2984, o soudních a justičních poplatcích (zákon o soudních poplatcích)

Bundesgesetz nr. 337/1914 vom 10. Dezember 1914 über das Insolvenzverfahren (Insolvenzordnung – IO)/ zákon č. 337/1914 Sb., ze dne 10.12.1914, o insolvenčním řízení (insolvenční řád), ve znění pozdějších předpisů

Důvodová zpráva novele *Außerstreitgesetz* ze dne 03.10.2003.

Smlouva o fungování Evropské unie

5. Seznam použitých časopiseckých zdrojů

FOUKAL, Martin. *Notářství v českých zemích do roku 1949.* Ad Notam. Jubilejní číslo k 10. výročí obnovy notářství v České republice, 2003.

WAWERKA, Karel. *Naše republika a notářství.* Ad Notam. 6/2008.

HEJTMÁNEK, Jan. *Může být více vypravitelů pohřbu?* Ad Notam, 2/2009.

HORÁK, O. *Tzv. nepominutelný dědic v novém občanském zákoníku.* Právní rozhledy. 11/2014.

TALANDA, Adam. *Určení účastníků řízení o pozůstalosti na základě pořízení pro případ smrti.* Právní rozhledy. 21/2016.

WAWERKA, Karel. *Co předcházelo historickému datu 1. 1. 1993.* Ad Notam. 3/2018.

PLAŠIL, Filip. *Aktuálně k opatrovníkům v řízení o pozůstalosti dle paragrafu 118 až 119 Zákona o zvláštních řízeních soudních.* Ad Notam. 5/2016.

MUZIKÁŘ, Martin, SVOBODA, Jiří. *Udělování souhlasu s právním jednání nezletilého v řízení o pozůstalosti.* Ad Notam. 3/2015.

SÁBLÍK, Michael. *Zamyšlení nad povahou procesního nástupnictví.* Ad Notam. 6/2016.

HOLÍK, Luboš. *K nařízení likvidace pozůstalosti.* Ad Notam. 5/2017.

NÝVLOVÁ, Markéta. *Výhrada soupisu pozůstalosti v praxi*. Ad Notam. 3/2018.

FOLTAN, Drahomír. *Jmenovat likvidačního správce či nikoliv.* Ad Notam, 4/2018.

NÝVLTOVÁ, Markéte. *Opět k výhradě soupisu, aneb další nuance insitutu*. Ad Notam. 1/2021.

KLEIN, Šimon. *Ještě jednou k tématu přechodu vlastnického práva k pozůstalosti.* Ad Notam, 6/2014.

FOLTAN, Drahomír. Rozvrhové usnesení v likvidaci pozůstalosti. Ad Notam. 3/2017.

TALANDA, Adam, TALANDOVÁ, Iveta. *Postavení nepominutelného dědice.* Právní rozhledy, 7/2018.

SÁBLÍKOVÁ, Věra. *Líní pavouci.* Ad Notam, 4/2019.

VOLNÝ, Karel. *Podíl zůstavitele ve společnosti s ručením omezeným a zastavení řízení o pozůstalosti.* Ad Notam, 1/2020.

DOBROVOLNÁ Eva. *Zjišťování pozůstalostního jmění a výhrada soupisu (k navrhované novele dědického práva ve srovnání s rakouským právem).* Ad Notam. 3/2020.

6. Seznam použité judikatury ČR

Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 8.11.2006, sp. zn. I.ÚS 264/06

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 21 Cdo 857/2004

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 26. 1. 2010, sp. zn. 21 Cdo 2426/2008

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13.08.2009, sp. Zn. 28 Cdo 5013/2008

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. 12. 2012, sp. zn. 21 Cdo 1221/2011

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.05.2012, sp. zn. 21 Cdo 198/2010

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 13. 9. 2012, sp. zn. 29 Cdo 3525/2011

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 16.06.2013, sp. Zn. 21 Cdo 4136/2011

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 30.10.2015, sp. zn. 21 Cdo 4110/2014

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 22.2.2018, sp. zn. 21 Cdo 1887/2017

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 27.08.2020, sp. zn. 24 Cdo 785/2020

Usnesení Nejvyššího soudu České republiky ze dne 18.12.2020, sp. zn. 24 Cdo 3125/2020

Usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 15.05.1997, sp. zn. 18 Co 104/97

Usnesení Krajského soudu v Brně, pobočka v Jihlavě, ze dne 24. 8. 2016, sp. zn. 56 Co 512/2016

Usnesení Krajského soudu v Praze ze dne 19.1.2022, sp. zp. 102 Co 23/2021

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 1995, sp. zn. 24 Co 16/95

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 30.11.1999, sp. zn. 24 Co 279/99

Usnesení Městského soudu v Praze ze dne 27.4.2018, sp. zn. 29Co 80/2018

Usnesení Okresního soudu v Přerově ze dne 07.05.2019, č.j. 22 D 10/2018-142

Usnesení Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 07.04.2022, č.j. 8 D 1512/2021-13

Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 28.03.2022, č.j. 58 D 935/2021-131

Usnesení Městského soudu v Brně ze dne 02.05.2022, č.j. 58 D 1865/2021-57

Usnesení Okresního soudu v Hodoníně ze dne 13.04.2022, č.j. 31 D 1641/2020-338

7. Seznam použité zahraniční judikatury

Rozhodnutí SDEU ve věcech C-47/08, C-50/08, C-51/08, C-61-08 a C-52/08

Rozhodnutí SDEU ve věci C-575/16 ze dne 15. března 2018

Rozhodnutí OGH ze dne 27.07.1978, sp. zn. 3 Ob 85/78

Rozhodnutí OGH ze dne 25.03.2021, sp. zn. 2 Ob 14/21d

Rozhodnutí GZ ze dne 25.03.2021, sp. zn. 2 Ob 14/21d

8. Seznam ostatních zdrojů

DISTLBACHER, Bernhard. Dissertation. *Das österreichische Notariat in der Ersten Republik.* 2012.

SAUPER, Valentina. Dissertation. *Verlassenschaftsinsolvenz. Eine Untersuchung über das Zusammenspiel von Insolvenz- und Erbrecht*. 2013.

Pozůstalostní řízení v České republice a v Rakousku

Abstrakt

Tato rigorózní práce s názvem „Pozůstalostní řízení v České republice a v Rakousku“ se zaměřuje na analýzu právní úpravy pozůstalostního řízení v obou zmiňovaných zemích a také na jejich komparaci.

Cílem této práce není detailní popis všech institutů týkajících se pozůstalostního řízení, nýbrž zpracování uceleného přehledu průběhu řízení v obou zemích. Dále se tato práce zaměřuje na poukázání na problémy vyskytující se v notářské praxi v souvislosti s pozůstalostním řízením, které přináší v některých ohledech nejasná právní úprava a také určité změny a novoty ve společnosti, které se projevují také v soudních řízeních. Součástí této práce je také navržení možných legislativních řešení zmiňovaných problémů.

Samotná práce se člení na tři hlavní části, a to Pozůstalostní řízení v České republice, Pozůstalostní řízení v Rakousku a srovnání pozůstalostního řízení v České republice a v Rakousku.

První část této práce se zaměřuje na historický vývoj notářství na našem území, jeho aktuální stav a také právní úprava. Následně je popsáno pozůstalostní řízení v obecné rovině, včetně zásad v něm uplatňovaných, jeho účastníků a také insitutu soudního komisaritátu. V této části je také analyzována aktuálně platná právní úprava týkající se pozůstalostního řízení na našem území, přičemž je poukázáno na problémy, které se vyskytují, a také jsou uvedena možná legislativní řešení.

Druhá část této práce se (mimo jiné) orientuje na historii notářské činnosti, profesní organizaci a aktuální stav notářství v Rakousku. Dále je popsána aktuálně platná právní úprava pozůstalostního řízení.

Třetí část této práce se zaměřuje se komparaci úprav obou zmiňovaných států, přičemž je poukázáno na výrazné podobnosti a rozdíly mezi nimi.

Dále jsou také v průběhu celé práce vyzdviženy výhody rakouské úpravy, které by mohly být také využity v našem právním řádu.

Klíčová slova: pozůstalost, notář, Rakousko

Inheritance proceedings in the Czech Republic and Austria
Abstract

This rigorous thesis entitled "Inheritance proceedings in the Czech Republic and Austria" focuses on the analysis of legal regulation of probate in both mentioned countries and also on their comparison.

The aim of this work is not a detailed description of all institutes related to probate, but rather a comprehensive overview of the proceedings in both countries. Furthermore, this thesis focuses on pointing out the problems occurring in notary practice in connection with inheritance proceedings, which in some respects are brought about by unclear legal regulation as well as certain changes and news in society, which are also manifested in court proceedings. Part of this thesis is also the proposal of possible legislative solutions to the mentioned problems.

The work itself is divided into three main parts, namely Inheritance proceedings in the Czech Republic, Inheritance proceedings in Austria and a Comparison of probate proceedings in the Czech Republicand in Austria.

The first part of this thesis focuses on the historical development of notaries in our country, its current status and legal regulation. Subsequently, the probate proceedings are described in general terms, including the principles applied in it, its participants and also the Institute of the Judicial Commissariat. This section also analyzes the currently valid legal regulation regarding probate proceedings in our territory, pointing out the problems that occur, and also indicating possible legislative solutions.

The second part of this thesis focuses (among other things) on the history of notary activity, the professional organization and the current state of notarial practice in Austria. Furthermore, the currently valid legal regulation of probate proceedings is described.

The third part of this thesis focuses on the comparison of the adjustments of the two mentioned states, while pointing out significant similarities and differences between them.

Furthermore, throughout the work, the advantages of the Austrian regulation are highlighted, which could also be used in our legal system.

Klíčová slova: inheritance, notary, Austria